

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica

PROGRAM STAROSTLIVOSTI

CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIE TATRY
2016 - 2045

November 2015

1. Základné údaje

1.1 Kód územia: SKCHVU030

1.2 Príslušnosť k európskej sústave chránených území: Natura 2000

1.3 Kategória a názov územia

Príslušnosť k európskej sústave chránených území:	Natura 2000
Kód územia:	SKCHVU030
Kategória:	Chránené vtáčie územie
Názov územia:	Tatry

1.4 Platný právny predpis: : Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 4/2011 Z. z. zo 22. 12. 2010, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Tatry, účinná od 15. 1. 2011

1.5 Celková výmera územia a výmera podľa funkčných plôch

Celková rozloha CHVÚ Tatry stanovená vyhláškou je 54 611 ha. Spracovávaná výmera na základe vrstvy GIS ŠOPSR je 54 600 ha. Po zapracovaní CHVÚ do databáz C - registra katastra nehnuteľností (KN), na ktorom ŠOPSR pracuje, bude možné zosúladiť GIS vrstvu s parcelným stavom.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov.

druh pozemku	výmera v ha	Zastúpenie v %
orná pôda	97,43	0,18
záhrada	1,86	0,00
TTP	6041,19	11,06
lesný pozemok	47836,66	87,66
vodná plocha	277,96	0,51
zastavaná plocha a nádvorie	188,95	0,35
ostatná plocha	129,2	0,24
Spolu	54600,23	100,00

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 1.5.2015.

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVÚ Tatry sa nachádza v severnej časti SR, v Prešovskom kraji v okrese Poprad a v Žilinskom kraji v okresoch Liptovský Mikuláš a Tvrdošín.

CHVÚ tvoria dve samostatné lokality v pohorí Tatry, cca 8 km severne od Liptovského Mikuláša, 6 km od Liptovského Hrádku, 14 km od Popradu a 11 km od Kežmarku. Zo severu ohraničuje územie štátna hranica s Poľskom v úseku približne od Tichej doliny v Západných Tatrách po kótu Čubrina nad Veľkým Hincovým plesom (západná časť CHVÚ) a od kóty Rysy približne po hraničný prechod pri Podspádoch (východná časť CHVÚ). Západná časť je vymedzená južne od Oravíc, Zuberca a Hút, severne od obcí Bobrovček, Žiar, Kanská, Jakubovany, Pribylina, Východná, Važec a osady Štrbské Pleso. Východnú časť vymedzujú z južnej strany prírodné hranice horského hrebeňa Rysy –Zadný Gerlach – Široká veža – Jahňací štít a doliny Kežmarskej Bielej vody, z východnej strany osady Kežmarské Žľaby a Tatranská Kotlina a obec Ždiar.

Na západnom okraji, južne od obce Hutý má územie CHVÚ Tatry spoločnú hranicu s CHVÚ Chočské vrchy, táto vedie Suchou dolinou.

Územie je dostupné v západnej časti cestou Liptovský Mikuláš – Zuberec, Zuberec – Zverovka a Zuberec – Oravice. Južnou časťou prechádza cestný ťah, ktorý spája Liptovský Hrádok a mesto Vysoké Tatry. Východná časť CHVÚ je dostupná cestou Kežmarok – Ždiar – Lysá Poľana, ktorá tvorí sčasti východnú hranicu územia. Južne od územia vedie nadregionálny cestný ťah - cesta I/18 a súbežná diaľnica D1 v úseku Liptovský Mikuláš – Poprad a nadregionálna železničná trať Bratislava – Poprad – Košice. Lokálna železničná trať spája Veľkú Lomnicu a Tatranskú Lomnicu. Mesto Vysoké Tatry je prístupné aj Tatranskou elektrickou železnicou, ktorá spája jednotlivé mestské časti (osady) mesta Vysoké Tatry (Štrbské Pleso – Tatranská Lomnica, Poprad – Starý Smokovec – Hrebienok) a Ozubnicovou železnicou (Tatranská Štrba – Štrbské Pleso).

Klíma

Územie CHVÚ je súčasťou chladného horského, veľmi vlhkého klimatického okrsku s teplotou v júli 10 – 12°C, najvyššie polohy zasahujú do studeného horského, veľmi vlhkého klimatického okrsku s teplotou v júli do 10°C. Priemerná ročná teplota sa pohybuje v závislosti od nadmorskej výšky od 0°C po 4°C, údaj meteorologickej stanice Štrbské Pleso uvádza 3,6°C, údaj z Lomnického štítu -3,9°C. Priemerný ročný úhrn zrážok v podhorskej časti je 800 až 1000 mm, smerom do najvyšších polôh stúpa až na 2000 mm. Počet dní so snehovou prikrývkou je v podhorskej časti 100 až 120, v hrebeňovej časti až 180 až 220, priemerná výšky pokrývky na Štrbskom Plese je 55,7 cm. Prevažná časť územia patrí k zriedkavo inverzným polohám, po obvodu pohoria sú polohy málo až mierne inverzné, v kotline priemerne inverzné. Prúdenie vzduchu je ovplyvnené členitosťou územia, podľa údajov z meteorologickej stanice Lomnický štít je častosť vyrovnaná u všetkých smerov s výnimkou severného prúdenia, ktoré je podružné. Najsilnejšie je južné, juhovýchodné a severovýchodné prúdenie vzduchu (5 – 11 m/s).

Geologické podmienky a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (Vass, 1988) je CHVÚ súčasťou oblasti Jadrových pohorí, jednotky Tatry, podjednotiek Západné Tatry, Vysoké Tatry, Belianske Tatry.

V podloží centrálnej a západnej časti Tatier vystupuje jadro z hlbinných magmatitov, prevažne biotitické tonality až granodiority, miestami porfýrické; porfýrické granodiority až granity, lokálne leukokrátne granitoidy. Vo východnej a po obvodu západnej časti územia tvorí podložie mezozoikum vnútorných Karpát s pestrým zastúpením jednotiek. Prevažujú tmavé vápence a dolomity, kremence, pieskovce a ílovité bridlice; vrstevnaté ílovité vápence, slieňovce a brekcie; pestré ílovité bridlice, pieskovce a dolomity; tmavé vápence, dolomity a rohovcové

vápence. V juhozápadnej okrajovej časti je zastúpené paleozoikum veporika a tatrika, najmä ruly, svory, pararuly a migmatity. Najjužnejší výbežok zasahuje aj vrchná krieda a paleogén vnútorných Karpát – zlepenec, pieskovce, brekcie. Južným okrajom prechádza významný podtatranský zlom.

V nadloží územia prevažujú geneticky nerozlíšené sedimenty - nečlenené predkvartérne podložie s nepravidelným pokryvom bližšie nerozlíšených svahovín a sutín. Miestami v ľadovcových dolinách vyšších polôh sú zastúpené glaciénne sedimenty – pieščitá štrky, hrubé až balvanovité štrky a bloky morén.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš, 1986) patrí CHVÚ do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorné Západné Karpaty, Fatransko-tatranskej oblasti, celku Tatry, podcelkov Západné Tatry a Východné Tatry.

Geomorfologické pomery charakterizuje vrásovo-bloková fatransko-tatranská morfoštruktúra, pozitívne morfoštruktúry – hraste a klinové hraste jadrových pohorí. Prevažnú časť územia tvorí vysočinový podhôrny reliéf, ktorý prechádza do veľhorského hôľneho, glaciálno-hôľneho až glaciálneho reliéfu vo vrcholových častiach pohoria. Južný okraj západnej časti CHVÚ, ktorý vybieha do Liptovskej kotliny, sa vyznačuje reliéfom kotlinovej pahorkatiny, kde sa uplatňujú negatívne morfoštruktúry – priekopové prepadliny a morfoštruktúrne depresie kotlín. Kotlinový pahorkatinový charakter má aj severovýchodný okraj východnej časti CHVÚ, morfologicky ide o hraste a klinové hraste centrálno-karpatských flyšových pohorí.

Územie sa vyznačuje značnou výškovou členitosťou. Nadmorská výška východnej časti CHVÚ sa pohybuje od cca 750 m v Tatranskej kotline po 2627,3 m (kóta Ľadový štít). V západnej časti územie stúpa od cca 750 m n. m. na južnom okraji (Jakubovany – Východná) po vrchol Bystrej (2248,4 m n. m.).

Na morfogenéze územia sa významne podieľala činnosť ľadovcov, ktorá vytvorila mnohé formy reliéfu typické pre pohorie Tatier (ľadovcové doliny, kary, trógy, morény, plesá). V mezozoickom podloží západnej aj východnej časti CHVÚ sa uplatňujú krasové procesy, pre toto územie je špecifický výskyt vysokohorského krasu viazaný na vrcholové polohy územia (Belianske Tatry, Roháče, Červené vrchy). Rozsiahle podzemné jaskynné systémy sú v oblasti Belianskych Tatier.

V území sa eviduje výskyt recentných geodynamických javov, predovšetkým výmoľová erózia, ohrozenie snehovými lavínami, krasové procesy. V západnej časti územia sú zaznamenané viaceré plošne rozsiahle stabilizované svahové deformácie typu skalného zrútenia, roztrhania a rozvoľnenia skalného masívu, vo východnej časti je evidovaný výskyt zosuvov stabilizovaných aj potenciálnych. Makroseizmická intenzita dosahuje priemerné hodnoty (6-7 °MSK-64).

Hydrologické pomery

CHVÚ spadá do stredohorskej oblasti so snehovo-dažďovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch november – február, vysokou vodnatosťou v marci až máji, maximom v apríli a minimom v období január – február a september – október.

Územie CHVÚ spadá do dvoch povodí. Západná časť je súčasťou hlavného povodia Váhu, východná časť patrí do povodia Popradu.

Západnou časťou CHVÚ pretekajú pravostranné prítoky Váhu, ktoré pramenia v Západných Tatrách, najvýznamnejšie sú Belá, Smrečianka a Jalovčianka. Západným okrajom tečie Suchý potok, ktorý je druhostupňovým prítokom Váhu. Severná strana Západných Tatier je odvodňovaná Studeným potokom, Bobroveckým potokom a ďalšími, ktoré spádujú do povodia Oravy ako prítoku Váhu.

Východnú časť odvodňujú vodné toky prameniace v Belianskych Tatrách, predovšetkým Biela voda a jej prítok Javorinka, ktoré spádujú na sever do Dunajca, Biela a Kežmarská Biela voda, ktoré spádujú smerom na východ a ústia do Popradu.

Charakteristickým javom v území je výskyt plies, t. j. jazier ľadovcového pôvodu v pohorí, predovšetkým v hôľnej oblasti (Roháčske plesá, Račkové plesá, Temnosmrečinske plesá, Terianske pleso, Bielovodské Žabie plesá, Litvorove pleso, Kačacie pleso, Ľadové pleso, Kolove pleso a i.).

Západná časť územia CHVÚ leží na rozhraní hydrogeologického regiónu: Kryštalinikum Západných Tatier a kvartér východnej časti Liptovskej kotliny s určujúcim typom medzizrnovej priepustnosti a regiónu Mezozoikum a príslušné kryštalinikum Západných Tatier s krasovou a krasovo-puklinovou priepustnosťou. Východná časť spadá sčasti do regiónu kryštalinika časti Vysokých Tatier a kvartéru ich predpolia s medzizrnovou priepustnosťou, sčasti do regiónu Mezozoikum a príslušné kryštalinikum Vysokých a Belianskych Tatier s puklinovou priepustnosťou, najsevernejšia časť do regiónu Paleogén Spišskej Magury, Ľubovnianskej vrchoviny a severozápadnej časti Spišsko-Šarišského medzihoria a Pienin s puklinovým typom priepustnosti. Hydrogeologické pomery v oblasti kryštalinika charakterizuje nízka prietočnosť a hydrogeologická produktivita, v mezozoických častiach územia po obvode prevláda mierna až vysoká prietočnosť a hydrogeologická produktivita. Na severnom okraji západnej časti CHVÚ zasahuje štruktúra geotermálnych vôd Skorušinská panva s vývermi minerálnych a termálnych vôd (Bobrovecká dolina - Jašteričie, Oravice).

Pôdy

V rámci západnej časti CHVÚ sa vyskytujú pôdne jednotky: podzoly modálne a humusovo-železité, sprievodné podzoly organozemné, litozeme a rankre; z ľahších zvetralín kyslých hornín, vo v najvyšších polohách litozeme modálne silikátové a rankre, sprievodné kambizeme podzolové, lokálne podzoly, v južnom výbežku sú zastúpené aj viaceré jednotky fluvizemí, pseudoglejov a kambizemí. Východnú časť CHVÚ tvoria prevažne litozeme modálne silikátové a rankre, sprievodné kambizeme podzolové, lokálne podzoly, na severnom okraji sú zastúpené kambizeme modálne kyslé, sprievodné kultizemné a rankre; zo zvetralín kyslých až neutrálnych hornín.

Z hľadiska zrnitosti prevládajú v západnej časti pôdy piesčito-hlinité silno kamenité. Vo východnej časti sú pôdy hlinito-piesčité, na severe piesčito-hlinité silno kamenité, v najvyšších polohách bez skeletu.

V území prevládajú pôdy so strednou až veľkou retenčnou schopnosťou a strednou priepustnosťou.

Flóra

Podľa fyto geografického členenia zaraďujeme prevažnú časť rastlinstva Tatier do oblasti západokarpatskej flóry. Iba malá časť v severozápadnej časti územia patrí do obvodu flóry západobeskydskej (okres Západné Beskydy) a v severovýchodnej časti do obvodu flóry východobeskydskej (okres Spišské vrchy). Rastlinstvo Tatier patrí do obvodu flóry vysokých centrálnych Karpát a v rámci nich do dvoch fyto geografických okresov: Tatry a Sivý vrch. Podhorie Tatier patrí do obvodu flóry vnútrokarpatských kotlín (okres Podtatranské kotliny, podokresy Liptovská a Spišská kotlina).

Veľkosť územia, veľké výškové rozmedzie, striedanie sa rôznych geologických podloží, špecifické klimatické podmienky a mikroklimatické podmienky v hlbokých dolinách, pôdne pomery a v neposlednom rade aj historické činitele ovplyvnili vývoj rastlinstva v Tatrách a ponúkajú v tomto území možnosť na existenciu a prežívanie širokej škále druhov. Od zástupcov podhorských a teplomilných, cez druhy vlhkomilné, lesné, horské až po druhy alpské. Z územia Tatier je popísaných takmer 1650 druhov a variet siníc a rias, 1200 druhov lišajníkov, viac ako 720 druhov machov a pečeňoviek a 1400 druhov cievnatých rastlín. Viacero rastlín má na tomto území jediné miesto výskytu na Slovensku, prípadne aj v celých Západných Karpatoch (tatranské, západokarpatské alebo karpatské endemity): ostropysk poľný tatranský (*Oxytropis campestris* subsp. *tatrae*), zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*), očianka tatranská (*Euphrasia tatrae*), zvonček tatranský (*Campanula tatrae*), bodliak laločnatolistý (*Carduus lobulatus*), kostrava tatranská (*Festuca tatrae*), voskovka holá tatranská (*Cerinth glabra* subsp. *tatrica*), lyžičník tatranský (*Cochlearia tatrae*), mak tatranský (*Papaver tatricum*), pakrálik alpský tatranský (*Leucanthemum alpina* subsp. *tatrae*).

Zachovalo sa tu množstvo glaciálnych reliktov, pričom niektoré z nich sú na súčasnej južnej hranici svojho areálu. Z glaciálnych reliktov, teda pozostatkov rastlinstva z ľadových dôb sa na území Tatier vyskytujú: medvedík alpínsky (*Arctous alpina*), ostrica čiernohnedá (*Carex atrofucsa*), sitina gaštanová (*Juncus castaneus*), sitina trojplevová (*Juncus triglumis*), ostrička myšia (*Elyna myosuroides*), dryádka osem lupinekovaná (*Dryas ostopetala*), lomikameň zohnutolistý (*Saxifraga retusa*) či iskerník ľadovcový (*Ranunculus glacialis*).

Medzi ďalšie veľmi vzácne druhy rastlín, ktoré sa v Tatrách vyskytujú na jednej alebo iba niekoľkých lokalitách, patrí trávnička alpínska (*Armeria alpina*), ostrica čiernastá (*Carex parviflora*), skalokráska pyrenejská (*Petrocallis pyrenaica*) a poniklec jarný (*Pulsatilla vernalis*).

Lišajníky

V prevažne smrekových tatranských lesoch rastú lišajníky predovšetkým ako epifyty na kmeňoch a konároch smrekov, prípadne jedlí, smrekovcov aj limby.

Najnápadnejšie sú druhy rodov alektória (*Alectoria*), fúzatec (*Bryoria*), bradatec (*Usnea*) a konárik (*Evernia*). Ich bohato kríčkovito rozkonárené stielky visia na tenkých konárikoch a kmeňoch stromov, najmä v blízkosti hornej hranice lesa alebo v horských dolinách s častými hmlami podmieňujúcimi ich optimálny rozvoj. Tieto druhy však patria k najväčším ohrozeným, prípadne vymierajúcim taxónom.

Na kmeňoch stromov je najhojnejšia diskovka bublinatá (*Hypogymnia physodes*). Vlhkejšie bázy kmeňov často obsadzuje dutohlávka prstnatá (*Cladonia digitata*). Na zvislých neprístupných stenách patria v Tatrách k charakteristickým javom žiarivožlté plochy mnohospórovky (*Acarospora oxytona*). Typické žltozelené sfarbenie žulových skál spôsobujú stielky druhov rodu zemepisník (*Rhizocarpon*).

Bohatá je aj lišajníková vegetácia na periodicky zaplavovaných skalách a balvanoch v horských potokoch a plesách. Dominuje tu lupeňovitá kožnatka (*Dermatocarpon luridum*).

Machorasty

Pre Tatry je charakteristická predovšetkým skupina arkticko-alpínskych druhov, napríklad z pečeňoviek *Anthelia juratzkana*, *Lophozia opacifolia*, *Scapania degenii* a z machov *Brachythecium glaciale*, *Conostomum tetragonum*, *Dicranum groenlandicum*, *Grimmia holleri*, *Hygrohypnum polare*.

Cievnaté rastliny

Veľké rozdiely v nadmorskej výške, značná členitosť povrchu, pestré geologické podložie, ale aj odlišné vlhkostné, klimatické a pôdne podmienky v Tatrách umožňujú život veľmi pestrej kvetene. Vytvorilo sa tu v dôsledku toho niekoľko výškových vegetačných stupňov postupne od podhoria až po vrcholy tatranských štítov.

Na území Tatier siaha podhorský (submontánny) výškový vegetačný stupeň približne do 700 - 800 m n. m a počas historického vývoja územia bol pod najsilnejším antropickým vplyvom. Je tvorený zväčša poľnohospodárskymi pozemkami. V tomto stupni sú najviac rozšírené synantropné druhy (druhy, ktoré sa sem dostali pričinením človeka) či už na smetiskách, poľných cestách, v okolí obydľí, na poliach a v záhradách. V podhorí Tatier a v podtatranských kotlinách zaberajú veľkú časť územia lúky a pasienky. V minulosti sa tu striedali kosné lúky, pasienky, vlhké, slatinné a rašelinné lúky. Mnohé z týchto lúk sú v súčasnosti ovplyvnené intenzifikáciou poľnohospodárskej výroby, rekultiváciou a odvodnením. Melioračnými zásahmi boli značne zdecimované rozsiahle rašeliniská a močiare. Intenzifikácia poľnohospodárskej výroby sa negatívne prejavila na druhovom zložení vegetácie, zdecimované boli pôvodne pestré spoločenstvá. Zvyšky z nich sa zachovali v podhorí Západných Tatier a v katastroch obcí Važec, Východná, Pribylina, Liptovská Kokava, kde sa dodnes zachovalo niekoľko zrubových senníkov slúžiacich na uskladnenie sena, ktoré sa zväžalo do dedín až v zime. Z rastlinných druhov sa tu uplatňujú čertkus lúčny (*Succisa pratensis*), jesienka obyčajná (*Colchicum autumnale*), kozobrada východná (*Tragopogon orientalis*), margaréta biela (*Leucanthemum vulgare*), medúnok vlnatý (*Holcus lanatus*), rebríček obyčajný (*Achillea millefolium*), nevädza lúčna (*Centaurea*

jacea), psiarka lúčna (*Alopecurus pratensis*), reznáčka laločnatá (*Dactylis glomerata*), tomka voňavá (*Anthoxanthum odoratum*), traslica prostredná (*Briza media*), zvonček konárísty (*Campanula patula*).

Aj rašeliniská a slatiny prešli za posledné desaťročia výraznou zmenou. Rašeliniská boli prevažne v podhorí Tatier odvodnené (meliorované). Pozostatky rašelinísk však ostali v obmedzenom množstve zachované v podhorí celých Tatier. Prechodné rašeliniská je možné nájsť v počiatkových štádiách zazemnených plies, ale vyskytujú sa aj na úpätí Vysokých a Západných Tatier. V bezodtokových depresiách alebo zazemnením plies vznikli vrchoviská.

Tieto územia sú vhodným biotopom pre zástupcov z čeľade orchideovitých a pre také druhy, akými sú prvosienka pomúčená (*Primula farinosa*), žltohlav obyčajný (*Trollius altissimus*), všivec žezlovitý (*Pedicularis sceptrum-carolinum*), tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*), kosatec sibírsky (*Iris sibirica*), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), blatnica močiarna (*Scheuchzeria palustris*).

V podraze lesov horského vegetačného stupňa (od 700 do 1200 m n. m.) sa vyskytujú niektoré druhy tráv, ako smlz chĺpkatý (*Calamagrostis villosa*), chlpaňa hájna (*Luzula luzuloides*), chlpaňa lesná (*Luzula sylvatica*) s rôznymi druhmi známych bylín, ako tŕňovka dvojlistá (*Majanthemum bifolium*), kyslička obyčajná (*Oxalis acetosella*), či starček hájny (*Senecio nemorensis*). Na presvetlených miestach, rúbaniskách a lesných okrajoch sa vyskytuje kyprina úzkolistá (*Chamaerion angustifolium*) a na balvanitejšom a vlhkejšom podklade v polotieni až tieni viacero zástupcov papradí.

Hojne zastúpené porasty nízkych kríčkov čučoriedok (*Vaccinium myrtillus*) alebo brusníc obyčajných (*Vaccinium vitis-idaea*) pristupujú do vyššieho horského stupňa (od 1200 do 1500 m n. m.). Na vlhkých, humózných stanovištiach rastie endemická soldanelka karpatská (*Soldanella carpatica*) i významný karpatský endemit margaréta okrúhlostá (*Leucanthemum waldsteinii*). Skalnaté, najmä exponovanejšie miesta na vápencoch, sú v tomto stupni vhodným stanovišťom pre ostrevku vápnomilnú (*Sesleria varia*), prvosienku holú (*Primula auricula*), plesnivec alpínsky (*Leontopodium alpinum*), ktoré inak nachádzame vo vyšších vegetačných stupňoch.

V horskom a vyššom horskom vegetačnom stupni sú rozšírené veľmi vlhké až zamokrené nelesné stanovištia, ktorými sú spoločenstvá vrchoviskových rašelinísk. Tieto poskytujú biotop pre viaceré kriticky ohrozené rastlinné druhy, no okrem nich hostia aj mnohé ďalšie zriedkavé druhy: páperník pošvatý (*Eriophorum vaginatum*), rosička okrúhlostá (*Drosera rotundifolia*), kľukva močiarna (*Oxycoccus palustris*), brusnica barinná (*Vaccinium uliginosum*), zvaná aj šialenica, ostrica málokvetá (*Carex pauciflora*), šucha čierna (*Empetrum nigrum*).

Nad vyšším horským vegetačným stupňom sa od hornej hranice lesa rozprestiera subalpínsky vegetačný stupeň (1500 - 1800 m n. m.), pre ktorý sú charakteristické viac-menej súvislé porasty kosodreviny (*Pinus mugo* subsp. *pumilio*), do ktorej vstupujú najmä druhy ako horec luskáčovitý (*Gentiana asclepiadea*), stračonôžka vysoká (*Delphinium elatum*), či papraď rakúska (*Dryopteris austriaca*). Na presvetlených plochách medzi kosodrevinou sú tu rozsiahle porasty čučoriedky, porasty psice tuhej (*Nardus stricta*) alebo smlzu chĺpkatého (*Calamagrostis villosa*), v ktorých sa vyskytuje horec bodkovaný (*Gentiana punctata*), chránený a ohrozený bieloprst belavý (*Pseudorchis albida*) a kriticky ohrozený druh trávnička alpínska (*Armeria alpina*). Na vápencoch sa vyskytuje ľalia zlatohlavá (*Lilium martagon*) a západokarpatský endemit horčičník karpatský (*Erysimum hungaricum*).

V subalpínskeho a nasledujúcom alpínskeho vegetačnom stupni sa nachádzajú biotopy pramenísk, potokov a plies. Vo vysokohorských prameniskách, na brehoch potôčikov, mokvavých sutín a žulových skál sa vyskytuje tatranský subendemit, druh európskeho významu a ohrozený druh lyžičník tatranský (*Cochlearia tatrae*). V biotope bahenných a vodných plôch alebo plies na výslnných miestach sa vyskytuje druh národného významu a kriticky ohrozený druh ježohlav úzkolistý (*Sparganium angustifolium*).

Alpínsky vegetačný stupeň (od 1800 do 2300 m n. m.) je pre tatranskú flóru dôležitý pre niekoľko rozdielných biotopov. Okrem spomínaných biotopov prameňov a potokov sú to najmä:

Biotop snehových úležísk je viazaný na plytké panvy, kde vietor v zimnom období naveje veľké množstvo snehu, ktorý uľahne, stvrdne a udržuje sa tu veľmi dlho, preto sú pôdy na týchto lokalitách veľmi prevlhčené a poskytujú stanovištia hlavne plazivým vrbam. Na kyslom podklade rastie vrbá bylinná (*Salix herbacea*) a na vápencovom podloží sa tu nachádza vrbá sieťkovaná (*Salix reticulata*) a hadovník živorodý (*Bistorta vivipara*).

Biotop skalných stien a puklín sa viaže na holé skaly. Na vápencoch a dolomitoch rastú horec Clusiov (*Gentiana clusii*), prvosienka holá (*Primula auricula*), plesnivec alpský (*Leontopodium alpinum*), astra alpská huňatá (*Aster alpinus* subsp. *subvillosus*). Na kyslý žulový podklad sú viazané druhy sitina trojzárezová (*Juncus trifidus*), zvonček alpský (*Campanula alpina*) a ďalšie.

Biotop alpských pralúk je typický pre spevnené úsypové kužele, svahy guliakov a morén. Najpestrejšiu flóru majú v tomto biotope vápencové a dolomitové podklady, na ktorých sa vyskytuje množstvo atraktívnych rastlinných druhov. Sú to viaceré druhy chránených a zraniteľných: kozinec alpský (*Astragalus alpinus*) a kozinec nórske (*Astragalus norvegicus*), chránené druhy ostropyskov: ostropysk Hallerov (*Oxytropis halleri*), ostropysk karpatský (*Oxytropis carpatica*), ostropysk poľný tatranský (*Oxytropis campestris* subsp. *tatrae*), všivec Oederov (*Pedicularis oederi*) a na kyslých podkladoch napríklad žltá kvitnúci kamzičník chlpatý (*Doronicum stiriacum*).

Posledným výškovým vegetačným stupňom je subniválny (od 2300 m n. m. až po najvyšší vrchol 2655 m n. m.). Drsné klimatické podmienky so značne skráteným vegetačným obdobím a veľmi tenká vrstvička pôdy (zväčša už len na skalných terasách a v skalných škárach) umožňujú rast a vývoj už len druhom málo náročným na množstvo tepla a hrúbku pôdnej pokrývky. K takým patria horec ľadový (*Gentiana frigida*), rožec jednokvetý (*Cerastium uniflorum*), iskerník ľadovcový (*Ranunculus flaccialis*) a silenka bezbyľová (*Silene acaulis*).

Fauna

Súčasný stav rozšírenia živočíchov na území Tatranského národného parku je výsledkom dlhodobého pôsobenia prírodných ako aj ľudských faktorov. Veľký vplyv na tatranskú faunu mali najmä studené obdobia (v dobách ľadových), z ktorých pochádzajú potomkovia druhov obývajúcich severskú tajgu a tundru. Studené obdobia vystriedali teplejšie obdobia s teplomilnejšími druhmi z východnej a juhovýchodnej Európy. Tatranskú faunu preto charakterizujú rozličné geografické zložky, z ktorých sú zastúpené najmä kozmopolitné, palearktické, európske (eurosibírske, boreoalpínske, boreálne, samarské, sudetokarpatské) a endemické druhy.

Kozmopolitnú a palearktickú zložku reprezentujú druhy vyskytujúce sa v nižších polohách. Európska zložka je zastúpená mnohými druhmi bezstavovcov i stavovcov ako napr. skokan zelený (*Rana esculenta*), žltá zelená (*Picus viridis*) a iné. K početnejším zložkám sa radí eurosibírska, ktorú reprezentuje značný počet druhov bezstavovcov i stavovcov, napr. skokan hnedý (*Rana temporaria*), vretenica severná (*Vipera berus*), tetra holniak (*Lyrurus tetrix*), jariabok hôrny (*Tetrastes bonasia*), sýkorka chochlatá (*Parus cristatus*). Boreálnu (severskú) zložku reprezentuje napr. šidlo belasé (*Aeschna coerulea*), chochláč severský (*Bombus garrulus*), myšiak severský (*Buteo lagopus*). Boreoalpínsku zložku charakterizujú druhy rozšírené najmä pri hornej hranici lesa, napr. piskor vrchovský (*Sorex araneus*), myšovka vrchovská (*Sicista betuliana*), hraboš snežný (*Microtus nivalis*), pomerne značné množstvo rôznych skupín bezstavovcov a patrí sem aj glaciálny relikv žiabronožka severská (*Branchinecta paludosa*). Charakteristická pre Tatry je zložka alpská, ktorú reprezentujú druhy svišť vrchovský tatranský (*Marmota marmota latirostris*), kamzík vrchovský tatranský (*Rupicapra rupicapra tatrae*), ľabtuška vrchovská (*Anthus spinoletta*), rôzne druhy ulitníkov (*Gastropoda*), pavúkov (*Arachnida*), chvostoskokov (*Collembola*) a hmyzu (*Insecta*). Sudetokarpatská zložka je zastúpená napr. slizniakom karpatským (*Bielzia coerulea*), chvostoskokom obrovským (*Tetradontophora bielensis*). Sarmatská zložka je v Tatrách

zastúpená pomerne málo. Z cicavcov patrí do tejto zložky napr. ryšavka tmavopása (*Apodemus agrarius*).

Významnú zložku tatranskej fauny tvoria endemity (tatranské, karpatské a alpskokarpatské). Napríklad z cicavcov hraboš tatranský (*Pitymys tatricus*), z kôrovcov bežec tatranský (*Nebria tatrica*), z motýľov priadzovec tatranský (*Kessleria tatrica*), z chrobákov fúzač zemolezový (*Pseudogaurotina exellens*) a iné.

Členitý reliéf a pestrá paleta biotopov vytvára príležitosť pre existenciu spoločenstiev bezstavovcov, ktoré zahŕňajú rozmanité formy živočíchov obývajúce prakticky všetky typy biotopov. Presný počet bezstavovcov dodnes nepoznáme, pretože výskumy potvrdzujú stále nové druhy. Stavovce sú v TANAP-e zastúpené 11 druhmi rýb a 2 druhmi kruhoústnic. Ďalej tu žije 6 druhov obojživelníkov, 5 druhov plazov, 102 druhov hniezdiacich vtákov a 14 druhov cicavcov.

Podobne ako u rastlinstva i u živočíšstva existuje vertikálne usporiadanie. Veľká absolútna i relatívna nadmorská výška Tatier umožnila vznik širokej škály vertikálneho usporiadania živočíšstva, a to od podhorského a horského stupňa, stupňa kosodreviny (subalpínsky), po alpínsky až subniválny stupeň.

Podhorský (submontánný) vegetačný stupeň tvoria najnižšie situované časti územia národného parku do nadmorskej výšky približne 800 – 850 m. Medzi typických predstaviteľov sa radí hraboš poľný (*Microtus arvalis*), zajac poľný (*Lepus europaeus*), sokol myšiár (*Falco tinnunculus*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), slepúch lámavý (*Anguis fragilis*) a iné.

Celý horský (montánný) vegetačný stupeň Tatier patrí do oblasti prirodzeného rozšírenia smreka v Karpatoch. Z bezstavovcov (Evertebrata) sú pre montánný vegetačný stupeň typické lesné druhy ulitníkov napr. slizniak karpatský (*Bielzia coerulans*) - karpatský endemit. Bohatšia fauna je na vápencoch a dolomitoch, napr. endemit *Chondrina tatrica*, ale aj iné ulitníky ako *Macrogastra borealis* a *Bulgarica cana*. Veľmi početná je skupina hmyzu (Insecta). Zo vzácných a chránených druhov chrobákov je to fúzač zemolezový (*Pseudogaurotina excelens*), ktorý sa vyskytuje na viacerých lokalitách Tatier. Bohatá je fauna motýľov (Lepidoptera). Osobitné postavenie majú endemické druhy, často malé a nenápadne sfarbené ako je *Kessleria tatrica*, *Aethes rutilla tatrica*. Vyskytuje sa tu druh jasoň červenooký (*Parnassius apollo*) - galciálny relikt. Zo stavovcov (Vertebrata) sú to napr. z rýb dominantný pstruh potočný (*Salmo trutta morpha fario*) a hlaváč pásoplutvý (*Cottus poecilopus*). Obojživelníky a plazy sú zastúpené druhmi, napr. skokan hnedý (*Rana temporaria*), ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), mlok horský (*Triturus alpestris*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), vretenica severná (*Vipera berus*). Dominantné postavenie majú v montánnom stupni vtáky. Dominujúce sú pinka obyčajná (*Fringilla coelebs*) a sýkorka uhliarka (*Parus ater*). Typické druhy pre horskú tajgu v podmienkach Tatier sú kôrovník dlhoprstý (*Certhia familiaris*), orešnica perlavá (*Nucifraga caryocatactes*), hýľ obyčajný (*Pyrrhula pyrrhula*), sýkorka čiernohlavá (*Parus montanus*), hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), sýkorka chochlatá (*Parus cristatus*), krivonos smrekový (*Loxia curvirostra*). Z karpatského zmiešaného lesa sú to jariabok hôrny (*Tetrastes bonasia*), jastrab veľký (*Accipiter gentilis*), sluka hôrna (*Scolopax rusticola*), holub hrivnák (*Columba palumbus*), myšiarka ušatá (*Asio otus*), d'ateľ čierny (*Dryocopus martius*), sojka obyčajná (*Garrulus glandarius*), drozd trskota (*Turdus viscivorus*), drozd plavý (*Turdus philomelos*). Vzácné treťohorné relikt sú zastúpené pôtikom kapcavým (*Aegolius funereus*), d'ubníkom trojprstým (*Picoides tridactylus*), kuvičkom vrabčím (*Glaucidium passerinum*), orešnicou perlavou (*Nucifraga caryocatactes*) a drozdom kolohrivcom (*Turdus torquatus*). Z významných a ohrozených druhov dravých vtákov a sov sú tu zastúpené orol skalný (*Aquila chrysaetos*), orol krikľavý (*Aquila pomarina*), sokol myšiár (*Falco tinnunculus*), myšiak hôrny (*Buteo buteo*), výr skalný (*Bubo bubo*). Z cicavcov bol zistený výskyt, napr. piskor lesný (*Sorex araneus*), piskor vrchovský (*Sorex alpinus*), bieložúbka krpatá (*Crocidura suaveolens*), myšovka vrchovská (*Sicista betulina*), hrdziak hôrny (*Clethrionomys glareolus*), kuna lesná (*Martes martes*), hranostaj obyčajný (*Mustela erminea*), lasica myšožravá (*Mustela nivalis*), jazvec lesný (*Meles meles*), z netopierov ucháč

svetlý (*Plecotus auritus*), netopier fúzatý (*Myotis mystacinus*), netopier severský (*Eptesicus nilsoni*), netopier pobrežný (*Myotis dasycneme*). Z veľkých šeliem je to v súčasnosti pomerne silná populácia medveďa hnedého (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vlk dravý (*Canis lupus*). Tatranské vodné toky sú domovom a lovným teritóriom vydry riečnej (*Lutra lutra*).

Subalpínsky (kosodrevinový) stupeň je tvorený v podstate zónou kosodrevinových porastov, je to prechodné pásmo medzi horským (montánnym) a vysokohorským (alpínskym) vegetačným stupňom. Faunu tohto stupňa tvorí mozaika lesných a špecifických vysokohorských druhov.

Alpínsky vegetačný stupeň od nadmorskej výšky 2 300 m prechádza v podsnežný (subniválny) vegetačný stupeň. Vyznačuje sa špecifickými nelesnými formami živočíchov prevažne reliktného a endemického charakteru s boreoalpínskym rozšírením. Bezstavovce (Evertebrata) sú v subalpínskom a alpínskom stupni zastúpené druhmi, ktoré sú prispôbené drsným vysokohorským klimatickým a iným podmienkam. Terestrická fauna bezstavovcov je tvorená predovšetkým hmyzom. Lúky alpínskeho stupňa majú svoju osobitnú faunu chrobákov. Endemitom je nosáček *Trachysoma beigeriae*, ktorý bol opísaný z poľskej strany Tatier, endemickým druhom je tiež malý a slepý behúnik *Duvaliopsis pilosellus*. Do subalpínskeho a alpínskeho stupňa vystupuje aj pestro kovovolesklá sfarbená bystruška zlatolesklá (*Carabus auronitens*), bystruška fabríciová (*Carabus fabricii*). Z motýľov sú to napr. druhy rodu *Erebia* - *Erebia pandrose* a *Erebia manta*, glaciálny relikt jasoň červenooký (*Parnassius apollo*). Do alpínskeho stupňa preniká len málo druhov obojživelníkov. Z nich je to napr. skokan hnedý (*Rana temporaria*), ktorý vystupuje až do nadmorskej výšky 1 850 – 2 000 m, mlok horský (*Triturus alpestris*). Z plazov do alpínskeho stupňa prenikajú len dva druhy, aj to len vzácnne, a to jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*) a vretenica severná (*Vipera berus*). Z vtákov vysokohorské lúky a skalné biotopy osídľujú vrchárka červenokavá (*Prunella collaris*) a ľabtuška vrchovská (*Anthus spinoletta*), taktiež žltouchvost domový (*Phoenicurus ochruros*), skaliarik sivý (*Oenanthe oenanthe*) a tetrov hoľniak (*Lyrurus tetrix*). Častým návštevníkom týchto polôh je orol skalný (*Aquila chrysaetos*), sokol myšiar (*Falco tinnunculus*) a krkavec čierny (*Corvus corax*). Na niekoľkých lokalitách bol zistený výskyt veľmi vzácného murárika červenokrídleho (*Tichodroma muraria*). Z cicavcov sa v subalpínskom a alpínskom stupni nachádzajú reliktné druhy hraboš tatranský (*Pitymys tatricus*), hraboš snežný (*Microtus nivalis mirhanreini*), svišť vrchovský tatranský (*Marmota marmota latirostris*) a kamzik vrchovský tatranský (*Rupicapra rupicapra tatica*), ktoré sú existenčne viazané len na tieto biotopy. Sporadicky do biotopov alpínskeho stupňa prenikajú medveď hnedý (*Ursus arctos*), vlk dravý (*Canis lupus*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), líška hrdzavá (*Vulpes vulpes*). Hmyzožravce sú zastúpené druhmi krt obyčajný (*Talpa europaea*), piskor obyčajný (*Sorex araneus*), piskor malý (*Sorex minutus*) a piskor vrchovský (*Sorex alpinus*). Z drobných zemných cicavcov tu majú stály výskyt: hraboš podzemný (*Pitymys subterraneus*), hraboš poľný (*Microtus arvalis*), ryšavka žltohrdlá (*Apodemus flavicollis*) a iné.

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Hniezdnymi biotopmi orla skalného sú vyššie položené lesnaté oblasti v montánnom a subalpínskom pásme s príľahlými poliami a pasienkami v horských kotlinách (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva širokú škálu otvorených biotopov, zvyčajne mimo ľudských sídel, napr. pohoria, kotliny a stepnú krajinu. Lokálne sa vyskytuje aj v okolí mokradí, preferuje nízku alebo redšiu vegetáciu pred husto zalesnenými územiami. Rozšírený je od púští po okraje tundry, od hladiny mora až po vysoké pohoria. Častý je aj v alpínskom pásme, najmä v lete. Na hniezdenie využíva nedostupné, málo urbanizované priestory, napr. skalné steny a stromy v starých redších lesných porastoch. Na odpočinok a nocľah využíva najmä suché stromy v blízkosti hniezda. V suchých oblastiach v Idaho (USA) preferuje druh ako hniezdny biotop oblasti porastené palinou (*Artemisia*). V takomto biotope sa zdržujú vysoké počty zajaca kalifornského (*Lepus californicus*), hlavnej potravy orla skalného v tejto oblasti (Orta et al. 2015). Na Slovensku sú typickým prostredím orla skalného vysoké zalesnené skalnaté pohoria s rozsiahlymi lúkami, pasienkami a poliami ako loviskami v blízkosti. Vyhovujú mu aj

väčšie lesné komplexy s extenzívne využívanou poľnohospodárskou krajinou bez skalného prostredia. Druh a typ lesa nie je až taký dôležitý, ale v prípade stromových hniezd vyžaduje aspoň menšie enklávy starých porastov s mohutnými stromami, najčastejšie jedľami (Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ Tatry ležia známe hniezdiská v nadmorskej výške od cca 900 m n.m. do cca 1 400 m n. m. Hniezdne biotopy druhu zahŕňajú staré rozvoľnené lesné porasty ako aj skalné steny. Na stavbu hniezd preferujú jedľu, ale hniezda si budujú aj na smrekoch, ojedinele na limbe. Potravné biotopy sa nachádzajú v otvorenom priestore, najmä na rozľahlých extenzívne obhospodarovaných lúkach a pasienkoch alebo plochách nevyužívanej pôdy, spravidla vzdialených od intravilánov. Hlavnými loviskami orlov v CHVÚ Tatry sú extenzívne obhospodarované lúky a pasienky v kotlinách (Podtatranská brázda, Liptovská a Popradská kotlina), ako aj na svahoch pohoria. Na lov často využíva sekundárne hole, zarastajúce pasienky či otvorené plochy v lesoch (hlavne rúbaniská) a subalpínske pásma.

Hniezdnymi biotopmi hlucháňa hôrneho sú staré prirodzené horské smrekové i zmiešané lesy. Biotopy sa vyznačujú nižšou zapojenosťou porastu, nie príliš hustým podrastom a pestrú druhovou skladbou vegetačného krytu s bobuľonosnými kríkmi (SOS/BirdLife 2013). V Európe a Ázii obýva najmä ihličnaté borovicové lesy, ďalej aj smrekové, jedľové porasty a zmiešané lesy. V niektorých častiach svojho areálu obýva aj izolované listnaté lesy, napr. v pohorí Cantabria v severnom Španielsku a na juhu Uralu. Preferuje rozsiahle oblasti starých lesov, často s vlhkou pôdou a striedajúcimi sa mokradami, rašeliniskami, vresoviskami (*Vaccinium*, *Calluna*) a čistinami. V Nórsku uprednostňuje staré lesné porasty s výrazným podielom čučoriedok (*Vaccinium myrtillus*). Počas zimy sa vyskytuje aj v menej zapojených lesoch (najmä v severných oblastiach), zatiaľ čo v lete (najmä počas hniezdenia) obýva hustejšie porasty s podielom bobuľonosných drevín (de Juana a Kirwan 2012). Na Slovensku sú hniezdnym prostredím hlucháňa hôrneho staré riedke zmiešané a ihličnaté lesy nad 800 - 900 m n. m. s podrastami čučoriedok. Obýva aj zarastajúce okraje horských holí a hornú hranicu lesa (Karaska a Cichocki 2014). V rámci CHVÚ Tatry hniezdne biotopy druhu predstavujú lesy s prirodzenou viacvrstvovou štruktúrou, zníženým zápojom stromovej vrstvy a výrazne vyvinutým podrastom. Obýva staré lesné porasty nad 100 - 120 rokov, ale vyskytuje sa aj v mladších porastoch, ktoré majú z rôznych dôvodov rozvoľnenú štruktúru; napr. bývalé pasienky a mladé lesné porasty vznikajúce prirodzene po vetrových a podkôrníkových kalamitách. Vhodným biotopom sú aj nespracované podkôrníkové kalamity, často s vysokou populačnou hustotou tohto druhu. Dôležitým kritériom pre výskyt hlucháňa je aj výmera vhodného biotopu, ktorá by nemala klesnúť pod 50 hektárov, a tiež vzdialenosť susediacich vhodných biotopov, ktorá by nemala presiahnuť 10 – 15 kilometrov (Klaus et al. 1986).

Hniezdnymi biotopmi kuvika kapcavého sú horské ihličnaté a zmiešané lesy. Vo svete obýva boreálne, subalpínske a zmiešané lesy (SOS/BirdLife 2013). V Európe hniezdi v horských borovicových (*Pinus*), borovicovo-smrekových (*Picea*) a brezových (*Betula*) lesoch, v starých porastoch s bukom (*Fagus*) a vo vyspelých ihličnatých lesoch. V severnej Amerike hniezdi v smrekových (*Picea mariana*, *P. glauca*), topoľových (*Populus*), brezových a jedľových (*Abies balsamea*) lesoch. Vyskytuje sa aj v starých topoľových a zmiešaných lesných porastoch, ďalej v subalpínskych lesoch s jedľou plsnatoplodou (*Abies lasiocarpa*) a smrekom engelmannovým (*Picea engelmanni*). Na jar sa druh presúva aj do otvorenejšej krajiny (orná pôda, rúbaniská, lesné okraje). Na týchto miestach sa počas topenia snehu vyskytujú vyššie denzity malých zemných cicavcov ako v lesoch (Holt et al. 1999). Hniezdný biotop druhu na Slovensku tvoria ihličnaté a zmiešané lesy, najmä smrekové, menej jedľovo-bukové na rovinách i v horách, obvykle vo väčších lesných komplexoch. Dôležitým faktorom pri hniezdení druhu je prítomnosť dutín v teritóriu, hniezdne dutiny sú často vytesané dŕaťom čiernym v bukoch, jedliach, zriedkavejšie boroviciach a v smrekoch. Druh vzácnne obsadzuje aj vhodné hniezdne búbky (Karaska a Cichocki 2014). V rámci CHVÚ Tatry kuvik kapcavý obýva ihličnaté a zmiešané lesy od 900 m n.m. až po hornú hranicu lesa, ktorá sa tu nachádza v nadmorských výškach 1500, miestami až po 1600 m n.m. V CHVÚ je druh

viazaný na lesné porasty 4.–7. lesného vegetačného stupňa. Vysoké denzity dosahuje najmä v pôvodných horských smrečinách, resp. v starých porastoch nad 80 r. s dostatkom dutín po tesároch čiernych. Druh je rozšírený súvisle v celej zalesnenej časti CHVÚ s výskytom smreka, jedle, miestami aj s prímiesou listnatých drevín (najmä na vápencových substrátoch Belianskych a Západných Tatier).

Hniezdnymi biotopmi tetrova hoľniaka sú otvorené priestranstvá s rozptýlenými stromami a krovinami, predovšetkým s brezou nad 600 m n.m. (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva variabilnú škálu biotopov, najmä prechodné oblasti medzi lesom a otvoreným priestranstvom, napr. vresoviská, mokrade a rašeliniská. V severnej Európe preferuje opadavé alebo zmiešané lesy pred ihličnatými porastami, častejší je v mladinách ako v starších hustejších porastoch. V južnejších pohoriach, napr. Alpách obýva aj stredne husté lesy zložené zo smreka, jedle alebo smrekovca. Vo viacerých oblastiach výskytu preferuje brezové porasty (*Betula pubescens*, *B. verrucosa*). Optimálny hniezdny biotop pozostáva zvyčajne z vysokej diverzity bylinného podrastu (de Juana a Boesman 2013). Na Slovensku je typickým hniezdnym prostredím tetrova hoľniaka podmáčaná riedko zarastená krajina s rozptýlenou zeleňou (breza, borovica, smrek), často s rašeliniskami a dostatkom bobuľonosných kríkov, najmä čučoriedok a brusníc. Obýva tiež extenzívne využívané horské pasienky so zarastenými okrajmi. Vyskytuje sa ja na subalpínskych a alpínskych lúkach s kosodrevinou a rozptýlenými smrekmi nad hornou hranicou lesa (Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ Tatry sa druh vyskytuje takmer výlučne v oblastiach nad hornou hranicou stromovej vegetácie, v nadmorských výškach nad 1400–1500 m n.m., až do nadmorskej výšky okolo 2000–2100 m n.m., v pásme kosodreviny a alpínskych lúk. Hniezdne biotopy sa nachádzajú prevažne v blízkosti hornej hranice lesa. Nižšie položené časti biotopov tetrova hoľniaka majú preto mimoriadny význam. V pásme lesa sa druh vyskytuje len ojedinele a prechodne, najmä na väčších rúbaniskách. Kotlinové biotopy v podhorí Tatier prakticky zanikli. Je to spôsobené prirodzenou sukcesiou stromovej vegetácie na bývalých extenzívnych pasienkoch, odvodňovaním rašelinísk a eutrofizáciou zostávajúcich lúk a pasienkov. Optimálny biotop tetrova hoľniaka CHVÚ Tatry sa dnes nachádza v pásme kosodreviny, v lokalitách s rozvoľneným porastom kosodreviny a s výskytom čučoriedok, brusníc a vresu. Súvislý porast kosodreviny, ako aj vyšší výskyt tráv významne znižujú hustotu výskytu druhu.

Hniezdnymi biotopmi kuvika vrabčieho sú pohoria s prevahou ihličnatých lesov (najmä smrek, jedľa, menej borovica), pričom vysoké denzity dosahuje najmä v starých smrekových, jedľovo-bukových a jedľových porastoch (Pačénovský 2002). Vo svete obýva podobné biotopy. Preferuje ihličnaté a zmiešané lesy tajgového a montánneho typu, po hornú hranicu lesa. Všeobecne sa vyskytuje hlavne vo vnútri lesa zloženého z ihličnanov s prímiesou buka, topoľa, brezy a iných listnatých stromov. Vyžaduje prístup k čistinám, vresoviskám, lúkam alebo k lavínovým splazom (Holt et al. 1999). Na Slovensku obýva všetky typy lesov od menších len niekoľko desiatok ha veľkých hájov až po rozsiahle lesné komplexy. Preferuje predovšetkým rôznoveké porasty vysokej diverzity nad 50 rokov s dostatkom dutín (najmä po dŕatľoch), ktoré využíva na hniezdenie a niekedy aj na ukrývanie potravy. Dôležité sú niektoré štruktúrne komponenty habitatu, ako napr. otvorené plochy (lúky, svetliny), výskyt hustých ihličnatých mladín a košatých smrekov či jedlí (pre denný úkryt), ako aj prítomnosť vody v teritóriu. V mimohniezdnom období je pozorovaný aj na okrajoch intravilánov obcí a mimo les v brehových porastoch vodných tokov (Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ Tatry obýva kuvik vrabčí ihličnaté, miestami aj zmiešané lesy približne od 900 m n.m. až po hornú hranicu lesa, ktorá sa tu nachádza v nadmorských výškach 1500, miestami až po 1600 m n.m. Druh je rozšírený súvisle v celej zalesnenej časti CHVÚ v starších ihličnatých a zmiešaných lesoch s výskytom smreka, jedle, miestami aj s prímiesou listnatých drevín. Druh obvykle obýva lesy nad 80 rokov, v 5.–7. lesnom vegetačnom stupni, dominantnou drevinou je najmä smrek.

Hniezdnymi biotopmi jariabka hôrneho sú ihličnaté, zmiešané a listnaté lesy v stredných a vo vyšších horských polohách (300–1850 m n.m.) s výskytom bobuľonosných krovín (Saniga 2002). Vo svete obýva najčastejšie zmiešané lesy, od nížin po horské oblasti (napr. v Alpách

sa vyskytuje po 1600–1800 m n.m.). V Nórsku je druh viazaný na strednoveké zmiešané lesy s porastami smreka (*Picea abies*), borovice (*Pinus sylvestris*), brezy plstnatej (*Betula pubescens*), brezy previsnutej (*Betula pendula*) a na iné opadavé stromy (*Populus tremula*, *Alnus glutinosa*, *A. incana*, *Salix caprea*, *Sorbus aucuparia* a *Prunus padus*). V severo-východnej Číne uprednostňuje sekundárne porasty. Predpokladá sa, že druh sa nedokázal adaptovať na malé fragmenty pôvodných lesných porastov. Jariabok sa všeobecne vyhýba čistým ihličnatým porastom. Vyžaduje prítomnosť bohatého podrastu (do 2 m) a čistín, s porastami jelše, brezy, topoľa a liesky pozdĺž potokov, riek, v prechodných oblastiach (ekotóny) a na čistinách vzniknutým vďaka požiarom. Vyhýba sa úplne otvoreným priestranstvám. V švajčiarskych Alpách preferuje lesy s vysokým podielom jelše s bohatou vertikálnou štruktúrou (s množstvom vysokých porastov jarabiny vtácej, s hustým podrastom a lesnými okrajmi) (de Juana a Kirwan 2013). Optimálny hniezdny biotop na Slovensku predstavujú stanovišťa prírodných lesov v štádiu rozpadu, ako aj mozaika sekundárnych lesných porastov, kde sa striedajú všetky vekové stupne. Vyhovujú mu najmä zmiešané porasty o pestrej štruktúre, kde sa striedajú staršie porasty s čistinami a mladinami. Preferuje ťažko prístupné husté porasty s extenzívnym lesným hospodárením (svahy hôr, údolia lesných potokov, vlhkejšie miesta na kalamitiskách a húštiny na styku so starými podrastami a zarastené pasienky). Lesy obýva až po ich hornú hranicu a okrajovo zasahuje až do kosodreviny. Optimálne sú preň najmä stredné a vyššie polohy a lesné porasty v štádiu rozpadu. Druh preferuje aj hraničné línie medzi porastami so zárastom pionierskych drevín (lieska, breza, jelša, baza) (Saniga 2002; Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ Tatry sa druh vyskytuje v pásme lesa, od najnižších polôh až po hornú hranicu lesa, pričom výnimočne vystupuje až do pásma kosodreviny, do nadmorskej výšky 1700 m n.m. Optimálny biotop jariabka predstavujú lesné porasty s podrastom krovín alebo prirodzeného zmladenia a s vysokým zastúpením pionierskych druhov drevín, akými sú jarabina, breza, jelša, vrba a v nižších polohách aj lieska. Druh uprednostňuje okraje lesných porastov, kde sú dobre vyvinuté všetky vrstvy vegetácie. V podmienkach CHVÚ Tatry je to najmä horná hranica lesa a okraje lavínových žľabov, okraje lúk, mokradí, ciest a podobne. V nižších polohách sa vyskytuje aj na bývalých pasienkoch, ktoré sú dnes zarastené pionierskymi drevinami. Nevyhovujú mu najmä monokultúrne porasty so slabo vyvinutým podrastom krovín a prirodzeného zmladenia.

Hniezdnymi biotopmi sokola sťahovavého sú oblasti v lesnom a horskom prostredí so skalnými svahmi a stenami s dostatkom dutín alebo lavíc pre umiestnenie hniezda (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva veľmi rôznorodé biotopy; hniezdi od tropických oblastí po studené morské oblasti, v horúcich púštyných oblastiach alebo studených púštiach. Mimo hniezdného obdobia bol sokol sťahovavý registrovaný prakticky všade vo svete, napr. aj na lodiach v Tichom oceáne (White et al. 2015). Na Slovensku sú hniezdnymi biotopmi druhu vysoké skalnaté útvary v lesnom prostredí obvykle vzdialené od frekventovaných ciest a ľudských sídiel neďaleko otvorenej krajiny. U nás sa vyhýba len najvyšším pohoriam (nad hornou hranicou lesa nehniedzdi) a rozsiahlym nížinám. Na lovisko mu vyhovuje najmä pestrá krajina s mozaikou lesov, vŕd a poľnohospodárskej krajiny v nižších a stredných polohách (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi bociana čierneho sú lesy všetkých typov, prirodzené aj umelé. Podmienkou je prítomnosť aspoň malého množstva starých stromov s vhodným habitatom pre umiestnenie hniezda (Karaska 2002). Vo svete obýva nerušené oblasti lesných porastov v blízkosti potokov, mokradí, vodných plôch a brehov riek, kde hľadá potravu. Vyhýba sa veľkým vodným plochám a súvislým lesným porastom. Hniezdi mimo intravilánov obcí a miest. Vtáky v subsaharskej Afrike a na Iberskom poloostrove preferujú skalnaté biotopy s riečnymi korytami. Na Iberskom poloostrove sú významnými biotopmi napájadlá dobytká, ktoré sú umiestnené ďalej od ciest, s veľkou vodnou hladinou, hlbšou vodou a s vysokou diverzitou vodných živočíchov. Zimujúce a migrujúce vtáky sa vyskytujú aj na mokradiach v otvorenej krajine a na ryžových poliach (Elliott et al. 2014). Na Slovensku hniezdi na celom jeho území od 100 m n.m vo Východoslovenskej nížine po 1000 m n.m v Oravských Beskydách a Tatrách. Preferuje najmä enklávy starých porastov obvykle vo väčších lesných

komplexoch (Karaska 2002). Hniezdo je umiestnené najčastejšie na starých stromoch, zvyčajne na spodných vetvách ďalej od kmeňa (listnaté stromy) alebo na bočných vetvách tesne pri kmeni (ihličnaté stromy) (Hudec et al 1994). Okrem hniezd na starých stromoch boli hniezda zistené aj v páse topoľov v poľnohospodárskej krajine (Rác in litt, Podunajská rovina), na skalách v lesnom prostredí (napr. Nízke Tatry, Muráňska planina, Malá Fatra) a na poľovníckych posedoch (Karaska ex Karaska 2002; Štollmann ex Karaska 2002, Podbeskydská vrchovina).

Hniezdnymi biotopmi orla krikľavého sú lesné komplexy prestúpené širokými údoliami s príľahlými lúkami a poliami (Hudec a Šťastný 2005). V Európe hniezdi v podobných biotopoch. Vyskytuje sa v otvorených lesoch (listnatých, ihličnatých aj zmiešaných) a v blízkosti lesných okrajov. Preferuje zalesnené riečne údolia a lesy s príľahlými lúkami a poliami. Je menej závislý na rašeliniskách alebo mokradiach ako orol hrubozobý, viac sa prispôbil kultúrnej krajine (Meyburg et al. 2014). Na Slovensku sú hniezdnymi biotopmi druhu nízke až stredne vysoké zalesnené pohoria s rozsiahlymi lúkami, pasienkami a poliami ako loviskami v blízkosti. Kým druh a typ lesa nie je až taký dôležitý, väčší význam má charakter loviska. V tomto smere sú dôležité podmáčané lúky, pasienky a nízkostebelnaté mokrade. Vyhýba sa rozsiahlym lesoch bez otvorených priestranstiev, vysokohorským oblastiam, ako aj krajine bez lesov alebo trvalých trávnych porastov. Optimálnym prostredím je mozaika lesov, lúk a pasienkov alebo okraje súvislejších lesov, susediacich s poliami (Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ Tatry sú hniezdnymi biotopmi druhu najmä smrekové lesy. Hniezdenie druhu je sústredené v okrajových častiach susediacich s poľnohospodársky využívanými plochami. Hrebeňovým oblastiam sa orol krikľavý vyhýba. Dôležitým predpokladom pre hniezdenie je prítomnosť starších lesných porastov vo veku nad 80 rokov s vhodnou vertikálnou porastovou štruktúrou, umožňujúcou formovanie hlbokých korún a s prirodzeným drevinovým zložením, ktoré orlom poskytujú vhodné možnosti na stavbu hniezd. Menej často druh využíva aj hniezda postavené inými druhmi (napr. *Buteo buteo*, *Accipiter gentilis*, *Pernis apivorus*). Potravný biotop druhu v CHVÚ je situovaný v predhorí samotného chráneného územia v Liptovskej kotline a tvoria ho predovšetkým lúky a pasienky (spolu 18% z rozlohy CHVÚ), využívané na extenzívny chov oviec a hovädzieho dobytku a mozaikovitá poľnohospodárska krajina (3%). Potravný biotop hniezdiacich párov zasahuje aj do územia Liptovskej kotliny mimo CHVÚ. Veľký význam v potravných teritóriách má nelesná drevinová vegetácia (napr. solitérne stromy, línie stromov, stromoradia pozdĺž ciest, kroviny), ktorú orly s obľubou využívajú na sledovanie koristi alebo ako miesta na odpočinok.

Hniezdnymi biotopmi leka lesného sú riedke lesy, okraje hustejších krovinatých oblastí alebo stepné oblasti. Vyhýba sa lokalitám bez stromového alebo krovinného pokryvu, poľnohospodárskej krajine, vysokým polohám a tundre (Danko 2002). Vo svete obýva hlavne suchú otvorenú krajinu, napr. nížinné vresoviská s roztrúsenými stromami, lesy a kroviny (najmä paseky, čistiny a okraje lesov), rúbaniská a mladiny. Vyskytuje sa tiež v otvorenej kriedovej krajine (Anglicko), v okolí priemyselných skládok odpadu, v lesostepiach, na riedko porastených kamenitých stráňach, v dubových krovínach, na kamenistých a piesočnatých dunách, v polopúštiach a púštiach. Vyhýba sa oblastiam v urbárnej krajine, pohoriam, nížinám bez stromov, hustým interiérom lesov, vyspelým monokultúram a vysokým lúčnym porastom. Potravné biotopy zahŕňajú aj menej typické oblasti, napr. záhrady, poľnohospodársku pôdu, okolie trstinových porastov a mokradí (Cleere a Christie 2013). Na Slovensku hniezdi lelek lesný v rozvoľnených lesoch (najmä v borovicových porastoch) s výskytom rúbanísk, lesných okrajov a teplých strání s porastom krovísk a solitérnych stromov. Ďalej preferuje aj mozaikovitú lúky a pasienky s krovinami, často s výskytom borievky (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi ďatľa čierneho sú staré porasty listnatých, zmiešaných, ale aj ihličnatých lesov rozsiahlejšieho charakteru (Kropil 2002). Vo svete obýva všetky typy klimaxových lesných porastov, vrátane lesných okrajov, vyhýba sa však veľmi hustým lesoch. V Škandinávii a na Sibíri preferuje smrekovo-borovicové lesy s prímiesou smrekovca, ďalej obýva aj brezové, topoľové a jelšové porasty. V Poľsku hniezdi vo všetkých typoch prírody

blízkych lesných porastov. V Japonsku obýva boreálne zmiešané alebo ihličnaté lesy do 1000 m n.m, zriedka sa vyskytuje v nížinách. Vyžaduje staré práchnivé stromy a pne pre vyhľadávanie potravy a vhodné stromy pre tesianie dutín. Mimo obdobia hniezdzenia sa vyskytuje aj v otvorenej krajine, lesných čistinách a na okrajoch miest (Winkler a Christie 2002). Na Slovensku hniezdi ďateľ čierny od nížin po hornú hranicu lesa. Na nížinách druh preferuje lužné lesy (mäkký a tvrdý luh), v stredných polohách bukové porasty a vo vyšších polohách horské zmiešané a smrekové lesy. Hniezdi aj v lesných fragmentoch, ak sa v danom poraste vyskytuje dostatok drevin pre tesianie dutín a vyhľadávanie potravy (práchnivé pne, staré stromy). K hniezdzeniu si väčšinou vyberá najstaršie porasty, často roztrieštené jednotlivými holorubnými pásmi. Vzácné hniezdi aj v hladkých smrekoch a ojedinele bola zaznamenaná dutina v aj jeľši sivej. Menej častý je aj na okrajoch starých listnatých lesov, kde je aspoň minimálny podiel listnatých stromov (Kropil 2002; Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi ďatľa trojprstého sú staršie ihličnaté lesy s dostatkom mŕtvych alebo odumierajúcich stromov (najmä smrek) (Pačenovský 2002). Vo svete obýva klimaxové boreálne a horské zmiešané ihličnaté lesy. V severnej Európe sú typickým hniezdnymi biotopmi smrekovo-jedľové lesy. Vo východnej Európe obýva aj vlhkejšie časti prírodných lesov, vrátane porastov jaseňa a jeľše (*Fraxinus-Alnus*) a dubovo-hrabové (*Quercus-Carpinus*) porasty. V sibírskej tajge hniezdi v smrekovcových lesoch (*Larix*). Populácie v nearktickej oblasti hniezdia v podobných biotopoch, so všeobecnou preferenciou smrekových lesov. V západnej časti areálu hniezdi v lesoch s jedľou alebo borovicou stočenou (*Pinus contorta*). V juho-západnej Kanade hniezdi v starých porastoch duglasky (*Pseudotsuga*). Častý je aj vo vlhkých oblastiach severo-východnej Ameriky. Všeobecne preferuje husté tienisté lesy s významným podielom mŕtveho dreva alebo starých stromov napadnutých drevokazným hmyzom, vrátane spálených lesov. Lokálne hojný je aj v kalamitných oblastiach a v poškodených porastoch (emisie, drevokazný hmyz) (Winkler a Christie 2002a). Na Slovensku sa vyskytuje v lesných pásmach väčšiny pohorí v nadmorských výškach od 400–1800 m n.m (Pačenovský 2002). Ako typický tajgový druh je silne závislý na rozšírení ihličnatých stromov, najmä smreka a menej jedle. Z tohto dôvodu obýva všetky typy starších lesov, prirodzené i umelé, kde sa nachádza prevaha ihličnanov s dostatkom mŕtvych a odumierajúcich stromov. Nadmorská výška primárne nie je dôležitá, ale sekundárne ovplyvňuje výrazne podiel smreka v lesoch. Keďže jeho dominantnou potravou je podkôrny hmyz viazaný na smrek, je silne závislý od rozsahu poškodených stromov v porastoch. Je charakteristické, na vhodných miestach s dostatkom mŕtvych stromov sa vyskytuje bežne v zrovnateľnej denzite ako ďateľ veľký (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi strakoša veľkého sú oblasti v pahorkatinovej a podhorskej krajine s dostatkom rozptýlenej zelene, často v blízkosti rašelinísk a vlhkých lúk (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva otvorenú krajinu so solitérnymi stromami, kríkmi, so stĺpmi a líniami elektrického vedenia. Severné populácie obývajú čistiny a lesné okraje v tajge alebo v prechodnej zóne medzi tajgou a tundrou. Niekedy sa vyskytuje aj v močaristej krajine a v okolí rašelinísk. Dôležitým komponentom potravného biotopu je nízka vegetácia a množstvo konárov, ktoré slúžia ako vyhliadkové body (napr. konáre solitérnych stromov, krovín, stĺpov, línii elektrického vedenia a ploty) (Yosef et al. 2008). Na Slovensku obýva strakoš veľký predovšetkým otvorenú poľnohospodársku krajinu s prevahou mokrých lúk a pasienkov s bohatou rozptýlenou zeleňou. Preferuje lúky a pasienky so skupinkami smrekov v blízkosti rašelinísk a močiarov. Menej početný je na okrajoch lesov v intenzívne obrábanej krajine a na suchších lúkach. Prechodne obýva aj väčšie rúbane v ranných štádiách sukcesie. Menej hniezdi aj na okrajoch intravilánov, najmä v tichších oblastiach. Vyhyba sa súvislým zalesneným oblastiam, silne urbanizovaným územiám a polohám nad hornou hranicou lesa (Karaska a Cichocki 2014).

1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany

Predmetom ochrany v chránenom vtáčom území Tatry je zabezpečenie priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov orla skalného, tetra hlucháňa, kuvika kapcavého, tetra hoľniaka, kuvika vrbacieho, jariabka hôrneho, sokola sťahovavého, bociana čierneho, orla krikľavého, lelka lesného, d'atľa čierneho, d'atľa trojprstého a strakoša veľkého.

V súčasnosti CHVÚ Tatry predstavujú druhé najvýznamnejšie hniezdisko pre hlucháňa hôrneho a tetra hoľniaka na Slovensku a ich význam v prípade ochrany týchto druhov je o to väčší, že populácie týchto druhov v CHVÚ na rozdiel od väčšiny iných území na Slovensku neubúdajú. Rovnako významné sú Tatry aj pre ochranu slovenskej populácie pôtika, keďže ich tu hniezdi druhý najvyšší počet na Slovensku.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia priaznivého stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe dát z monitoringu z rokov 2010-2012. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrození uvádzajú v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie napĺňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami ako bol hodnotený ich stav v roku 2010-2012. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je nižšie uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia priaznivého stavu v kapitole 1.6.3.1.

Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavu predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2. a stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

1.6.3.1. Súčasný stav druhu

1.6.3.1.1. Definovanie priaznivého stavu orla skalného (*Aquila chrysaetos*) v Chránenom vtáčom území Tatry

Základná charakteristika druhu

Rozšírenie druhu:

Celkový areál: Orol skalný sa vyskytuje v 6 geografických rasách na všetkých kontinentoch severnej pologule, pričom v Palearktíde a Nearktíde obýva podobné biogeografické regióny. V rámci Palearktídy sa vyskytuje v 9 regiónoch, v rámci Nearktídy je výskyt sústredený v 7 regiónoch (WATSON, 1997). Vo svetovom meradle je výskyt druhu viazaný na viacero veľmi odlišných typov biotopov od vysokých pohorí cez tajgu až po púšte. V Európe sa orol skalný vyskytuje v 5 biogeografických regiónoch a to pohoria severozápadu, východobaltické nížiny, pohoria západného Stredomoria, alpské pohoria a pohoria Balkánu (WATSON, 1997). Početnosť európskej populácie je stabilná a odhaduje sa na 8 400 – 11 000 párov (http://atlas.vtaky.sk/atlasvtakov.php?id=druh&num=13_17). Najpočetnejšie hniezdiace populácie sú v rámci Európy evidované v Španielsku, Nórsku, Švédsku, Škótsku, Rusku, Švajčiarsku, Francúzsku a Rakúsku (WATSON, 1997). Celú Európu s výnimkou Pyrenejského polostrova obýva poddruh *Aquila chrysaetos chrysaetos*. Je tu hodnotený ako zraniteľný druh (<http://www.birdlife.org>). Názvoslovie druhu je uvedené podľa KOVALÍK et al. 2010.

Rozšírenie na Slovensku: Hniezdi v horských oblastiach spravidla od nadmorských výšok cca 800 m n. m. Jeho areál rozšírenia tvoria pohoria v severnej časti stredného a na severovýchode Slovenska. Hniezdi v orografických celkoch (podcelkoch): Bachureň, Belianske Tatry, Branisko, Bukovské vrchy, Čergov, Čierna hora, Ďumbierske Tatry, Chočské vrchy, Kozie chrbty, Kráľovoľské Tatry, Kremnické vrchy, Laborecká vrchovina,

Levočské vrchy, Ľubovnianska vrchovina, Malá Fatra, Muránska planina, Oravská Magura, Oravská vrchovina, Oravské Beskydy, Pieniny, Podbeskydská vrchovina, Poľana, Skorušinské vrchy, Slánske vrchy, Slovenský raj, Stolické vrchy, Spišská Magura, Starohorské vrchy, Strážovské vrchy, Štiavnické vrchy, Veľká Fatra, Veporské vrchy, Volovské vrchy, Vtáčnik, Vysoké Tatry, Západné Tatry a Žiar (stav k r. 2013). V súčasnosti je na Slovensku zaznamenaných okolo 120 párov (KORŇAN in verb.). Slovenská populácia je považovaná za stabilnú (DANKO et al. 2002, <http://atlas.vtaky.sk>). V Červenom (ekosozologickom) zozname vtákov Slovenska je zaradený do kategórie zraniteľný druh VU (KRIŠTÍN et al. 2001).

Rozšírenie v CHVÚ Tatry: Hniezdna populácia v rámci CHVÚ preferuje západnú a východnú časť územia (pozri prílohu). V centrálnej časti CHVÚ (hlavne Vysoké Tatry) hniezdne páry orlov absentujú a je využívaná len ako potravný biotop viacerých hniezdných párov a nehniezdiatej časti populácie. Medzi kľúčové potravné biotopy patria kotliny v okolí CHVÚ a to Podtatranská brázda, Liptovská a Popradská kotlina. Obľúbenou korisťou v letnom období sú svište, predovšetkým v oblastiach, kde prežívajú početnejšie kolónie (KORŇAN in verb.). V zimnom období sú dôležitým zdrojom potravy väčšie kadávery, hlavne párnokopytníkov (jeleň, kamzík a diviak). V CHVÚ Tatry hniezdi 8 párov (stav k r. 2013, KORŇAN in verb.). Hniezdna populácia orlov skalných v Tatrách patrí k zdrojovej/jadrovej populácií, a to jednak počtom hniezdiacich párov, ako aj polohou k celkovému hniezdnému areálu druhu na Slovensku. Nie je známe, že by do nej zasahovali aj teritória iných párov zo susediacich CHVÚ (KORŇAN in verb.). Stav populácie z poľskej strany Tatier nie je detailne známy. Na základe doterajších poznatkov sa predpokladá presah teritórií dvoch párov v oblasti poľsko-slovenskej hranice. Tieto páry nie sú zarátané do hniezdnej populácie CHVÚ. Je predpoklad že v kotlinách, ktoré sa nachádzajú v blízkom okolí CHVÚ, hniezdia ďalšie páry orlov skalných, ktoré môžu čiastočne využívať samotné územie CHVÚ len ako potravný biotop. V minulosti boli zaznamenané prelety medzi Nízkymi a Vysokými Tatrami (KORŇAN in verb.).

Hlavné biotopy výskytu na Slovensku a v CHVÚ Tatry: Obýva horské oblasti, pričom uprednostňuje málo urbanizované priestory. Hniezdne lokality tvoria spravidla ťažko dostupné terény v lesných komplexoch od nadmorskej výšky 800 m n. m. v blízkosti rozľahlejších otvorených priestorov. Na hniezdenie využíva skalné steny a stromy v starých redších lesných porastoch. Na odpočinok a nocľah využíva najmä suché stromy v blízkosti hniezda. Evidované sú však aj výnimočné hniezdenia v podhorí v blízkosti ľudských sídel, v rozsiahlejších skupinách stromov v poľnohospodárskej krajine (KORŇAN in verb.). V CHVÚ Tatry ležia známe hniezdiská v nadmorskej výške od cca 900 m do cca 1 400 m n. m. Minimálna zaznamenaná vzdialenosť dvoch obsadených teritórií je 9 500 m (KORŇAN in verb.). Na hniezdenie tu využívajú orly tak staré rozvoľnené lesné porasty ako aj skalné steny. Na stavbu hniezd preferujú jedľu, ale hniezda si budujú aj na smrekoch, ojedinele na limbe. Z pohľadu hodnotenia stavu hniezdného biotopu sa za porasty vhodné pre hniezdenie druhu budú považovať porasty s vekom rovným alebo väčším ako 120 rokov a zastúpením jedle 1 a viac percent (k r. 2013 – 1 792 ha). Loví v otvorenom priestore, najmä na rozľahlých extenzívne obhospodarovaných lúkach a pasienkoch alebo plochách nevyužívanej pôdy, spravidla vzdialených od intravilánov. Lovné teritórium jedného páru orla skalného môže mať v závislosti od množstva potravnej ponuky aj viac ako 100 km² (ZUSKIN et al.). Hlavnými loviskami orlov v CHVÚ Tatry sú extenzívne obhospodarované lúky a pasienky tak v kotlinách (Podtatranská brázda, Liptovská a Popradská kotlina), ako aj na svahoch pohoria. Na lov často využíva sekundárne hole, zarastajúce pasienky či otvorené plochy v lesoch (hlavne rúbaniská) a subalpínske pásmo.

Definovanie stavu

Základom hodnotenia stavu *Aquila chrysaetos* sú kritériá týkajúce sa populácie a to veľkosť populácie, produktivita, mortalita, veľkosť areálu, populačný trend a hniezdna úspešnosť. Na rozdiel od ďalších kritérií (napr. kritériá charakterizujúce biotop alebo ohrozenie) sú populačné kritériá pri tomto druhu jednoznačné, dobre zistiteľné, preukazné a už dlhšiu dobu sledované.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie / populačná hustota	viac ako 10 hniezdných párov	5 – 10 hniezdných párov	menej ako 5 hniezdných párov
	1.2. Populačný trend	hniezdna populácia za 5 rokov stúpila o viac ako 20 %	hniezdna populácia je za 5 rokov stabilná alebo mierne osciluje ± 20 %	hniezdna populácia za 5 rokov klesla o viac ako 20%
	1.3. Veľkosť areálu	druh sa vyskytuje na 75 až 100 % územia CHVÚ	druh sa vyskytuje na 25 až 75 % územia CHVÚ	druh sa vyskytuje na menej ako 25 % územia CHVÚ
	1.4. Areálový trend	druh obsadil viac menej celé CHVÚ alebo hniezdny areál sa zväčšil o viac ako 20 %	hniezdny areál je stabilný alebo mierne osciluje ± 20 %	hniezdny areál sa zmenšil o viac ako 20 %
	1.5. Hniezdna úspešnosť	hniezdna úspešnosť je $>0,75$ vyleteného mláďaťa/ hniezdny pár	hniezdna úspešnosť je 0,50 až 0,75 vyleteného mláďaťa/ hniezdny pár	hniezdna úspešnosť je $< 0,50$ vyleteného mláďaťa/ hniezdny pár
biotop	2.1. Hniezdny biotop	- viac ako 90 % známych hniezdných lokalít na skalách je vhodných na hniezdenie druhu - lesné porasty vhodné pre hniezdenie zaberajú viac ako 15 % z výmery CHVÚ	- 50 – 90 % známych hniezdných lokalít na skalách je vhodných na hniezdenie druhu - lesné porasty vhodné pre hniezdenie zaberajú 5 – 15 % z výmery CHVÚ	- menej ako 50 % známych hniezdných lokalít na skalách je vhodných na hniezdenie druhu - lesné porasty vhodné pre hniezdenie zaberajú menej ako 5 % z výmery CHVÚ
	2.2. Potravná základňa	Lovné teritória hniezdiacich párov s druhovo pestrými zoocenózami a s vysokou početnosťou kľúčových druhov potravy	Lovné teritória hniezdiacich párov s primeranou diverzitou a početnosťou kľúčových druhov koristi	Lovné teritória hniezdiacich párov s nízkou diverzitou a početnosťou kľúčových druhov potravy
	2.3. Kontaminácia potravného reťazca	V lovných teritóriách sa neaplikujú žiadne látky kontaminujúce potravný reťazec orla skalného ovplyvňujúce jeho zdravotný stav a reprodukciu	V lovných teritóriách sa výnimočne aplikujú látky kontaminujúce potravný reťazec orla skalného ovplyvňujúce jeho zdravotný stav a reprodukciu	V lovných teritóriách sa bežne aplikujú látky kontaminujúce potravný reťazec orla skalného ovplyvňujúce jeho zdravotný stav a reprodukciu

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
ohrozenia	3.1. Priame prenasledovanie druhu	V hniezdnom či lovnom areály párov hniezdiacich v CHVÚ neboli zaznamenané žiadne zástrely, vykrádanie hniezd či vykladanie otrávených návnad určených na likvidáciu živočíchov	V hniezdnom či lovnom areály párov hniezdiacich v CHVÚ bol zaznamenaný 1 prípad /rok resp. zástrely, vykrádanie hniezd či vykladanie otrávených návnad určených na likvidáciu živočíchov len výnimočne	V hniezdnom či lovnom areály párov hniezdiacich v CHVÚ boli zaznamenané 2 a viac prípadov/rok resp. zástrely, vykrádanie hniezd či vykladanie otrávených návnad určených na likvidáciu živočíchov pravidelne
	3.2. Vyrušovanie druhu	Na viac ako 90 % hniezdných lokalít v CHVÚ nedochádza k vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat	Na 50 až 90 % hniezdných lokalít v CHVÚ nedochádza k vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat	Na menej ako 50 % hniezdných lokalít v CHVÚ nedochádza k vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat
	3.3. Antropogénne podmienené úhyny	- v hniezdnom či lovnom areály párov hniezdiacich v CHVÚ sú konštrukcie 22 kV elektrických vedení konštruované alebo usporobené tak, že na nich nedochádza k úhynu vtákov a to na celom území, - v území nie sú línie VVN, - v CHVÚ a jeho okolí nájdených menej ako 0,5 uhynutého jedinca ročne	- v hniezdnom či lovnom areály párov hniezdiacich v CHVÚ sú konštrukcie 22 kV elektrických vedení konštruované alebo usporobené tak, že na nich nedochádza k úhynu vtákov a to na 20 až 70 % z ich dĺžky - línie VVN pretínajú CHVÚ, - v CHVÚ a jeho okolí nájdených 0,5 až 1 _ uhynutý jedinec ročne	- v hniezdnom či lovnom areály párov hniezdiacich v CHVÚ sú konštrukcie 22 kV elektrických vedení konštruované alebo usporobené tak, že na nich nedochádza k úhynu vtákov a to na menej ako 20 % z ich dĺžky - línie VVN pretínajú CHVÚ, - v CHVÚ a jeho okolí nájdených viac 1 uhynutý jedinec ročne

Celkové vyhodnotenie stavu

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (stav x váha)
P	veľkosť populácie/populačná hustota	2	3	6
	populačný trend	2	3	6

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota
	veľkosť areálu	3	2	6
	areálový trend	2	2	4
	hniezdna úspešnosť	2	2	4
B	hniezdny biotop	2	1	2
	potravná základňa	3	1	3
	kontaminácia potravného reťazca	3	1	3
O	priame prenasledovanie druhu	2	1	2
	vyrušovanie druhu	2	1	2
	antropogénne podmienené úhyny	2	1	2
Dosiahnutá hodnota spolu:				40
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				54

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	74 %	

Zhodnotenie

Na základe aktuálneho stavu populácie, populačného trendu (za posledných 20 rokov s dôrazom na roky 2011 – 2013), obsadenosti územia, stavu hniezdných a potravných biotopov a prítomnosti a intenzity negatívnych vplyvov hodnotím druh v priemerne priaznivom stave s hodnotou 74 % so stabilným výhľadom. V území prevláda dlhodobý mierne pozitívny trend vývoja populácie, ktorý súvisí s priaznivým populačným aj areálovým trendom druhu na Slovensku. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že pokiaľ dôjde k zintenzívneniu viacerých faktorov negatívne ovplyvňujúcich populáciu (antropogénne podmienené úhyny, vyrušovanie na hniezdiskách), hniezdne biotopy (najmä úbytok starých porastov s výskytom jedle) a loviská (znižovanie diverzity poľnohospodárskej krajiny, znižovanie početnosti koristi), môže dôjsť v strednodobom horizonte k zmene stavu na stav „nepriaznivý“.

1.6.3.1.2. Definovanie priaznivého stavu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v Chránenom vtáčom území Tatry

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Druh je rozšírený v lesnatej časti CHVÚ, pričom ťažisko výskytu sa nachádza v lesných porastoch pod hornou hranicou stromovej vegetácie, v nadmorských výškach nad 1300 metrov. V nižších polohách sa vyskytuje len výnimočne a to najmä v oravskej časti Západných Tatier, v Suchej doline, v oblasti Belianskych Tatier a Tatranskej Javoriny.

Biotop druhu predstavujú lesy s prirodzenou viacvrstvovou štruktúrou, zníženým zápojom stromovej vrstvy a výrazne vyvinutým podrastom. Jedná sa spravidla o porasty nad 100 - 120 rokov, ale vyskytuje sa aj v mladších porastoch, ktoré majú z rôznych dôvodov rozvoľnenú štruktúru. Jedná sa najmä o bývalé pasienky a mladé lesné porasty vznikajúce

prírodzene po vetrových a podkôrníkových kalamiťach. Na základe terénneho monitoringu sú nespracované podkôrníkové kalamiťe mimoriadne vhodným biotopom, často s vysokou populačnou hustotou tohto druhu. Na miestach vetrových a podkôrníkových kalamiť vzniklo v období po kalamiťach v rokoch 2004 – 2010 niekoľko nových lokalít výskytu tohto druhu v CHVÚ.

Dôležitým kritériom pre výskyt hlucháňa je výmera vhodného biotopu, ktorá by nemala klesnúť pod 50 hektárov, a tiež vzdialenosť susediacich vhodných biotopov, ktorá by nemala presiahnuť 10 – 15 kilometrov (KLAUS et al. 1986). S ohľadom na relatívne dobre zachované pásma lesov na hornej hranici stromovej vegetácie v celom CHVÚ, sú lokality výskytu tetra urogallus prepojené v rámci celého územia a doteraz tu nedošlo k fragmentácii populácie tohto druhu.

V CHVÚ Tatry dnes žije jedna z najvýznamnejších populácií hlucháňa na Slovensku s celkovým počtom približne 70 - 80 kohútov. Tento zvýšený odhad počtu kohútov oproti roku 2003 je čiastočne spôsobený lepším zmapovaním populácie a čiastočne miernym nárastom počtu.

V mimoriadne vhodných biotopoch môže tento druh dosahovať hustotu až 5 kohútov na 100 hektárov, obyčajne je však omnoho nižšia – približne 2 – 5 jedincov na 100 hektárov. Na väčšine plochy lesov CHVÚ sa však tento druh nevyskytuje vôbec, najmä z dôvodu nevhodnej štruktúry lesných porastov.

CHVÚ Tatry má mimoriadny význam pre zachovanie druhu na území Slovenska nielen vďaka relatívne vysokému počtu jedincov, ktoré tu žijú, ale aj ako zdrojová populácia, z ktorej môžu prenikať jednotlivé vtáky do okolitých pohorí a posilňovať tak okolité subpopulácie, ktoré by mali samostatne výrazne zníženú schopnosť prežitia.

Definovanie stavu: *Tetrao urogallus*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie/populačná hustota	V rámci CHVÚ nad 75 kohútov Populačná hustota viac ako 1 kohút/km ² vhodného lesného ekosystému	V rámci CHVÚ 45-75 kohútov Populačná hustota 0,5-1 kohút/km ² vhodného lesného ekosystému	V rámci CHVÚ menej ako 45 kohútov Populačná hustota menej ako 0,5 kohútov/km ² vhodného lesného ekosystému
	1.2. Populačný trend	Populácia stúpla o viac ako 20 % za 5 rokov	Populácia je v období 5 rokov stabilná alebo s miernymi výkyvmi (do 20 %)	Pokles populácie o viac ako 20% za 5 rokov
	1.3. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o viac ako 10 % za 5 rokov	Areál je v období 5 rokov stabilný, prípadne mierny nárast (do 10 %)	Areál sa znižuje o viac ako 10 % za 5 rokov
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Lesné porasty s vhodnou vekovo- a druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu sú celistvé a presahujú 100 ha	Lesné porasty s vhodnou vekovo- a druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu sú celistvé a presahujú aspoň 50 ha	Lesné porasty s vhodnou vekovo- a druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu nie sú celistvé a nepresahujú 50 ha

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
ohrozenia	2.2. Potravný biotop	V lesných ekosystémoch sa nepoužívajú biocídne prípravky	V lesných ekosystémoch sa biocídne prípravky používajú len vo výnimočných prípadoch	V lesných ekosystémoch sa biocídne prípravky používajú len vo výnimočných prípadoch
	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie			
	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Viac ako 75 % biotopov je v čase toku a hniezdenia (15.3. – 1.7.) bez leso-technických zásahov a intenzívneho pohybu ľudí	50-75 % biotopov je v čase toku a hniezdenia (15.3. – 1.7.) bez leso-technických zásahov a intenzívneho pohybu ľudí	Menej ako 50 % biotopov je v čase toku a hniezdenia (15.3. – 1.7.) bez leso-technických zásahov a intenzívneho pohybu ľudí
ohrozenia	3.2. Deštrukcia hniezdných/potravných biotopov	Viac ako 90 % lokalít ostáva do budúceho roka bez narušenia štruktúry biotopov	75-90 % lokalít ostáva do budúceho roka bez narušenia štruktúry biotopov	Menej ako 75 % lokalít ostáva do budúceho roka bez narušenia štruktúry biotopov
	3.3. Fragmentácia biotopov	Biotopy s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou sa vyskytujú celistvo na plochách väčších ako 100 ha a nie sú od seba vzdialené viac ako 5 km	Biotopy s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou sa vyskytujú celistvo na plochách väčších ako 50 ha, a sú od seba vzdialené najviac 5 – 10 km	Biotopy s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou sa vyskytujú celistvo na plochách menších ako 50 ha, a/alebo sú od seba vzdialené viac ako 10 km

Hodnotiacia tabuľka

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	2	3	6
B	hniezdny biotop	3	3	9
	potravný biotop/biotopy zimovania	3	3	9
O	ohrozenie druhu	2	3	6
	hniezdného biotopu/ zimujúceho	3	3	9
Dosiahnutá hodnota spolu:				51
Maximálna možná hodnota ($\sum \text{váh} \times 3$):				63

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
81 %		

Tetrov hlucháň sa v CHVÚ Tatry nachádza v priaznivom stave dobrom.

1.6.3.1.3. Definovanie priaznivého stavu pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*) v Chránenom vtáčom území Tatry

Základná charakteristika druhu

Početnosť populácie v CHVÚ Tatry: ak vychádzame zo známych denzít druhu v lesných biotopoch v nadmorských výškach 1000-1500 m n. m., ktorých stav sa výraznejšie nezmenil, najmä v Západných a Belianskych Tatrách, tak súčasnú populáciu odhadujeme na 130 – 230 párov. Predpokladáme mierny úbytok populácie v poslednom desaťročí vzhľadom k miernemu úbytku biotopov po roku 2004, ktorý sa však v západnej časti CHVÚ prejavil len málo výrazne. Rozsiahle kalamity, ktoré postihli najmä centrálnu časť Vysokých Tatier, kde došlo po roku 2004 k odlesneniu desaťtisícov ha lesa, sa dotkli Západných Tatier len veľmi málo a Belianskych Tatier tiež iba okrajovo. Zo samotných Vysokých Tatier patrí do CHVÚ iba pomerne malá časť na severe územia - v Bielovodskej a Javorovej doline je miestami stav lesných biotopov narušený a na rozhraní so Západnými Tatrami (Kôprová dolina) je stav lesných spoločenstiev dobrý. Pôtky kapcavé v CHVÚ Tatry aj naďalej nachádzajú vhodné biotopy, najmä vďaka mimoriadnej rozmanitosti a zachovalosti lesných spoločenstiev v Západných a Belianskych Tatrách.

Hlavné biotopy výskytu: v CHVÚ Tatry obýva ihličnaté, miestami aj zmiešané lesy približne od 900 m n. m. až po hornú hranicu lesa, ktorá sa tu nachádza v nadmorských výškach 1500, miestami až po 1600 m. Pôtky kapcavé sa v CHVÚ viažu na lesné porasty 4. - 7. lesného vegetačného stupňa. Vysoké denzity dosahujú najmä v pôvodných horských smrečinách, resp. v starých porastoch nad 80 r. s dostatkom dutín po tesároch čiernych. Druh je rozšírený súvisle v celej zalesnenej časti CHVÚ v starších ihličnatých a zmiešaných lesoch s výskytom smreka, jedle, miestami aj s prímiesou listnatých drevín (najmä na vápencových substrátoch Belianskych a Západných Tatier). Potenciálny areál pôtika kapcavého sa rovná rozlohe LPF v CHVÚ Tatry.

Definovanie stavu: *Aegolius funereus*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	v CHVÚ je nad 230 obsadených hniezdných okrskov	vi CHVÚ je 130-230 obsadených hniezdných okrskov	v CHVÚ je pod 130 obsadených hniezdných okrskov
	1.2. Populačný trend	Populácia v CHVÚ v posledných 5 rokoch narastá o vyše 20 %	Populácia v CHVÚ v posledných 5 rokoch je stabilná, resp. zaznamenala mierny pokles (max. -20 %)	Populácia v CHVÚ za posledných 5 rokov poklesla o 20 % a viac

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
1.3. Areálový trend		Potenciálny areál, ktorý sa rovná rozlohe celého LPF je za posledných 5 rokov stabilný	Areál je za posledných 5 rokov stabilný, prípadne mierny úbytok do 10%	Areál sa zmenšuje o viac ako 10 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Výskyt starých (nad 80 r.), málo narušených prevažne smrekových lesov, na viac ako 70% LPF v rámci CHVÚ	Výskyt starých (nad 80 r.), málo narušených prevažne smrekových lesov na 50-70% LPF v rámci CHVÚ	Výskyt starých (nad 80 r.), málo narušených prevažne smrekových lesov na menej ako 50 % LPF v rámci CHVÚ
	2.2. Potravný biotop a biotopy využívané počas zimovania	Charakteristika biotopu ako pre kat. A pre hniezdny biotop, avšak druh vyžaduje aj dostatok otvorených plôch: lesných lúk, rúbanísk, mladých porastov od 0-10 r. v okolí hniezdného biotopu aspoň na 10 % rozlohy CHVÚ kvôli možnosti lovu koristi	Charakteristika biotopu ako pre kat. B pre hniezdny biotop, avšak druh vyžaduje aj dostatok otvorených plôch: lesných lúk, rúbanísk, mladých porastov od 0-10 r. v okolí hniezdného biotopu aspoň na 10% rozlohy CHVÚ kvôli možnosti lovu koristi	Charakteristika biotopu ako pre kat. C pre hniezdny biotop, avšak druh vyžaduje aj dostatok otvorených plôch: lesných lúk, rúbanísk, mladých porastov od 0-10 r., v okolí hniezdného biotopu aspoň na 10% rozlohy CHVÚ kvôli možnosti lovu koristi
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Menej ako 30 % starých (nad 80 r.) porastov vhodného druhového zloženia z celkovej rozlohy lesného fondu v CHVÚ podlieha stresovým faktorom ako je napr. ťažba v hniezdnom období (marec-júl),	30-50% starých (nad 80 r.) porastov vhodného druhového zloženia z celkovej rozlohy lesného fondu v CHVÚ podlieha stresovým faktorom ako je napr. ťažba v hniezdnom období (marec-júl)	viac ako 50% starých (nad 80 r.) porastov vhodného druhového zloženia z celkovej rozlohy lesného fondu v CHVÚ podlieha stresovým faktorom ako je napr. ťažba v hniezdnom období (marec-júl)
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu a biotopu využívaného počas zimovania	Zachovalých viac ako 70% starých porastov nad 80 r. vhodnej druhovej skladby z LPF v rámci CHVÚ	Zachovalých 50-70% starých porastov nad 80 r. vhodnej druhovej skladby z LPF v rámci CHVÚ	Zachovalých menej ako 50% starých porastov nad 80 r. vhodnej druhovej skladby z LPF v rámci CHVÚ

Hodnotiaca tabuľka

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	2	3	6
B	hniezdny biotop	3	3	9
	potravný biotop/biotopy zimovania	3	3	9
O	ohrozenie druhu	2	3	6
	hniezdného biotopu/ zimujúceho	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				48
Maximálna možná hodnota ($\sum \text{váh} \times 3$):				63

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	76 %	

Zhodnotenie: Stav populácie je priemerný. Väčšina kritérií je hodnotená v kategórii B, súčasný stav hniezdného a potravného biotopu a biotopu zimujúcich jedincov je hodnotený ako priaznivý vzhľadom k pomerne zachovalému stavu lesných porastov vo väčšine lesných porastov v Západných Tatrách, aj v časti Belianskych Tatier. Veľkosť populácie za posledných 5 rokov 2008-2013 je hodnotená ako priemerná, aj areálový trend je hodnotený v tomto období ako stabilný, nezmenšuje sa o viac ako 10 %.

1.6.3.1.4. Definovanie priaznivého stavu tetraho hoľniaka (*Tetrao tetrix*) v Chránenom vtáčom území Tatry

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Tatry sa v súčasnosti druh vyskytuje takmer výlučne v oblastiach nad hornou hranicou stromovej vegetácie, v nadmorských výškach nad 1400 – 1500 metrov, až do nadmorskej výšky okolo 2000 – 2100 metrov, to znamená v pásme kosodreviny a alpínskych lúk. Hniezdne biotopy sa nachádzajú prevažne v blízkosti hornej hranice lesa. Nižšie položené časti biotopov tetraho hoľniaka majú preto mimoriadny význam.

V pásme lesa sa druh vyskytuje len ojedinele a prechodne, najmä na väčších rúbaniskách. Kotlinové biotopy v podhorí Tatier prakticky zanikli. Je to spôsobené prirodzenou sukcesiou stromovej vegetácie na bývalých extenzívnych pasienkoch, odvodňovaním rašelinísk a aj eutrofizáciou zostávajúcich lúk a pasienkov.

Optimálny biotop tetraho hoľniaka v CHVÚ Tatry sa dnes nachádza v pásme kosodreviny, v lokalitách s rozvoľneným porastom kosodreviny a s výskytom čučoriedok, brusníc a vresu. Súvislý porast kosodreviny, ako aj vyšší výskyt tráv významne znižujú hustotu výskytu druhu.

V CHVÚ Tatry dnes žije jedna z najvýznamnejších populácií tetraho hoľniaka na Slovensku, s celkovým počtom približne 60-70 kohútov. Mierne zvýšený odhad počtu v Tatrách oproti roku 2003 (60 kohútov) je spôsobený lepším poznaním stavu populácie. Početnosť druhu ale s najväčšou pravdepodobnosťou mierne klesá vplyvom postupného zarastania vhodných biotopov kosodrevinou, ako aj vplyvom tzv. extinkčného dlhu, ktorý

znamená, že početnosť druhu sa znižuje s určitým časovým oneskorením oproti obdobiu kedy zanikol vhodný biotop. Na niektorých biotopoch sú tetroy dlhodobo vystavené stresovým faktorom, najmä lyžovaniu v jarnom období a pohybu turistov mimo vyznačených trás, čo pravdepodobne znižuje početnosť druhu v tomto území.

V najlepších biotopoch tetroya hoľniaka môže hustota druhu dosiahnuť až 5 kohútov na 100 hektárov, na väčšine plochy biotopu v CHVÚ Tatry je ale omnoho nižšia, približne 0,5 kohúta na 100 hektárov.

Pásma kosodreviny a alpínskych lúk tvorí v CHVÚ Tatry súvislú plochu. Biotop teda nie je fragmentovaný a umožňuje vzájomnú komunikáciu medzi jedincami. Tiež sa dá predpokladať, že plocha biotopov nad hornou hranicou stromovej vegetácie sa v najbližších desaťročiach výrazne nezmení. Čiastočne sa môže znížiť kvalita biotopu, vplyvom postupného zarastania kosodrevinou a v nasledujúcom desaťročí dôjde pravdepodobne k miernemu poklesu počtu tohto druhu.

CHVÚ Tatry má mimoriadny význam pre zachovanie druhu na území celého Slovenska.

Definovanie stavu: *Tetrao tetrix*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V rámci CHVÚ nad 90 kohútov	V rámci CHVÚ 50 – 90 kohútov	V rámci CHVÚ pod 50 kohútov
	1.2. Populačný trend	Populácia v CHVÚ za 5 rokov vzrástla o viac ako 20 %	Populácia v CHVÚ za 5 rokov je stabilná alebo s miernymi výkyvmi (± 20 %)	Populácia v CHVÚ za 5 rokov poklesla o viac ako 20 %
	1.3. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o viac ako 10 % za 5 rokov	Areál je za 5 rokov stabilný (± 10 %)	Areál sa zmenšuje o viac ako 10 % za 5 rokov
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Výskyt rozvoľnených porastov kosodreviny nad hranicou stromovej vegetácie nad 60% plochy pásma kosodreviny v CHVÚ	Výskyt rozvoľnených porastov kosodreviny nad hranicou stromovej vegetácie na 30-60% plochy pásma kosodreviny v CHVÚ	Výskyt rozvoľnených porastov kosodreviny nad hranicou stromovej vegetácie pod 30 % plochy pásma kosodreviny v CHVÚ
	2.2. Potravný biotop	Výskyt rozvoľnených porastov kosodreviny s prevažujúcim porastom čučoriedok, brusníc a vresom, a s výskyt jarabiny alebo brezy s počtom nad 10 jedincov/hektár	Výskyt rozvoľnených porastov kosodreviny s prevažujúcimi trávami, jarabiny a brezy s počtom menej ako 10 jedincov/hektár	Súvislý porast kosodreviny, s ojedinelými jarabinami a brezami s počtom menej ako 10 jedincov/hektár
	2.3. Biotopy dôležité počas zimovania			

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
ohrozenia		Menej ako 20 % biotopov podlieha v čase toku a hniezdzenia stresovým faktorom	20-50 % biotopov podlieha stresovým faktorom	30-50 % biotopov podlieha stresovým faktorom
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Plocha rozvoľnených porastov kosodreviny s čučoriedkami, brusnicami, vresom a výskytom jarabiny alebo brezy sa v CHVÚ nemení.	Plocha rozvoľnených porastov kosodreviny s čučoriedkami, brusnicami, vresom a výskytom jarabiny alebo brezy v CHVÚ klesá o 10 % za obdobie 10 rokov.	Plocha rozvoľnených porastov kosodreviny s čučoriedkami, brusnicami, vresom a výskytom jarabiny alebo brezy v CHVÚ klesá o viac ako 10 % za obdobie 10 rokov.

Hodnotiaca tabuľka

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	2	3	6
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop/biotopy zimovania	2	3	6
O	ohrozenie druhu	2	3	6
	hniezdného biotopu/ zimujúceho	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				42
Maximálna možná hodnota ($\sum \text{váh} \times 3$):				63

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	67 %	

1.6.3.1.5. Priaznivý stav druhu kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*) v CHVÚ Tatry**Základná charakteristika druhu**

Početnosť populácie v CHVÚ Tatry: ak vychádzame zo známych denzít druhu v lesných biotopoch v nadmorských výškach 1000-500 m, ktorých stav sa výraznejšie nezmenil, najmä v Západných a Belianskych Tatrách, súčasnú populáciu odhadujeme na 180 – 250 párov. V rámci Západných Tatier a Belianskych Tatier je rozšírenie druhu súvislé, viazané na celý lesný pôdny fond v CHVÚ. Aktuálny monitoring potvrdil výskyt druhu napr. v Bobroveckej doline (Oravice), v Roháčskej doline, Juráňovej doline, v oblasti Osobitej a Sivého vrchu a Suche doliny (nad Lipt. Matiašovcami), v Jaloveckej doline, na viacerých lokalitách v severných svahoch hrebeňa Belianskych Tatier. V rámci Vysokých Tatier sa druh vyskytuje v rámci CHVÚ napr. v Bielovodskej a Javorovej doline, v doline Zadné Medodoly a Kolovej doline, aj na Chovancovom vrchu nad Tatranskou Javorinou. Predpokladáme mierny úbytok populácie v poslednom desaťročí vzhľadom na mierny úbytok biotopov po roku 2004, ktorý sa však v západnej časti CHVÚ prejavil len málo výrazne. Výrazné zmeny po veternej smršti v roku 2004 a následnej lykožrútovej kalamite najviac zasiahli Vysoké Tatry, avšak území v rámci CHVÚ Tatry sa dotkli pomerne málo.

Hlavné biotopy výskytu: v CHVÚ Tatry obýva ihličnaté, miestami aj zmiešané lesy približne od 900 m n. m. až po hornú hranicu lesa, ktorá sa tu nachádza v nadmorských výškach 1500, miestami až po 1600 m. Druh je rozšírený súvisle v celej zalesnenej časti CHVÚ v starších ihličnatých a zmiešaných lesoch s výskytom smreka, jedle, miestami aj s prímiesou listnatých drevín. Druh obvykle obýva lesy nad 80 rokov, v 5.-7. lesnom vegetačnom stupni, dominantnou drevinou je najmä smrek.

Definovanie stavu: *Glaucidium passerinum*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V rámci CHVÚ za posledných 5 rokov nad 250 hniezdných párov	V rámci CHVÚ za posledných 5 rokov 180-250 hniezdných párov	V rámci CHVÚ za posledných 5 rokov pod 180 hniezdných párov
	1.2. Populačný trend	Populácia v CHVÚ v 5 rokoch 2008-2013 mierne narastá, do 10%	Populácia v CHVÚ v rokoch 2008-2013 je stabilná	Populácia v CHVÚ poklesla v rokoch 2008-2013 o vyše 20 %
	1.3. Areálový trend	Potenciálny areál, ktorý sa rovná rozlohe celého LPF je za posledných 5 rokov stabilný, prípadne sa mierne rozširuje	Potenciálny areál, ktorý sa rovná rozlohe celého LPF je stabilný, prípadne mierny úbytok do 10%	Potenciálny areál, ktorý sa rovná rozlohe celého LPF sa znižuje o viac ako 10 %

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Výskyt starých (nad 80 r.), málo narušených ihličnatých (prevažne smrekových) alebo zmiešaných porastov vhodnej druhovej a vekovej štruktúry na viac ako 70% zalesnenej časti CHVÚ	Výskyt starých, málo narušených ihličnatých alebo zmiešaných porastov vhodnej druhovej a vekovej štruktúry na 50-70% zalesnenej časti CHVÚ	Na viac ako 50 % hniezdného areálu je starý lesný porast vhodnej druhovej a vekovej skladby narušený, vyskytujú sa tu holoruby, rozsiahle mladiny
	2.2. Potravný biotop a biotopy dôležité počas zimovania	Obsiahnuté otvorené plochy v starom poraste smrekov, resp. jedľových bučín (vzácne iných drevín), voda (potok, príp. aj stojatá), veková štruktúra porastu je rôznorodá – prítomný je starý ihličnatý porast, aj husté mladiny do 30 r.	Obsiahnuté otvorené plochy v poraste, voda (potok, príp. aj stojatá), rôzna veková štruktúra porastu - starý porast, aj husté mladiny, trvalý tlak hospodárskej ťažby dreva, občasné holoruby, resp. väčšie odlesnené plochy	Starý lesný porast je narušený až odstránený na viac ako 50% zalesnenej plochy CHVÚ, vyskytujú sa holoruby, rozsiahle mladiny
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Menej ako 20 % starých (nad 80 r.) porastov vhodného druhového zloženia z celkovej rozlohy lesného fondu v CHVÚ podlieha stresovým faktorom ako je napr. ťažba v hniezdnom období (marec-júl),	20-50 % porastov (nad 80 r.) vhodného druhového zloženia z celkovej rozlohy lesného fondu v CHVÚ podlieha stresovým faktorom ako je napr. ťažba v hniezdnom období (marec-júl)	Viac ako 50 % porastov (nad 80 r.) vhodného druhového zloženia z celkovej rozlohy lesného fondu v CHVÚ podlieha stresovým faktorom ako je napr. ťažba v hniezdnom období (marec-júl)
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Zachovalých viac ako 70% starých porastov nad 80 r. vhodnej druhovej skladby z LPF v CHVÚ	Zachovalých je 50-70% starých porastov nad 80 r. vhodnej druhovej skladby z LPF v CHVÚ	Menej ako 50% starých porastov nad 80 r. vhodnej druhovej skladby z LPF v CHVÚ je zachovalých
	3.3. Stupeň ohrozenia biotopu počas zimovania			

Hodnotiaca tabuľka

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
B	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	2	3	6
	hniezdny biotop	3	3	9
	potravný biotop/biotopy zimovania	3	3	9
O	ohrozenie druhu	2	3	6
	hniezdného biotopu/ zimujúceho	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				48
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				63

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	76%	

Zhodnotenie: Stav populácie je priemerný. Väčšina kritérií je hodnotená v kategórii B, súčasný stav hniezdného a potravného biotopu a biotopu zimujúcich jedincov je hodnotený ako priaznivý vzhľadom na pomerne zachovalý stav lesných porastov vo väčšine lesných porastov v Západných Tatrách, ako aj v časti Belianskych Tatier.

1.6.3.1.6. Definovanie priaznivého stavu jariabka hôrneho (*Tetrastes* / *Bonasa bonasia*) v Chránenom vtáčom území Tatry

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Tatry sa druh vyskytuje v pásme lesa, od najnižších polôh až po hornú hranicu stromovej vegetácie, pričom výnimočne vystupuje až do pásma kosodreviny, do nadmorskej výšky až 1700 metrov.

Optimálny biotop jariabka predstavujú lesné porasty s podrastom krov alebo prirodzeného zmladenia, a s vysokým zastúpením pionierskych druhov drevín, ako sú jarabina, breza, jelša, vŕba a v nižších polohách aj lieska. Druh obľubuje okraje lesných porastov, kde sú dobre vyvinuté všetky vrstvy vegetácie. V podmienkach CHVÚ Tatry je to najmä horná hranica stromovej vegetácie a okraje lavínových žľabov, okraje lúk, mokradí, ciest a podobne. V nižších polohách sa vyskytuje aj na bývalých pasienkoch, ktoré sú dnes zarastené pionierskymi drevinami. Nevyhovujú mu najmä monokultúrne porasty so slabou vyvinutým podrastom krov a prirodzeného zmladenia.

V CHVÚ Tatry dnes žije jedna z najvýznamnejších populácií jariabka na Slovensku, s celkovým počtom približne 1300 hniezdných párov. Populácia je stabilná, pričom výraznejšie výkyvy v početnosti druhu bývajú len krátkodobé a sú spôsobené nevhodnými klimatickými podmienkami v čase hniezdzenia a vyváždzania mláďat (dlhodobé dažde a sneženie v mesiacoch máj a jún). V prípade vhodných podmienok zase populácia rýchlo narastá. V niektorých lokalitách znižujú početnosť druhu stresové faktory, predovšetkým zber lesných plodov a pohyb ľudí mimo vyznačených turistických trás.

V najlepších biotopoch jariabka môže hustota druhu dosiahnuť viac ako 5 párov na 100 hektárov, obvyčajne je však nižšia (2 – 3 páry na 100 hektárov). Pásmo lesa tvorí v CHVÚ Tatry súvislú plochu. Biotop teda nie je fragmentovaný a umožňuje vzájomnú komunikáciu

medzi jedincami. Tiež sa dá predpokladať, že plocha biotopov sa v najbližších desaťročiach výrazne nezmení. Krátkodobu sa môže znížiť plocha vhodného biotopu vplyvom rozsiahlych kalamít. Tie sa však v horizonte 5 – 10 rokov opäť stávajú vhodným biotopom s vysokou populačnou hustotou druhu.

Definovanie stavu: *Tetrastes bonasia*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V rámci CHVÚ nad 1200 párov	V rámci CHVÚ 900 – 1200 párov	V rámci CHVÚ pod 900 párov
	1.2. Populačný trend	Populácia v CHVÚ za 5 rokov vzrástla o viac ako 20 %	Populácia v CHVÚ za 5 rokov je stabilná s osciláciou ± 20 %	Populácia v CHVÚ za 5 rokov poklesla o viac ako 20 %
	1.3. Areálový trend	Areál je stabilný alebo sa zväčšuje o viac ako 10 % za 5 rokov	Areál je stabilný (± 10 %)	Areál sa zmenšuje o viac ako 10 % za 5 rokov
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Výskyt lesných porastov s podielom pionierskych druhov drevín viac ako 5% na ploche najmenej 60% plochy lesa	Výskyt lesných porastov s podielom pionierskych druhov drevín viac ako 5% na ploche 30 - 60% plochy lesa	Výskyt lesných porastov s podielom pionierskych druhov drevín viac ako 5% na ploche menšej ako 30% plochy lesa
	2.2. Potravný biotop	Výskyt lesných porastov s podielom pionierskych druhov drevín viac ako 5% na ploche najmenej 60% plochy lesa	Výskyt lesných porastov s podielom pionierskych druhov drevín viac ako 5% na ploche 30 - 60% plochy lesa	Výskyt lesných porastov s podielom pionierskych druhov drevín viac ako 5% na ploche menšej ako 30% plochy lesa
	2.2. Biotopy dôležité počas zimovania	Výskyt lesných porastov s podielom pionierskych druhov drevín viac ako 5% na ploche najmenej 60% plochy lesa	Výskyt lesných porastov s podielom pionierskych druhov drevín viac ako 5% na ploche 30 - 60% plochy lesa	Výskyt lesných porastov s podielom pionierskych druhov drevín viac ako 5% na ploche menšej ako 30% plochy lesa
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Menej ako 20 % biotopov podlieha v čase toku a hniezdzenia stresovým faktorom	20-50 % biotopov podlieha stresovým faktorom	30-50 % biotopov podlieha stresovým faktorom
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Plocha porastov s výskytom pionierskych druhov drevín sa v CHVÚ nemení.	Plocha porastov s výskytom pionierskych druhov drevín v CHVÚ klesá do 10 % za obdobie 5 rokov.	Plocha porastov s výskytom pionierskych druhov drevín v CHVÚ klesá o viac ako 10 % za obdobie 5 rokov.
	3.3. Stupeň ohrozenia biotopu počas zimovania			

Hodnotiaca tabuľka

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	3	3	9
	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	2	3	6
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop/biotopy zimovania	2	3	6
O	ohrozenie druhu	2	3	6
	hniezdného biotopu/ zimujúceho	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				45
Maximálna možná hodnota ($\sum \text{váh} \times 3$):				63

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	71 %	

Jariabok hôrny (*Tetrastes bonasia*) sa v CHVÚ Tatry nachádza v priaznivom stave dobrom.

1.6.3.1.7. Definovanie priaznivého stavu sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*) v Chránenom vtáčom území Tatry

V prípade sokola sťahovavého bola ešte vo vedeckom návrhu v r. 2003 odhadovaná početnosť sokola sťahovavého na úrovni 3 páry, v súčasnosti došlo k jej nárastu podobne ako na celom Slovensku, a preto je stav populačných kritérií tohto druhu hodnotený stupňom A. Podobne je hodnotený aj stav hniezdných a potravných biotopov, a preto je celkový priaznivý stav sokola sťahovavého hodnotený stupňom A – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.1.8. Definovanie priaznivého stavu bociana čierneho (*Ciconia nigra*) v Chránenom vtáčom území Tatry

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bola populácia bociana čierneho v CHVÚ Tatry určená na priemerne 12 párov. Aktuálne údaje o veľkosti populácie bociana čierneho v CHVÚ sú podobné a to na úrovni 10-12 párov. Populačné kritériá sú na základe tohto stavu hodnotené stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

V prípade bociana čierneho rovnako ako u orla kriľavého došlo k čiastočnému zhoršeniu kvality jeho hniezdných biotopov a to v dôsledku pôsobenia škodlivých činiteľov a následných zásahov. Kvalita hniezdných biotopov u bociana čierneho je tak hodnotená stupňom C – nepriaznivý stav, avšak kvalita potravných biotopov je naopak hodnotená stupňom A – dobrý, priaznivý stav vzhľadom k tomu, že nedošlo k zhoršeniu kvality lovísk. Celkovo je tak priaznivý stav bociana čierneho v CHVÚ Tatry hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.1.9. Definovanie priaznivého stavu orla krikľavého (*Aquila pomarina*) v Chránenom vtáčom území Tatry

Základná charakteristika druhu

Rozšírenie druhu v CHVÚ Tatry:

CHVÚ Tatry predstavuje horské územie s veľkou vertikálnou členitosťou. Orol krikľavý obýva len okrajové časti CHVÚ v južnom predhorí v nadmorskej výške 700-1100 m, susediacimi s otvorenými plochami Liptovskej kotliny, ktoré orly využívajú ako loviská. Ostatným častiam CHVÚ v nadmorskej výške nad 1100 m sa orol krikľavý vyhýba.

Hniezdna populácia zaznamenala v minulosti veľmi silný pokles, až 35% z pôvodného počtu 17 párov. Početnosť hniezdnej populácie orla krikľavého sa odhaduje v súčasnosti na 8-13 párov.

Orol krikľavý je sťahovavým druhom, páry prilietajú na hniezdiská v CHVÚ prevažne v prvej dekáde apríla a na zimoviská v strednej a južnej Afrike odlietajú hlavne v druhej polovici septembra.

Hlavné biotopy výskytu:

Hniezdny biotop

Hniezdnym biotopom sú najmä smrekové lesy, ktoré sú situované nielen na lesnej pôde, ale aj na poľnohospodárskej pôde, tj. trvalých trávnych porastoch (TTP), ktoré v minulosti zarástli a v súčasnosti už majú charakter lesa. Hniezdenie orlov krikľavých v CHVÚ Tatry je sústredené v okrajových častiach susediacich s poľnohospodársky využívanými plochami (TTP). Hrebeňovým oblastiam sa orol krikľavý vyhýba. Dôležitým predpokladom pre hniezdenie je prítomnosť starších lesných porastov vo veku nad 80 rokov s vhodnou vertikálnou porastovou štruktúrou, umožňujúcou formovanie hlbokých korún a prirodzeným drevinovým zložením, ktoré orlom poskytujú vhodné možnosti na stavbu hniezd prípadne ponúkajú hniezda, postavené inými druhmi (napr. *Buteo buteo*, *Accipiter gentilis*, *Pernis apivorus*,). Hniezda sú takmer výhradne umiestnené na smreku. Pri obnove lesných porastov, ktoré tvoria hniezdny biotop v CHVÚ, sa uplatňuje najmä podrastový hospodársky spôsob (jeho veľkoplošná a maloplošná forma). Vo veľkej miere sa vykonáva aj náhodná ťažba, ktorá má významný negatívny vplyv na stav hniezdného biotopu a ktorá sa výrazne prejavuje v niektorých častiach CHVÚ.

Potravný biotop

Potravný biotop hniezdiacich párov orla krikľavého v CHVÚ je situovaný v predhorí samotného chráneného územia v Liptovskej kotline a tvoria ho predovšetkým lúky a pasienky (spolu 18% z rozlohy CHVÚ), využívané na extenzívny chov oviec a hovädzieho dobytku a mozaikovitá poľnohospodárska krajina (3%). Potravný biotop hniezdiacich párov zasahuje aj do územia Liptovskej kotliny mimo CHVÚ.

Veľký význam v potravných teritóriách má nelesná drevinová vegetácia (napr. solitérne stromy, línie stromov, stromoradia pozdĺž ciest, kroviny), ktorú orly s obľubou využívajú na sledovanie koristi alebo ako miesta na odpočinok. V potravných teritóriách párov sa nachádzajú konštrukcie elektrického vedenia VVN (v k. ú. Hybe) a taktiež 22 kV elektrické vedenia, ktorých je menej ako 40% z ich celkovej dĺžky v CHVÚ v súčasnosti už ošetrovaných chráničkami.

Definovanie stavu:

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
Populácia	1.1. Veľkosť populácie	Viac ako 16 hniezdných párov	12-16 hniezdných párov	Menej ako 12 hniezdných párov
	1.2. Populačný trend	Populácia rastúca o viac ako 20% za obdobie 5 rokov	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná alebo osciluje $\pm 20\%$	Populácia je za obdobie 5 rokov klesajúca o viac ako 20%
	1.3. Areálový trend	Druh obýva 75-100% vhodných biotopov v CHVÚ za obdobie 5 rokov	Druh obýva 50-75% vhodných biotopov v CHVÚ za obdobie 5 rokov	Druh obýva menej ako 50% vhodných biotopov v CHVÚ za obdobie 5 rokov
	1.4. Medzidruhovú interakciu	Denzita <i>Aquila chrysaetos</i> v CHVÚ je menej ako 0,4 párov/100 km ²	Denzita <i>Aquila chrysaetos</i> v CHVÚ je 0,4–0,6 párov/100 km ²	Denzita <i>Aquila chrysaetos</i> v CHVÚ je viac ako 0,6 párov/100 km ²
	1.5. Produktivita populácie	Priemerná hniezdna úspešnosť za obdobie 5 rokov je väčšia ako 0,8 juv/hniezdiaci pár/rok.	Priemerná hniezdna úspešnosť za obdobie 5 rokov je 0,6-0,8 juv/hniezdiaci pár/rok.	Priemerná hniezdna úspešnosť za obdobie 5 rokov je menšia ako 0,6 juv/hniezdiaci pár/rok.
	1.6. Celistvosť hniezdného a potravného biotopu	Potravné teritória párov sa nachádzajú v CHVÚ u viac ako 90% hniezdnej populácie.	Potravné teritória párov sa nachádzajú v CHVÚ u 80-90% hniezdnej populácie.	Potravné teritória párov sa nachádzajú v CHVÚ u menej ako 80% hniezdnej populácie.
Biotop	2.1. Hniezdny biotop	Podiel lesných porastov nad 80 rokov plošne nenarušených holinami po ťažbách je na ploche viac ako 70% výmery LPF v CHVÚ. A/alebo podiel zalesnenej poľnohospodárskej pôdy s charakterom lesa nenarušenej výrubmi je na ploche viac ako 70% jej výmery.	Podiel lesných porastov nad 80 rokov plošne nenarušených holinami po ťažbách je na ploche 40-70% výmery LPF v CHVÚ. A/alebo podiel zalesnenej poľnohospodárskej pôdy s charakterom lesa nenarušenej výrubmi je na ploche 40-70% jej výmery.	Podiel lesných porastov nad 80 rokov plošne nenarušených holinami po ťažbách je na ploche menej ako 40% výmery LPF v CHVÚ. A/alebo podiel zalesnenej poľnohospodárskej pôdy s charakterom lesa nenarušenej výrubmi je na ploche menej ako 40% jej výmery.

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
	2.2. Potravný biotop	Podiel vhodných plôch (trvalých trávnych porastov, zamokrených plôch, zatravnenej ornej pôdy, ornej pôdy s viacročnými krmovinami) a nelesnej drevinovej vegetácie je viac ako 70% výmery PPF v CHVÚ.	Podiel vhodných plôch (trvalých trávnych porastov, zamokrených plôch, zatravnenej ornej pôdy, ornej pôdy s viacročnými krmovinami) a nelesnej drevinovej vegetácie je 40-70% výmery PPF v CHVÚ.	Podiel vhodných plôch (trvalých trávnych porastov, zamokrených plôch, zatravnenej ornej pôdy, ornej pôdy s viacročnými krmovinami) a nelesnej drevinovej vegetácie je menej ako 40% výmery PPF v CHVÚ.
	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	Podiel vhodných plôch (trvalých trávnych porastov, zamokrených plôch, zatravnenej ornej pôdy, ornej pôdy s viacročnými krmovinami) a nelesnej drevinovej vegetácie je viac ako 70% výmery PPF v CHVÚ.	Podiel vhodných plôch (trvalých trávnych porastov, zamokrených plôch, zatravnenej ornej pôdy, ornej pôdy s viacročnými krmovinami) a nelesnej drevinovej vegetácie je 40-70% výmery PPF v CHVÚ.	Podiel vhodných plôch (trvalých trávnych porastov, zamokrených plôch, zatravnenej ornej pôdy, ornej pôdy s viacročnými krmovinami) a nelesnej drevinovej vegetácie je menej ako 40% výmery PPF v CHVÚ.
Ohrozenie	3.1. Stupeň nepriameho ohrozenia populácie druhu	Za obdobie 5 rokov v okruhu s polomerom minimálne 300 m od hniezdného stromu nedošlo počas hniezdného obdobia k vyrušovaniu lesohospodárskou a /alebo poľnohospodárskou činnosťou a/alebo výkonom práva poľovníctva. Podiel hniezdnej populácie zabezpečenej vyhlásením ochranných zón okolo hniezd je viac ako 80%.	Za obdobie 5 rokov v okruhu s polomerom minimálne 300 m od hniezdného stromu došlo počas hniezdného obdobia ojedinele k vyrušovaniu lesohospodárskou a /alebo poľnohospodárskou činnosťou a/alebo výkonom práva poľovníctva. Podiel hniezdnej populácie zabezpečenej vyhlásením ochranných zón okolo hniezd je 50-80%.	Za obdobie 5 rokov v okruhu s polomerom minimálne 300 m od hniezdného stromu dochádza počas hniezdného obdobia pravidelne k vyrušovaniu lesohospodárskou a /alebo poľnohospodárskou činnosťou a/alebo výkonom práva poľovníctva. Podiel hniezdnej populácie zabezpečenej vyhlásením ochranných zón okolo hniezd je menej ako 50%.

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
	3.2. Stupeň priameho ohrozenia populácie druhu	<p>Za obdobie 5 rokov nedošlo k úhynom následkom nelegálnej (napr. odstrelů a otravy) a/alebo inej činnosti.</p> <p>A/alebo v potravných teritóriách nedošlo k úhynom živočíchov v dôsledku nevhodného používania chemických prípravkov na ochranu poľnohospodárskych rastlín.</p> <p>A/alebo konštrukcie elektrických vedení sú ošetrené zábranami a výstražnými prvkami na vodičoch na ploche 70-100% výmery CHVÚ.</p>	<p>Za obdobie 5 rokov došlo ojedinele k úhynom následkom nelegálnej (napr. odstrelů a otravy) a/alebo inej činnosti.</p> <p>A/alebo v potravných teritóriách ojedinele došlo k úhynom živočíchov v dôsledku nevhodného používania chemických prípravkov na ochranu poľnohospodárskych rastlín.</p> <p>A/alebo konštrukcie elektrických vedení sú ošetrené zábranami a výstražnými prvkami na vodičoch na ploche 40-70% výmery CHVÚ.</p>	<p>Za obdobie 5 rokov dochádza pravidelne k úhynom následkom nelegálnej (napr. odstrelů a otravy) a/alebo inej činnosti.</p> <p>A/alebo v potravných teritóriách pravidelne dochádza k úhynom živočíchov v dôsledku nevhodného používania chemických prípravkov na ochranu poľnohospodárskych rastlín.</p> <p>A/alebo konštrukcie elektrických vedení sú ošetrené zábranami a výstražnými prvkami na vodičoch na ploche menej ako 40% výmery CHVÚ.</p>
	3.3. Stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu	<p>Za obdobie 5 rokov podiel lesných porastov nad 80 rokov plošne narušených ťažbami ostal nezmenený alebo sa zvýšil o menej ako 10% ich výmery.</p> <p>A/alebo podiel zalesnenej poľnohospodárskej pôdy s charakterom lesa narušených výrubmi za obdobie 5 rokov ostal nezmenený alebo sa zvýšil o menej ako 10% ich výmery.</p>	<p>Za obdobie 5 rokov podiel lesných porastov nad 80 rokov plošne narušených ťažbami sa zvýšil o 10-20% ich výmery.</p> <p>A/alebo podiel zalesnenej poľnohospodárskej pôdy s charakterom lesa narušených výrubmi za obdobie 5 rokov sa zvýšil o 10-20% ich výmery.</p>	<p>Za obdobie 5 rokov podiel lesných porastov nad 80 rokov plošne narušených ťažbami sa zvýšil o viac ako 20% ich výmery.</p> <p>A/alebo podiel zalesnenej poľnohospodárskej pôdy s charakterom lesa narušených výrubmi za obdobie 5 rokov sa zvýšil o viac ako 20% ich výmery.</p>

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
3.4. Stupeň ohrozenia potravného a migračného biotopu	Za obdobie 5 rokov nebolo v CHVÚ zaznamenané zníženie výmery trvalých trávnych porastov (lúky, pasienky) a zamokrených plôch, opustenie poľnohospodárskej pôdy (PP) a záber PP výstavbou infraštruktúry cestovného ruchu.	Za obdobie 5 rokov nebolo v CHVÚ zaznamenané zníženie výmery trvalých trávnych porastov (lúky, pasienky) a zamokrených plôch, opustenie poľnohospodárskej pôdy a záber PP výstavbou infraštruktúry cestovného ruchu.	Za obdobie 5 rokov bolo v CHVÚ zaznamenané na ploche viac ako 1 ha zníženie výmery trvalých trávnych porastov (lúky, pasienky) a /alebo zamokrených plôch a/alebo opustenie poľnohospodárskej pôdy a/alebo záber PP výstavbou infraštruktúry cestovného ruchu.

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav	Váha parametra	Dosiahnutý počet bodov
Populácia	1.1. Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Areálový trend	3	1	3
	1.4. Medzidruhovú interakcia	1	2	2
	1.5. Produktivita populácie	2	3	6
	1.6. Celistvosť hniezdneho a potravného biotopu	1	3	3
Biotopy	2.1. Hniezdny biotop	1	3	3
	2.2. Potravný biotop	3	3	9
	2.3. Migračný biotop	3	1	3
Ohrozenia	3.1. Nepriame ohrozenie populácie druhu	1	3	3
	3.2. Priame ohrozenie populácie druhu	1	3	3
	3.3. Ohrozenie hniezdneho biotopu	1	3	3
	3.4. Ohrozenie potravného a migračného biotopu	3	2	6
Počet bodov spolu:			99	53

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78%	77–55%	54–33%
		54%

Zhodnotenie: Dosiahnutá hodnota 53 bodov (53,50%) poukazuje na hornú hranicu **nepriaznivého stavu** populácie orla krikľavého v CHVÚ Tatry.

Populácia prekonala pokles početnosti, avšak v ostatných rokoch sa javí ako stabilná, druh obýva takmer celú plochu vhodných biotopov v CHVÚ a areál sa nezmenšuje. Zistené hodnoty produktivity populácie sú priemerné (hniezdna úspešnosť 0,64). Na populáciu zrejme negatívne pôsobí veľmi silná interakcia s orlom skalným. CHVÚ zahŕňa len časť potravných teritórií u väčšiny párov. Lúky v liptovskej časti CHVÚ Tatry predstavujú ideálne potravné a migračné biotopy druhu a nie sú v nich zaznamenávané negatívne zmeny, snád' okrem mierneho dlhodobého procesu zarastania. V posledných rokoch však naopak bolo zaznamenané zlepšenie tohto stavu. V uvedenej oblasti je takmer každoročne zaznamenávaný výskyt viacerých imaturných jedincov. Naopak, hniezdne biotopy na lesnom pôdnom fonde (LPF) prekonávajú výrazné negatívne zmeny, predovšetkým v dôsledku výraznej intenzifikácie náhodných ťažieb vedúcej k deštrukcii vhodných hniezdných biotopov a permanentnému rušeniu na hniezdiskách. Zdá sa, že o niečo menej narušené sú lesy na TTP (vznikli dlhodobým zarastaním poľnohospodárskej pôdy a majú v súčasnosti charakter lesa), kde atypicky hniezdi v súčasnosti viac než polovica hniezdnej populácie. Podiel ošetrových konštrukcií 22 kV elektrických vedení je v CHVÚ nízky. Nakoľko kritéria stavu potravného a migračného biotopu vykazujú priaznivé hodnoty, je potrebné ich v ďalšom období zachovať, s čím súvisia aktivity na zabezpečenie podpory extenzívneho chovu oviec a hovädzieho dobytku, správneho obhospodarovania kosných lúk, zabránenia opusteniu poľnohospodárskej pôdy najmä TTP, a v neposlednom rade dokončiť ošetrov stĺpov 22 kV elektrických vedení v celom CHVÚ. Zásadným nedostatkom je skutočnosť, že potravné biotopy tvoria len 21% z celkovej výmery CHVÚ a nezohľadňujú požiadavky jednotlivých párov hniezdiacich vo vnútri CHVÚ na potravné zdroje. Všetky z celkového počtu 11 párov v CHVÚ majú situovanú časť alebo väčšinu svojich lovísk mimo CHVÚ (v Liptovskej kotline), čím nastáva dôležitý problém v legislatívnom zabezpečení vhodných manažmentových opatrení v potravných biotopoch, ktoré je možné navrhnuť a následne uplatňovať v územiach Natura 2000. Z hrozieb pre potravné a migračné biotopy je potrebné upriamiť pozornosť premene trvalých trávnych porastov na iný druh pozemku a nedostatočnému spásaniu pasienkov hospodárskymi zvieratami. I napriek skutočnosti, že ochrana všetkých doteraz známych hniezdných lokalít na LPF je zabezpečená vyhlásením ochranných zón, dosiahnutá celková hodnota nepriaznivého stavu populácie orla krikľavého poukazuje na to, že stav existujúcich a potenciálnych hniezdných biotopov orla krikľavého v CHVÚ je znepokojujúci kvôli vykonávaniu intenzívnej a nevhodnej lesohospodárskej činnosti, predovšetkým rozsiahlej náhodnej ťažby. Je nevyhnutné vziať na vedomie skutočnosť, že populácia orla krikľavého, ako vrcholového predátora a dlhovekého živočicha reaguje na negatívne zmeny prebiehajúce v jeho prostredí s určitým časovým oneskorením trvajúcim aj niekoľko rokov, preto v súčasnosti nadmieru intenzívna lesohospodárska činnosť na niektorých hniezdných lokalitách orla krikľavého, vrátane uplatňovania nevhodných hospodárskych spôsobov, je varovným signálom pre populáciu, ktorý treba začať zodpovedne riešiť už teraz.

1.6.3.1.10. Definovanie priaznivého stavu lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*) v Chránenom vtáčom území Tatry

V prípade lelka lesného neboli v CHVÚ Tatry zaznamenané zmeny početnosti a ani jeho biotopov. Stav jeho biotopov a rovnako aj jeho populácie je hodnotený stupňom B a teda aj celkový priaznivý stav populácie lelka lesného v CHVÚ Tatry je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.1.11. Definovanie priaznivého stavu tesára čierneho (Dryocopus martius) v Chránenom vtáčom území Tatry

Aktuálne zistená veľkosť populácie na úrovni 55-70 párov je mierne vyššia ako bola zistená v r. 2003 (Rybanič et al. 2003), preto je stav veľkosti populácie hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Populačný trend je však hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav, keďže nárast neprekročil 20 %. Rovnako stupňom B sú hodnotené aj kritériá hniezdného a potravného biotopu, a preto celkový priaznivý stav je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.1.12. Definovanie priaznivého stavu d'ubníka trojprstého (Picoides tridactylus) v Chránenom vtáčom území Tatry

Populácia d'ubníka trojprstého na základe výsledkov monitoringu z rokov 2010-2015 je odhadovaná na úrovni 110-130 párov v CHVÚ Tatry. Jedná sa tak o populáciu vyššiu o 20 % ako bola populácia zistená v r. 2003 podľa vedeckého návrhu na priemernej úrovni 100 párov. Populačné kritéria (trend populácie a veľkosť populácie) sú hodnotené stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Kritérium hniezdného biotopu je hodnotené stupňom B – priemerný, priaznivý stav a kritérium potravného biotopu stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Preto aj celkový priaznivý stav d'ubníka trojprstého je hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.1.13. Definovanie priaznivého stavu strakoša veľkého (Lanius excubitor) v Chránenom vtáčom území Tatry

V čase vymedzovania sútavý CHVÚ na Slovensku bola populácia strakoša veľkého v CHVÚ Tatry odhadnutá na úrovni priemerne 10 párov (Rybanič et al. 2003). Podobná veľkosť populácie bola zistená aj na základe aktuálneho monitoringu, a preto sú populačné kritéria hodnotená stupňom B. Rovnako sú hodnotené aj kritéria potravného a hniezdného biotopu v ktorých nedošlo k významnejším zmenám, a preto je stupňom B – priemerný, priaznivý stav hodnotený aj celkový priaznivý stav strakoša veľkého.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v rokoch 2010-2012 ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. Orol skalný (Aquila chrysaetos)

Populačné kritéria sú u orla skalného v prípade veľkosti populácie, populačného/ areálového trendu a hniezdnej úspešnosti hodnotené stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Lepšie dopadlo hodnotenie veľkosti areálu, kde je stanovený stupeň A – dobrý, priaznivý stav.

Hniezdny biotop bol zhodnotený v hodnotení priaznivého stavu stupňom B – priemerný, priaznivý stav a potravný biotop stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Celkový priaznivý stav je hodnotený stupňom B.

1.6.3.2.2. Hlucháň hôrny (Tetrao urogallus)

Populačné kritériá, ako veľkosť populácie a populačný/ areálový trend, hlucháňa hôrneho v CHVÚ Tatry sú hodnotené stupňom B ako priemerný, priaznivý stav.

Lepšie dopadlo hodnotenie hniezdného a potravného biotopu, rovnako ako aj zimovísk, kde bol stanovený stupeň A, teda dobrý, priaznivý stav. Celkový priaznivý stav je hodnotený stupňom A.

1.6.3.2.3. Pôtik kapcavý (Aegolius funereus)

Rovnaký populačný trend ako u hlucháňa hôrneho je badateľný aj v prípade pôtika kapcavého, u ktorého sú všetky populačné kritéria hodnotené stupňom B – priemerný priaznivý stav.

V dobrom, priaznivom stave sa nachádzajú hniezdne a potravné biotopy, rovnako ako aj zimoviská, ktorých stav je hodnotený stupňom A, ako dobrý, priaznivý. Celkový priaznivý stav je hodnotený stupňom B.

1.6.3.2.4. Tetrov hoľniak (Tetrao tetrix)

V prípade tertova hoľniaka hodnotenie všetkých populačných a biotopových kritérií v CHVÚ dosahuje stupeň B – priemerný, priaznivý stav. Celkový priaznivý stav je hodnotený stupňom B.

1.6.3.2.5. Kuvičok vrabčí (Glaucidium passerinum)

Hodnotenie stavu populácie kuvička vrabčieho v CHVÚ Tatry dosiahlo priemerne hodnoty vo všetkých analyzovaných populačných kritériách.

Hniezdny a potravný biotop, rovnako aj biotopy počas zimovania dosiahli lepšie hodnotenie a to stupeň A, charakterizujúci dobrý, priaznivý stav. Celkový priaznivý stav je hodnotený stupňom B.

1.6.3.2.6. Jariabok hôrny (Bonasa bonasia)

Hodnotenie biotopových ako aj väčšiny populačných kritérií dosahuje stupeň B, čiže priaznivý, priemerný stav. Lepšie je na tom veľkosť populácie, ktorá dosahuje stupeň A – dobrý, priaznivý stav. Celkový priaznivý stav je hodnotený stupňom B.

1.6.3.2.7. Sokol sťahovavý (Falco peregrinus)

Hodnotenie populačných a aj kritérií kvality hniezdného a potravného biotopu u sokola sťahovavého bolo stanovené na stupni A. Preto je u tohto druhu aj celkový priaznivý stav hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.8. Bocian čierny (Ciconia nigra)

Hodnotenie populačných kritérií u buciana čierneho je na stupni B, horšie je hodnotenie hniezdného biotopu, ktoré je klasifikované stupňom C – nepriaznivý stav, naopak hodnotenie

potravného biotopu je na stupni A – dobrý, priaznivý stav, a preto je celkový priaznivý stav bociana čierneho hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.9. Orol krikľavý (*Aquila pomarina*)

Celkový stav druhu je hodnotený stupňom C ako nepriaznivý, čomu zodpovedajú aj kritériá ako veľkosť populácie, medzidruhovú interakcia a celistvosť hniezdneho a potravného biotopu. O stupeň lepšie sú na tom populačný trend a produktivita populácie, kde bol dosiahnutý priemerný, priaznivý stav. Jedine areálový trend je hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý stav

V prípade hniezdneho biotopu je stav hodnotený stupňom C ako nepriaznivý (k ďalšiemu zhoršeniu stavu prispela napríklad veterná kalamita v r. 2014, ktorá zničila ďalšie hniezdne biotopy), v prípade potravného a migračného biotopu stupňom A ako dobrý, priaznivý.

1.6.3.2.10. Lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*)

Rovnako populačné kritériá, tak aj kritériá týkajúce sa biotopov sú u lelka hodnotené stupňom B a preto je stupňom B ako priemerný, priaznivý stav hodnotený aj celkový priaznivý stav lelka.

1.6.3.2.11. Tesár čierny (*Dryocopus martius*)

Veľkosť populácie je u tesára čierneho hodnotená stupňom A – dobrý, priaznivý stav, populačný trend a kritériá týkajúce sa biotopov stupňom B – priemerný, priaznivý stav, preto je aj celkový priaznivý stav druhu hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.12. Ďubník trojprstý (*Picoides tridactylus*)

Populačné kritériá a kritérium potravného biotopu sú hodnotené stupňom A kritérium hniezdneho biotopu ďubníka stupňom B, preto celkový priaznivý stav ďubníka trojprstého je hodnotený v CHVÚ Tatry stupňom A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.13. Strakoš veľký (*Lanius excubitor*)

Rovnako populačné kritériá, tak aj kritériá týkajúce sa biotopov sú u strakoša veľkého hodnotené stupňom B a preto je stupňom B ako priemerný, priaznivý stav hodnotený aj celkový priaznivý stav druhu.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhu bol určený u jednotlivých druhov na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľu ako aj výnimočnosti daného druhu ako zástupcu danej taxonomickej skupiny.

1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu orol skalný (*Aquila chrysaetos*)

Vzhľadom k tomu, že populácia orla skalného je v Tatrách patrí medzi najvýznamnejšie na Slovensku je cieľom opatrení programu starostlivosti udržať priaznivý stav druhu v území aspoň na úrovni B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*)

CHVÚ Tatry sú jediným chráneným vtáčím územím na Slovensku, kde je celkový priaznivý stav hlucháňa hôrneho hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Vo všetkých ostatných chránených vtáčích územiach je priaznivý stav tohto druhu hodnotený dokonca o dva stupne horšie a to stupňom C – nepriaznivý stav. Preto ochrana hlucháňa hôrneho v CHVÚ Tatry

a osobitne jeho biotopov má osobitný význam pre zachovanie druhu na Slovensku a pre šírenie populácie aj do okolitých lokalít. Preto je cieľom opatrení a ich umiestnenia v rámci programu starostlivosti udržať priaznivý stav druhu v CHVÚ na aktuálnej úrovni A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*)

V súčasnosti je tatranská populácia pôtika kapcavého druhu najvyššia na Slovensku. Preto jej ochrana v tomto území má veľký význam aj pre celkovú ochranu druhu na Slovensku, preto je cieľom opatrení (predovšetkým prostredníctvom ochrany biotopy) zachovanie priaznivého stavu druhu na úrovni B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.4. Cieľový stav druhu tetrov hoľniak (*Tetrao tetrix*)

Spomedzi území, ktoré sú najvýznamnejšie pre prežívanie tetrova hoľniaka na Slovensku len v troch územiach (Tatry, Nízke Tatry, Veľká Fatra) bol priaznivý stav hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav, inak bol stav hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav. Vzhľadom k tomu a aj vzhľadom k tomu, že Tatry sú územím s druhou najvyššou populáciou druhu na Slovensku je tak cieľom opatrení programu starostlivosti udržať celkový priaznivý stav druhu minimálne na úrovni B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.5. Cieľový stav druhu kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*)

Aktuálny priaznivý stav kuvička vrabčieho v území je hodnotený stupňom B a vzhľadom k tomu, že Tatry patria medzi územia s najvyššou populáciou tohto druhu na Slovensku je tak cieľovým stavom udržanie aspoň súčasného stavu druhu v území na úrovni stupňa B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.6. Cieľový stav druhu jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*)

Aktuálny priaznivý stav jariabka hôrneho v území je hodnotený stupňom B a vzhľadom k tomu, že Tatry patria medzi územia s najvyššou populáciou jariabka na Slovensku je tak cieľovým stavom udržanie aspoň súčasného stavu druhu v území na úrovni stupňa B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.7. Cieľový stav druhu sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*)

V súčasnosti dosahuje priaznivý stav sokola sťahovavého v území stupeň A – dobrý, priaznivý stav v dôsledku nárastu populácie, ktorá narástla na celom Slovensku po jeho veľkom poklese početnosti. Preto je cieľom opatrení programu starostlivosti udržanie vitálnej populácie druhu v území a priaznivého stavu na úrovni stupňa A.

1.6.3.3.8. Cieľový stav druhu bocian čierny (*Ciconia nigra*)

Celkový priaznivý stav bociana čierneho v CHVÚ Tatry je aktuálne hodnotený na úrovni stupňa B. Cieľom opatrení je zachovať tento stupeň priaznivého stavu v priebehu realizácie programu starostlivosti o CHVÚ Tatry.

1.6.3.3.9. Cieľový stav druhu orol krikľavý (*Aquila pomarina*)

Aktuálny priaznivý stav orla krikľavého v CHVÚ Tatry je hodnotený na úrovni C – nepriaznivý stav. Toto hodnotenie je však dôsledkom nepriaznivého stavu biotopov, pričom celková klasifikácia na stupni C, bola len niekoľko percent pod limitom pre zaradenie do stupňa B – priemerný, priaznivý stav. Preto cieľom opatrení pre orla krikľavého je zlepšenie priaznivého stavu druhu na úroveň stupňa B – priemerný, priaznivý stav a to predovšetkým

prostredníctvom ochrany hniezdnych biotopov. Z takýchto opatrení budú profitovať aj ostatné druhy a prispejú k zlepšeniu, alebo udržaniu ich priaznivého stavu.

1.6.3.3.10. Cieľový stav druhu lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*)

Celkový priaznivý stav lelka lesného v CHVÚ Tatry je aktuálne hodnotený na úrovni stupňa B. Cieľom opatrení je zachovať tento stupeň priaznivého stavu v priebehu realizácie programu starostlivosti o CHVÚ Tatry.

1.6.3.3.11. Cieľový stav druhu tesár čierny (*Dryocopus martius*)

Celkový priaznivý stav tesára čierneho v CHVÚ Tatry je aktuálne hodnotený na úrovni stupňa B. Cieľom opatrení je zachovať priaznivý stav na minimálne tomto stupni priaznivého stavu v priebehu realizácie programu starostlivosti o CHVÚ Tatry vzhľadom ku významu, ktorý má výskyt tesára pre ostatné predmety ochrany (vydľabávanie hniezdnych dutín).

1.6.3.3.12. Cieľový stav druhu d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*)

Celkový priaznivý stav lelka lesného v CHVÚ Tatry je aktuálne hodnotený na úrovni stupňa A. Cieľom opatrení je zachovať v území vitálnu populáciu druhu a zachovať priaznivý stav druhu na úrovni stupňa A – dobrý, priaznivý stav. Toto je obzvlášť dôležité pri zohľadnení klimatických zmien, ktoré predpokladajú v Európe do konca 21. storočia významný ústup tohto druhu a obmedzenie jeho výskytu v Karpatoch len do najvyšších polôh. CHVÚ Tatry tak môžu hrať pre prežitie tohto druhu v Karpatoch rolu refúgia, preto je dôležité zachovať tu dostatočne veľkú populáciu tohto druhu.

1.6.3.3.13. Cieľový stav druhu strakoš veľký (*Lanius excubitor*)

Celkový priaznivý strakoša veľkého lesného v CHVÚ Tatry je aktuálne hodnotený na úrovni stupňa B. Cieľom opatrení je zachovať tento stupeň priaznivého stavu v priebehu realizácie programu starostlivosti o CHVÚ Tatry.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu orol skalný (*Aquila chrysaetos*)

V prípade orla skalného ako symbolu ohrozenosti a symbolu slovenských hôr verejnosť všeobecne akceptuje potrebu ochrany tohto druhu. Ochrana orla skalného tak nie je potrebná len ako predmetu ochrany CHVÚ, ale aj ako kultúrneho dedičstva. Nepriamo však ochrana orla skalného môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo jeho hniezd. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk orla skalného vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov. Časť hniezd sa však už dnes nachádza v ochrane s vyšším stupňom ochrany, a preto v ich prípade takéto opatrenia odpadajú.

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu hlucháň hôrny (*Tetro urogallus*)

Ochrana hlucháňa hôrneho sa stretáva so záujmami poľovného využívania tohto druhu, keďže je v poľovníckej legislatíve zaradený ako zver. V dôsledku nízkej početnosti a takmer

všeobecného úbytku tohto druhu na Slovensku však v súčasnosti vyhláška, ktorou sa vykonáva Zákon o poľovníctve 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov nestanovuje dobu lovu pre hlucháňa a ponecháva tento druh celoročne chránený. V súčasnosti tak ciele ochrany nie sú v rozpore s rámcom poľovníckej legislatívy, naopak v prípade záujmov poľovníckeho hospodárenia a aj ochrany prírody je zvýšiť súčasnú nízku kritickú úroveň stavov hlucháňa hôrneho. Toto však vo viacerých územiach zakladá konflikt s lesným hospodárstvom, vzhľadom k tomu, že zastavenie úbytku tohto druhu a zvrátenie poklesu na národnej úrovni znamená veľké požiadavky na nastavenie opatrení v lesnom hospodárení (ponechanie starších porastov, úprava hospodárenia na niektorých väčších plochách lesných porastov). V prípade Tatier sa záujmy na ochranu hlucháňa hôrneho dostávajú do rozporu so záujmami na hospodárení v lese predovšetkým v masíve Osobitej a Belianskych Tatier. Zachovanie väčších, starších lesných porastov v dobrom stave však na druhej strane môže zvýšiť estetickú hodnotu územia a jeho atraktivitu pre turistov a pre rozvoj mäkkých foriem cestovného ruchu. Naopak rozvoj väčších stredísk cestovného ruchu, napríklad lyžiarskych, môže byť v rozpore so záujmami ochrany hlucháňa hôrneho.

1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*)

V prípade pôtika kapcavého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana pôtika kapcavého môže v niektorých lokalitách v prípade požiadavky na ochranu kľúčových lokalít pôtika kapcavého zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tieto požiadavky však nie sú nad rámec ekologicko-funkčného priestoru č. 2 (EFP2) uvedeného nižšie, preto aj celkové dotknuté osobitné záujmy v lesníckom sektore budú dotknuté rovnako ako u hlucháňa hôrneho.

1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu tetrov hoľniak (*Tetro tetrax*)

Ochrana tetrova hoľniaka sa stretáva so záujmami poľovného využívania tohto druhu, keďže je v poľovníckej legislatíve zaradený ako zver. V dôsledku nízkej početnosti a takmer všeobecného úbytku tohto druhu na Slovensku však v súčasnosti vyhláška, ktorou sa vykonáva Zákon o poľovníctve 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov nestanovuje dobu lovu pre hoľniaka a ponecháva tento druh celoročne chránený. V súčasnosti tak ciele ochrany nie sú v rozpore s rámcom poľovníckej legislatívy, naopak v prípade záujmov poľovníckeho hospodárenia a aj ochrany prírody je zvýšiť súčasnú nízku kritickú úroveň stavov tetrova hoľniaka na národnej úrovni.

Vzhľadom k tomu, že tetrov hoľniak sa vyskytuje predovšetkým na lesohospodársky neatraktívnych pozemkoch, nie je tu taký významný konflikt s hospodárskym využitím územia ako v prípade hlucháňa hôrneho. Väčším problémom môže byť záujem na rozvoji väčších stredísk cestovného ruchu na miestach jeho výskytu, obzvlášť na zimoviskách, kde rozvoj lyžiarskych stredísk môže byť v priamom rozpore so záujmami ochrany tetrova hoľniaka. Ak sú takéto projekty umiestnené na jeho lokalitách, vždy je potrebné pri posudzovaní dopadov pred povolením riadne zvážiť dopady na tetrova hoľniaka.

1.6.3.4.5. Osobitné záujmy u druhu kuvička vrabčieho (*Glaucidium passerinum*)

V prípade kuvička vrabčieho ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana kuvička vrabčieho môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. V prípade kalamitných ťažieb na väčšom rozsahu porastov môže byť konflikt výraznejší, keďže tomuto druhu nepostačuje na prežitie v takomto prípade len ponechanie niekoľkých zdravých stromov na dožitie.

1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*)

Jariabok hôrny je v súčasnosti klasifikovaný ako poľovná zver s určenou dobou lovu. Táto doba lovu a minimálny záujem na love tohto druhu však spôsobuje, že súčasné nastavenie poľovníckej legislatívy a ochrany prírody na druhej strane v prípade tohto druhu nie sú v rozpore s cieľmi ochrany stanovenými pre CHVÚ Tatry. Je však potrebné pozorne sledovať úroveň populácie a reálne úlovky jariabka v CHVÚ Tatry a v prípade poklesu populácie lov zastaviť.

1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*)

V prípade sokola sťahovavého ako symbolu ohrozenosti a elegancie, verejnosť všeobecne akceptuje potrebu ochrany tohto druhu. Ochrana sokola sťahovavého tak nie je potrebná len ako predmetu ochrany CHVÚ, ale aj ako kultúrneho dedičstva. Nepriamo však ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo jeho hniezd. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk sokola sťahovavého vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov. Väčšina hniezdísk sokola sťahovavého v CHVÚ Tatry sa však už dnes nachádza v územiach s vyšším stupňom ochrany prírody, preto uplatnenie týchto opatrení v týchto územiach nebude relevantné. Taktiež pri ochrane môže dochádzať k miernemu konfliktu s komunitou horolezcov, čo však je riešiteľné cez komunikáciu a usmerňovaním systémom výnimiek do určených lokalít.

1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu bocian čierny (*Ciconia nigra*)

Podobne ako v prípade orla skalného je ochrana bociana čierneho širokou verejnosťou vnímaná ako potrebná, keďže sa jedná o vzácny druh. V prípade jeho ochrany tak tú nie sú iné priame osobitné záujmy na ochrane a využívaní tohto druhu, ktoré by boli v rozpore s cieľmi jeho ochrany. Nepriamo však ochrana bociana čierneho môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo hniezd bociana čierneho. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk bociana čierneho vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov.

Vzhľadom k tomu, že sa jedná o vzácny druh je bocian čierny atraktívnym ako cieľ pre fotografy, čím vzniká potenciálny konflikt medzi fotografmi a ochranou prírody v blízkosti hniezdísk tohto druhu.

1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu orol krikľavý (*Aquila pomarina*)

V prípade orla krikľavého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana orla krikľavého môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo hniezd orla krikľavého. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk orla

krikľavého vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné, aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov. Nakoľko sa však v prípade orla krikľavého jedna o druh orla, presadzovanie ochranných zón v okolí hniezdísk nepredpokladá vznik väčšieho konfliktu vo verejnosti, keďže prevažuje vnímanie potreby ochrany vzácných druhov dravcov a to napriek tomu, že často sú menej vzácne ako niektoré iné druhy vtáctva, ktoré potrebujú na prežitie realizáciu rovnakých opatrení.

1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*)

V prípade lelka lesného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Rovnako opatrenia na jeho ochranu nie sú v rozpore s inými osobitnými záujmami s výnimkou potreby ochrany solitérnych stromov na okrajoch lesa, čo je však možné riešiť vhodnou formou komunikácie a vydania povolení s primeraným podmienkami v prípade žiadostí na výrub týchto stromov.

1.6.3.4.11. Osobitné záujmy u druhu tesár čierny (*Dryocopus martius*)

Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu datľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane tesára môžu v CHVÚ Tatry vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdných stromov. Vzhľadom k tomu, že však ide o len jednotlivé stromy sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie. Ochrana týchto hniezdných stromov s tesármi dutinami je dôležitá aj pre ochranu ostatných predmetov ochrany (pôtik, kuvičok).

1.6.3.4.12. Osobitné záujmy u druhu d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*)

V prípade dubníka trojprstého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana dubníka trojprstého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na ponechanie hniezdných stromov, kedy sa jedná o menší konflikt, alebo o ponechanie vhodných porastov, kedy sa v prípade výskytu škodlivých činiteľov v týchto porastoch môže jednať o výraznejší konflikt, ktorý vyžaduje aj využitie nástrojov finančných náhrad pre dotknutých vlastníkov a správcov lesných porastov.

1.6.3.4.13. Osobitné záujmy u druhu strakoš veľký (*Lanius excubitor*)

V prípade strakoša veľkého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana strakoša veľkého môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže strakoš veľký na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene, dostatok vhodnej potravy vrátane hmyzu. Niektoré preferované spôsoby hospodárenia sú však dnes v rozpore s týmito jeho topickými požiadavkami.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

Územie CHVU sa sčasti prekrýva s územím tatranského národného parku, kde platí 3. stupeň ochrany v zmysle zákona NR SR č. 543/2002 Z. z., a s územím Ochranného pásma Tatranského národného parku, kde platí druhý stupeň ochrany. Územie je vyhlásené za Biosférickú rezerváciu Tatry.

Západná časť CHVU sa prekrýva s chránenými územiami národnej siete:

Národná prírodná rezervácia Juráňova dolina s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Osobitá s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Kotlový žľab s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Roháčske plesá s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Suchá dolina s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Mních s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Tichá dolina s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Kôprová dolina s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Važecká dolina s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Mačie diery s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Machy s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Úplazíky s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Hrádok nad Pavúcou dolinou s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Surovec s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Švihrová so štvrtým stupňom ochrany,
Prírodná pamiatka Hybická tiesňava s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná pamiatka Brestovská jaskyňa,
Ochranné pásmo Národnej prírodnej pamiatky Brestovská jaskyňa.
Vo východnej časti CHVU je prekryv s maloplošnými chránenými územiami:
Národná prírodná rezervácia Mengusovská dolina s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Bielovodská dolina s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Javorová dolina s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Belianske Tatry s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Dolina Bielej vody s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Bor s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Grapa s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Goliašová s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Čikovská s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Pavlová s piatym stupňom ochrany,
Na styku s juhovýchodnou hranicou CHVU sa nachádza Prírodná rezervácia Fľak s piatym stupňom ochrany.
V rámci východnej aj západnej časti CHVU dochádza k prekryvu územia s plošne rozsiahlym územím európskeho významu SKUEV0307 Tatry. Na juhu západnej časti CHVU sa nachádzajú aj územia európskeho významu:
SKUEV0306 Pod Suchým hrádkom,
SKUEV0308 Machy,
SKUEV0194 Hybická tiesňava,
SKUEV0141 Belá.

V rámci západnej časti územia CHVU sú evidované prvky územného systému ekologickej stability nadregionálnej a regionálnej úrovne: nadregionálne biocentrum Západné Tatry, nadregionálny hydricko-terestrický biokoridor Belá, regionálne biocentra: Švihrová, Hybická tiesňava, Machy, regionálny terestrický biokoridor Podhorie Západných Tatier, regionálne hydricko-terestrické biokoridory: Hybica, Smrečianka, Jalovský potok, Suchý potok, regionálny terestrický biokoridor Podhorie Západných Tatier.
Východná časť CHVU je súčasťou biocentra biosférického významu Tatry a nadregionálneho biocentra Belianske Tatry.

1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

Lesný pôdny fond je obhospodarovaný podľa Programov Starostlivosti o Lesy (PSL).

V nasledujúcej tabuľke je prehľad platných PSL (LHP).

Názov PSL pre Lesný celok	Platnosť PSL	Výmera PSL (LHP) v CHVÚ ha
DOLNÝ SMOKOVEC	2007 - 2016	0,34
HABOVKA	2007 - 2016	186,46
HABOVKA-LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ	2007 - 2016	1334,90
KEŽMARSKÉ ŽĽABY	2007 - 2016	304,18
LESY MESTA KEŽMAROK	2007 - 2016	847,11
LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ 1	2007 - 2016	1774,79
LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ 2	2007 - 2016	3404,97
NEŠTÁTNE LESY NA LHC VYSOKÉ TATRY	2007 - 2016	1019,94
OCHRANNÝ OBVOD HABOVKA	2007 - 2016	1812,46
OCHRANNÝ OBVOD ORAVICE	2007 - 2016	1975,58
OCHRANNÝ OBVOD ZVEROVKA	2007 - 2016	3524,17
ORAVICE-HABOVKA	2007 - 2016	0,09
PODBANSKÉ	2007 - 2016	7859,15
PODSPÁDY	2007 - 2016	2577,48
PSBU LIPTOVSKÁ KOKAVA	2007 - 2016	2586,28
PSBU PRIBYLINA	2007 - 2016	3199,82
PSBU VÝCHODNÁ	2007 - 2016	3193,63
RAČKOVÁ-LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ	2007 - 2016	955,63
ŠTRBSKÉ PLESO	2007 - 2016	698,26
TATRANSKÁ JAVORINA	2007 - 2016	6362,03
TATRANSKÁ LOMNICA	2007 - 2016	0,18
URBÁR TVRDOŠÍN	2007 - 2016	0,05
US-PS VAVRIŠOVO	2007 - 2016	1199,29
VYŠNÉ HÁGY	2007 - 2016	0,78
MESTSKÉ LESY SPIŠSKÁ BELÁ	2015 - 2024	3132,23
Spolu		47949,801

Rozdiel oproti výmere LPF v súčasnom KN je spôsobený stavom C-KN v čase vyhotovenia PSL (LHP).

Zastúpenia kategórií lesa sú v nasledovnej tabuľke.

Kategória lesa	Písmeno kategórie	Kategoria	%
H		4666,4	12,05
O	a	3383,62	8,74
	b	11634,81	30,04
	c	10952,6	28,28
	d	3365,57	8,69
	spolu	29336,6	75,74
U	e	83,79	8,09
	g	558,14	4,12
	spolu	4729,78	12,21
Spolu		38732,78	100

Porastová plocha zaberá 81 % LPF, 19 % lesného pôdneho fondu sú plochy bez lesných porastov.

Zastúpenie drevín v porastoch CHVU je v nasledujúcej tabuľke.

Drevina	SM	KS	JB	SC	JD	BK	JH	SM	BO	LB	JX	BR	VK, JS, BH, OS, BC, JL, LM, VB
%	58,7	26,4	3,7	3,6	2,4	1,7	1,2	58,7	0,7	0,7	0,5	0,4	< 0,1

Veková štruktúra je v nasledujúcej tabuľke.

Vek v rokoch	0	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	140-220
Zastúpenie v %	0,6	9,6	10	13,6	9,2	8,9	10,7	23,5

Významné zastúpenie vekových tried nad 81 rokov zodpovedá kategorizácii lesov a drevinovej skladbe.

Porastová mapa je súčasťou príloh.

2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia), pozitívne a negatívne faktory

2.1. Historický kontext

Tatranský národný park bol vyhlásený zákonom SNR č. 11/1948 Zb. o Tatranskom národnom parku zo dňa 18. decembra 1948 s účinnosťou od 1. januára 1949. Nariadením vlády SSR č. 12/1987 Zb. zo dňa 6. februára 1987 boli za súčasť TANAP-u vyhlásené Západné Tatry. Tatranský národný park je tak najstarším na Slovensku a výsledky ochrany územia za niekoľko desaťročí sú čiastočne aj základom jeho dnešného významu pre ochranu vtáctva v CHVÚ Tatry.

Intenzívnejší antropický vplyv na lesy v Tatrách trvá už niekoľko storočí, napriek tomu sa však v mnohých oblastiach podarilo uchovať lesné biotopy v dobrom stave pre výskyt druhov, ktoré sú dnes predmetom ochrany. Navyše v období od vyhlásenia národného parku sa v mnohých jeho častiach, ktoré sú dnes súčasťou CHVÚ zmenilo aj využívanie územia. Na holiach došlo k ukončeniu pastvy, rovnako aj v niektorých dolinách. To prispelo k rozšíreniu lesných porastov na mnohé pôvodne nelesné plochy. Nevhodná štruktúra lesných porastov na týchto plochách a v hospodársky využívaných lesoch je aj dôvodom pre ktorý sa na miestach opakovane vyskytujú kalamity, ktoré značne modifikujú podmienky pre prežívanie predmetov ochrany. Takýmito vetrovými kalamitami boli napríklad kalamity v r. 1915, 1925, 1941, 1981, 2004 a 2014.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

Na území CHVÚ Tatry sa 102.33 ha poľnohospodárskej pôdy využíva ako orná pôda. Na ploche 3004,82 ha sa nachádzajú trvalé trávnaté porasty. Pôda na ktorej obhospodarovanie nie je bližšie špecifikované a zatiaľ nie je poľnohospodársky využívaná, sa nachádza na výmere 54 ha.

Lesné hospodárstvo

Porasty CHVÚ plnia na 75 % územia ochrannú funkciu. Zostávajúca časť je rovnomerne rozdelená medzi lesy kategórie „U“ a „H“. Veková štruktúra s výrazným podielom straších porastov zodpovedá tomuto stavu a podstatný vplyv na jej ďalší vývoj môžu mať len kalamitné výskytu škodlivých činiteľov. Drevinová skladba tvorí dreviny typické pre 5. až 8. vegetačný stupeň.

Rekreácia a šport

Územie CHVÚ je súčasťou rekreačného krajinného celku Tatry v rámci Tatranského regiónu cestovného ruchu medzinárodného významu, ktorý patrí k najvýznamnejším a najnavštevovanejším v rámci Slovenska. Využitie územia je dané predovšetkým prírodným potenciálom najvyššieho pohoria Slovenska a tradíciou klimatických kúpeľov v osadách mesta Vysoké Tatry. K najvýznamnejším aktivitám patrí vysokohorská pešia turistika v rámci celého pohoria a zjazdové lyžovanie v lokalitách Štrbské pleso, Tatranská Lomnica, Skalnaté pleso, Smokovce, Tatranská Lesná, Ždiar, Tatranská Javorina, Zverovka – Spálená, Madajka, Žiarska dolina, Račkova dolina, Podbanské. V rámci územia národného parku sú vyhradené viaceré cykloturistické trasy a okruhy, južným okrajom prechádza nadregionálna Podtatranská cykloturistická trasa. Pre zimné bežecké lyžovanie sú zriadené areály Štrbské pleso, Spálená, Štôla a turistické trasy. Zo športových aktivít sú zastúpené skalolezectvo, horolezectvo, skialpinizmus, závesné lietanie. Športovo-rekreačné aktivity na území Tatranského národného parku sa riadia Návštevným poriadkom Tatranského národného parku (Všeobecne záväzná vyhláška KÚ Prešov č. 1/1999). Obmedzenia sú priestorové

(vyhradené areály a trasy pre jednotlivé aktivity) a časové v rámci roka (sezónne uzávery turistických trás a areálov) aj v rámci denného času.

Významná je aj pobytová rekreácia v horskom a vysokohorskom prostredí, čo je prístupné aj širokej verejnosti vďaka dobrej dopravnej dostupnosti a letnej prevádzke lanových dráh do viacerých aj vyššie položených lokalít (Solisko, Hrebienok, Lomnické sedlo – Lomnický štít). Súčasťou rekreačného využitia regiónu je poznávací turizmus (Belianska jaskyňa, kultúrne a historické pamiatky, skanzeny, folklórne tradície), pobyt pri termálnych vodách (Oravice) aj vidiecky turizmus a individuálna rekreácia (oravské a liptovské podhorské obce).

Najväčšie komplexné strediská cestovného ruchu s technickou vybavenosťou, urbanizáciou a vysokou návštevnosťou Tatranská Lomnica, Štrbské Pleso, Smokovce, aj ďalšie významné rekreačné priestory Ždiar, Zuberec, Oravice a i. sa nachádzajú mimo vymedzeného územia CHVÚ. Priamo v území západnej časti je situované významné zimné stredisko Zverovka – Spálená (zjazdové a bežecké lyžovanie, závesné lietanie) a rekreačná oblasť Podbanské (pobytová rekreácia, zjazdové lyžovanie). Vo východnej časti sa priamo v území nachádza rekreačný priestor Tatranskej Javoriny (pobytová rekreácia, zjazdové lyžovanie). V rámci ostatného územia CHVÚ sa uplatňuje predovšetkým letná horská a vysokohorská turistika, zimná turistika, cykloturistika a vybrané športové aktivity (skialpinizmus, horolezectvo, skalolezectvo).

Poľovníctvo a rybárstvo

Na území CHVÚ Tatry je evidovaných 21 poľovných revírov a patrí do poľovnej oblasti J XXVI. Vysoké Tatry a J IX Orava.

Ťažba nerastných surovín

Priamo v území CHVÚ nie sú evidované prieskumné územia ani ložiská nerastných surovín. Aktívna ťažba stavebného kameňa - vápenca prebieha v povrchovom lome na severozápadnej hranici západnej časti CHVÚ. Ide o výhradné ložisko s určeným dobývacím priestorom, na ktoré nadväzuje ložisko nevyhradeného nerastu. V oboch je prevádzkovateľom CS Liptovský Mikuláš s.r.o.. Rozvinutá ťažba je aj v ložisku nevyhradeného nerastu – andezitu ako stavebného kameňa Tatranská Kotlina (Mestský podnik Spišská Belá s.r.o.), ktoré sa nachádza cca 500 m východne od hraníc východnej časti CHVÚ.

Využitie vody

Vyhlásené pásma hygienickej ochrany 2. a 3. stupňa vodárenských zdrojov sú sústredené na svahoch Západných a Východných Tatier. V západnej časti CHVÚ je vyhlásené povodie vodárenského toku Studený potok, do východnej časti zasahujú povodia vodárenských tokov Javorinka a Kežmarská Biela voda. V rámci územia Tatier sú realizované odbery úžitkovej vody z povrchových zdrojov pre zasnežovanie lyžiarskych zjazdových tratí.

Ďalšie využitie

Na území CHVÚ nie je zastúpená výrobná funkcia. Územie CHVÚ sa nachádza v blízkosti urbanizovaného prostredia Mesta Vysoké Tatry a dopravnej záťaže na cestných komunikáciách. V území nie je prevádzkovaná skládka odpadov, záťaže bývalých neupravených skládok sú evidované vo východnej časti územia v okolí Tatranskej Javoriny, Ždiaru a Tatranskej kotliny. V rámci širšieho okolia je situované medzinárodné verejné civilné letisko Poprad – Tatry, jeho ochranné pásma do CHVÚ nezasahujú.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

Početné kultúrne pamiatky a objekty významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva sú viazané na mestá Vysoké Tatry, Poprad, Kežmarok, Liptovský Mikuláš a podhorské obce, ktoré ležia na okraji CHVÚ, najmä Zuberec, Pribylina, Východná, Važec, Ždiar a i.. V blízkosti západnej časti sa nachádza Múzeum oravskej dediny v Zuberci a Múzeum liptovskej dediny v Pribyline, tradície majú folklórne slávnosti vo Východnej a Zuberci.

V rámci mesta Vysoké Tatry sa zachovali architektonické pamiatky súvisiace s históriou kúpeľníctva a rekreácie v Tatrách a technické pamiatky (objekty visutej lanovej dráhy Tatranská Lomnica – Lomnický štít).

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

2.3.1. Návrh zásad opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad opatrení vychádza z hodnotenia priaznivých stavov jednotlivých druhov vyhotovených ŠOP SR v rokoch 2010-2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení, ako aj z odporúčaných opatrení vo vedeckých publikáciách.

Návrh zásad opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Vzhľadom k tomu, že potrebné opatrenia a biotopové nároky jednotlivých druhov si často v rôznom rozsahu protirečia, preto je potrebné tieto opatrenia zosúladiť. Preto taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre skupiny druhov, ktoré sú prioritou ochrany vo vyčlenených ekologicko-funkčných priestoroch. Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) v ekologicko-funkčných priestoroch však musí brať v úvahu nároky jednotlivých druhov, preto ich tu uvádzame v plnom rozsahu.

2.3.1.1. Návrh zásad opatrení pre orla skalného (Aquila chrysaetos)

Pre zachovanie priaznivého stavu orla skalného na stupni B je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečenie každoročného monitoringu druhu podľa jednotnej celoslovenskej metodiky
- zabezpečenie každoročnej realizácie praktických opatrení na elimináciu a zmiernenie ohrozujúcich vplyvov (označovanie jedincov, stráženie hniezd, kontroly hniezd, operatívne zásahy, rehabilitácia jedincov) s dôrazom na elimináciu ohrození, v dôsledku ktorých dochádza k opakovanému úhynu orlov (napr. stĺpy elektrických vedení, pytlactvo, otravy)
- usmerňovať športové a rekreačné aktivity s cieľom zabezpečenia ochrany hniezdisk
- usmerňovať druh ohrozujúce aktivity diskusiou s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov, uplatňovaním požiadaviek v procese PSL a v krajnom prípade využívať právne možnosti pri ochrane druhu a jeho hniezdného prostredia
- novelizovať vyhlášku MŽP SR č. 4/2011 Z.z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Tatry tak, aby zabezpečovala dôslednú ochranu hniezdisk a dôležitých lovisk orla skalného
- zabezpečenie ochrany hniezdných a potravných biotopov prostredníctvom dokumentácie ochrany prírody (zonácia NP, vyhlasovanie CHÚ, ÚSES, PSoL), územnoplánovacej dokumentácie, projektov pozemkových úprav a pod.
- zabezpečenie propagačno-výchovných aktivít za účelom šírenia osvedy u rôznych cieľových skupín.

2.3.1.2. Návrh zásad opatrení pre hlucháňa hôrneho (Tetrao urogallus)

Na udržanie stavu hlucháňa hôrneho na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečiť celistvosť vhodných biotopov. Súvislé plochy vhodných lesných komplexov musia mať minimálnu rozlohu 50 ha (WEGGE & ROLSTAD 1986),

a vzdialenosť medzi nimi by nemala presiahnuť 5 – 10 km. V Prípade CHVÚ Tatry ide najmä o zabezpečenie súvislého pásu priaznivých biotopov pod hornou hranicou stromovej vegetácie, kde sa aj dnes vyskytuje väčšina jedincov

- Pre dlhodobé zabezpečenie priaznivého stavu kľúčových biotopov je optimálnou formou manažmentu bezzásahový režim, ktorý zabezpečuje vhodné podmienky aj v prípade rôznych druhov kalamít
- V lesných porastoch s aktívnym manažmentom (lesohospodárske zásahy) a výskytom tetra hlucháňa uprednostňovať jednotlivý výber stromov, ktorého aplikáciou sa dosahuje vhodná vekovo-priestorová štruktúra lesa, vyhovujúca vysokým ekologickým nárokom hlucháňa
- Osobitnú pozornosť je potrebné venovať oravskej strane Západných Tatier, kde sa dnes nachádza jedna z najvýznamnejších populácií tetra hlucháňa na Slovensku, s odhadovaným počtom asi 30 kohútov. Súčasná legislatívna ochrana územia však nezabezpečuje dostatočnú ochranu biotopov v prípade budúcich vetrových a podkôrníkových kalamít, ktorých spracovanie by mohlo výrazne ohroziť populáciu druhu. Ideálnym riešením je zahrnúť do jadrovej zóny národného parku širšiu oblasť v okolí rezervácií Osobitá, Juráňová dolina a Kotlov žľab
- Akékoľvek ľudské aktivity v oblastiach výskytu druhu časovo a priestorovo limitovať so zreteľom na jeho ročný cyklus (SANIGA, 1998)

2.3.1.3. Návrh zásad opatrení pre pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*)

Na udržanie stavu pôtika kapcavého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- ponechávanie dutinových stromov (aj pahýľov a zlomov) v porastoch
- monitoring populácie vrátane sledovania populačnej dynamiky
- usmernenie lesohospodárskej činnosti v blízkosti obsadených hniezd v hniezdnom období
- vylúčenie veľkoplošných holorubov a fragmentácie smrekových, jedľovosmrekových porastov a porastov s prímiesou borovice lesnej, borovice limby a smrekovca

2.3.1.4. Návrh zásad opatrení pre tetra holniaka (*Tetra tetrix*)

Na udržanie stavu tetra holniaka na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- ochrana a obmedzenie, resp. usmernenie hospodárskych aktivít a rekreácie na známych lokalitách druhu
- monitorovanie početnosti, pohlavnej a vekovej štruktúry populácie
- sledovanie vplyvu negatívnych faktorov na výskyt a početnosť druhu na jednotlivých lokalitách
- fyzická ochrana druhu počas toku a hniezdenia
- je potrebné uvažovať nad manažmentom vybraných lokalít v podhorí, kde by sa druh mohol vrátiť. Predpokladom úspešného manažmentu je výber vhodných lokalít (bývalé zarastené pasienky s nízkym pH pôdy a bez výraznej eutrofizácie, rozsiahlejšie rašeliniská), kde je potrebné na väčších plochách (minimálne 10 hektárov) výrubom stromov a krov brániť sukcesii lesa, prípadne prinavrátiť vodný režim.

2.3.1.5. Návrh zásad opatrení pre kuvička vrabčieho (*Glaucidium passerinum*)

Na udržanie stavu kuvička vrabčieho na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- miesto ťažby holorubným spôsobom uprednostňovať ekologické spôsoby ťažby, najmä výberkový spôsob, minimalizovať zásahy v rezerváciách, ÚEV, nenarúšať funkcie ochranných lesov
- ponechávanie dutinových stromov (aj pahýľov) v porastoch
- monitoring populácie, včítanie sledovania populačnej dynamiky
- usmernenie lesohospodárskej činnosti v blízkosti obsadených hniezd v hniezdnom období
- vylúčenie veľkoplošných holorubov a fragmentácie smrekových a jedľovobukových porastov

2.3.1.6. Návrh zásad opatrení pre jariabka hôrneho (*Bonasa bonasia*)

Na udržanie stavu jariabka hôrneho na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v programoch starostlivosti o lesy lesných hospodárskych plánoch presadzovať čo najvyššie zastúpenie pionierskych druhov drevín a snažiť sa o dosiahnutie nižšieho zápoja lesných porastov (pod 80 %)
- sledovanie vplyvu negatívnych faktorov na výskyt a početnosť druhu na jednotlivých lokalitách
- kontrolovať legislatívne obmedzenia zberu lesných plodov
- monitorovať lov jariabka a počet úlovkov a dopad takéhoto využívania v CHVÚ Tatry na celkovú populáciu a v prípade poklesu populácie lov zastaviť

2.3.1.7. Návrh zásad opatrení pre sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*)

Na udržanie priaznivého stavu sokola sťahovavého na stupni A je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- zabezpečiť stály monitoring populácie v CHVÚ,
- zabezpečiť vylúčenie akýchkoľvek aktivít na hniezdných lokalitách v okruhu najmenej 300 m v období od 1. februára do 31. augusta,
- na vybraných hniezdných lokalitách usmerňovať športové a rekreačné aktivity s cieľom zabezpečenia ich ochrany zo zreteľom počas hniezdného obdobia,
- V CHVÚ a blízkom okolí zabezpečiť osadenie špeciálnych konzol na všetky linky 22 kV elektrického vedenia,
- strážením vybraných lokalít eliminovať riziko pytlactva, vykrádania hniezd a nezákonného obchodovania,
- novelizovať vyhlášku MŽP SR č. 4/2011 Z.z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtácie územie Tatry tak, aby zabezpečovala dôslednú ochranu hniezdísk a dôležitých lovísk,
- usmerňovať ohrozujúce aktivity diskusiou s vlastníkami a užívateľmi pozemkov, uplatňovaním požiadaviek v procese PSoL a v krajnom prípade využívať právne možnosti pri ochrane druhu a jeho hniezdného prostredia,
- usmerňovať ďalšie činnosti a využívanie územia v záujme ochrany druhu,
- zvýšiť propagáciu ochrany druhu a informovanosť verejnosti.

2.3.1.8. Návrh zásad opatrení pre bociana čierneho (*Ciconia nigra*)

Na udržanie priaznivého stavu bociana čierneho na stupni B je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- zabezpečiť ochranu starých porastov nad 80 rokov a ich fragmentov v dostatočnej rozlohe v blízkosti vhodných lovísk;
- Zabezpečiť úplnú ochranu hniezdných stromov a zóny vo vzdialenosti 100-200 m od hniezda a zapracovať s tým súvisiace opatrenia do programu starostlivosti o les

- zabezpečiť počas samotného hniezdenia (1.3.-31.8.) vylúčenie lesohospodárskych prác v dostatočnom okruhu (do 300 m) od hniezda (SOS/BirdLife Slovensko 2012)
- zabrániť vyrušovaniu hniezdiacich bocianov čiernych inými aktivitami (napr. turistický ruch, fotografovanie a iné) prostredníctvom vhodných opatrení (upozornením, strážením alebo utajením hniezdných lokalít a pod.). Prípadné návštevy napríklad za účelom ekovýchovy alebo fotografovania je potrebné obmedziť len na hniezdne lokality, ktoré sú prístupné bez vyrušovania hniezdiacich vtákov;
- zamedziť odvodňovaniu mokradí a stavbe malých vodných elektrární so strmými brehmi;
- podporovať rozvoj kanalizácií a zberačov kanalizácie v okrese Námestovo za účelom zlepšenia kvality povrchových vôd.

2.3.1.9. Návrh zásad opatrení pre orla krikľavého (*Aquila pomarina*)

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu orla krikľavého na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

Manažmentové opatrenia v hniezdnom biotope

- zabezpečiť diferencovaný prístup v hospodárení na lesnej pôde nasledovne:
 - a) v lesoch ochranných a lesoch osobitného určenia v CHVÚ Tatry v prípade akejkolvek lesohospodárskej činnosti rešpektovať ekologické nároky orla krikľavého
 - b) v hospodárskych lesoch nachádzajúcich sa v CHVÚ Tatry pri obnove lesných porastov preferovať uplatňovanie výberkového a účelového hospodárskeho spôsobu a uprednostňovať prirodzenú obnovu porastov s cieľom posilniť a zachovať ekologickú stabilitu lesných porastov v hniezdných biotopoch orla krikľavého (obnovenie prirodzeného drevinového zloženia, zlepšenie horizontálnej a vertikálnej štruktúry porastov, vhodnejšie formovanie lesných okrajov); vylúčiť uplatňovanie holorubného hospodárskeho spôsobu a znížiť existujúcu plochu s uplatňovaním podrastového hospodárskeho spôsobu na plochu max. 20% z výmery CHVÚ
 - c) prehodnotiť v súčasnosti existujúcu sieť lesných ciest z hľadiska reálnych potrieb lesného hospodárstva a ich vplyvu na fragmentáciu a ekologickú stabilitu hniezdných biotopov a zabezpečiť asanáciu „nadbytočných lesných ciest“, ktoré umožňujú narušovanie stavu hniezdných biotopov (legálnou a nelegálnou ťažbou, poľovníctvom, pyltiactvom, zvýšenou návštevnosťou a pod.)
- zabezpečiť uplatňovanie systému tvorby ochranných zón v okolí všetkých aktívnych hniezd (hniezda, ktoré boli orlami obsadené v období 5 rokov minimálne jedenkrát) jednotlivých párov orla krikľavého s nasledovnými podmienkami:
 - a) ochranná zóna sa stanovuje v prípade potreby v okruhu (polomere) minimálne 300 m od hniezdného stromu
 - b) zakazuje sa odstrániť alebo poškodiť hniezdny strom
 - c) v dobe rozmnožovania, tj. od 16.3. do 31.8. kalendárneho roka, sa zakazuje vykonávať akúkoľvek lesohospodársku činnosť
 - d) mimo doby rozmnožovania, tj. od 1.9. do 15.3. kalendárneho roka:
 - vo vnútornej časti ochrannej zóny v okruhu (polomere) minimálne 100 m od hniezdného stromu nezasahovať do vegetačného a pôdneho krytu
 - vo vonkajšej časti ochrannej zóny v okruhu (polomere) minimálne od 100 m do 300 m okolo hniezdného stromu resp. na celej ploche takto vymedzenej ochrannej zóny, pri hospodárení v lesných porastoch uplatňovať výlučne výberkový hospodársky spôsob (tzn. pri jeho *stromovej forme* uskutočňovať jednotlivo výberkový rub stromový, ktorý sa vykonáva jednotlivým výrubom stromov a pri jeho *skupinovej forme* uskutočňovať skupinový alebo skupinovite výberkový rub s plochou obnoveného rubu max. do 0,2 ha) alebo účelový hospodársky spôsob (tzn. pri jeho *stromovej forme* uskutočňovať stromový účelový rub, ktorý sa vykonáva jednotlivým výrubom stromov a pri jeho *skupinovej forme* uskutočňovať skupinový účelový rub s plochou obnoveného rubu max. do 0,2 ha).

- zabezpečiť zapracovanie uvedeného systému ochranných zón do programov starostlivosti o lesy (PSL)
- usmerniť vykonávanie poľnohospodárskej činnosti v dobe rozmnožovania, tj. od 16.3. do 31.8. kalendárneho roka v ochrannej zóne, tj. minimálne 300 m od hniezdneho stromu, v okolí všetkých aktívnych hniezd aj na poľnohospodárskej pôde
- usmerniť výrub drevín na TTP s charakterom lesa v rámci „čistenia plôch“, za účelom opätovného poľnohospodárskeho využívania lúk a pasienkov, mimo hniezdných teritórií orla kriľavého
- s cieľom posilniť a zachovať ekologickú stabilitu lesných porastov zabezpečiť poskytnutie agroporadenstva lesohospodárskym subjektom vo veci ich zapojenia sa do opatrení "Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a zachovanie lesa" a "Platby týkajúce sa sústavy Natura 2000" v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 za účelom získania kompenzačných platieb za obmedzenie hospodárenia z dôvodu uplatňovania princípu trvalo udržateľného rozvoja a ochrany prírody a zabezpečiť zapracovanie týchto environmentálnych opatrení do PRV SR vždy na nové programovacie obdobie
- zabezpečiť odstránenie poľovníckych zariadení (najmä posedov) vo vnútri ochranných zón a usmerniť výstavbu nových poľovníckych zariadení tak, aby boli situované mimo ochranných zón

Manažmentové opatrenia v potravnom biotope

- s cieľom zachovania výmery TTP (lúk a pasienkov) zabrániť ich rozorávaniu a premene na iný druh pozemku
- zabezpečiť vhodné obhospodarovanie TTP pravidelnou kosbou lúk a odvozom biomasy, extenzívnym pasiením oviec a hovädzieho dobytku, v odôvodnených prípadoch aj mulčovaním a pri tvorbe TTP použiť stanovištne vyhovujúce druhy tráv
- na plochách TTP vylúčiť aplikáciu priemyselných hnojív a pesticídov
- pri aplikácii pesticídov na ornej pôde zabezpečiť odborný kvalifikovaný dozor a použiť len chemické prípravky, ktoré nie sú na zozname zakázaných prípravkov pre chránené vtáčie územia (zdroj <http://nrl.uvm.sk/>)
- neznižovať výmeru nelesnej drevinovej vegetácie, s výnimkou usmerneného odstraňovania drevín na zarastených plochách poľnohospodárskej pôdy majúcich charakter lesa v rámci „čistenia plôch“ za účelom opätovného poľnohospodárskeho využívania lúk a pasienkov
- zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy
- s cieľom posilniť a zachovať ekologickú stabilitu potravných biotopov na poľnohospodárskej pôde zabezpečiť poskytnutie agroporadenstva poľnohospodárskym subjektom vo veci ich zapojenia sa do jednotlivých podopatrení "Agroenvironmentálno-klimatického opatrenia" a opatrenia "Ekologické poľnohospodárstvo" v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 za účelom získania kompenzačných platieb za obmedzenie hospodárenia z dôvodu uplatňovania princípu trvalo udržateľného rozvoja a ochrany prírody a zabezpečiť zapracovanie týchto environmentálnych opatrení do PRV SR vždy na nové programovacie obdobie
- na všetkých plochách poľnohospodárskej pôdy realizovať postupy, ktoré minimalizujú negatívny vplyv na populáciu orla kriľavého; pri mulčovaní a kosbe trávnych porastov vždy postupovať smerom od stredu k okraju alebo od jednej strany pozemku k druhej strane pozemku, pri kosbe a žatve používať výstražné zariadenia
- zabezpečiť elimináciu rizika zranení a úhynu na konštrukciách elektrických vedení ich postupným ošetrovaním zábranami a výstražnými prvkami na vodiče
- zabrániť likvidácii mokradí, odvodňovaniu a rekultivácii nevyužívaných pozemkov
- zabrániť alebo usmerniť výstavbu infraštruktúry cestovného ruchu na poľnohospodárskej pôde

Všeobecné manažmentové opatrenia

- vypracovať a následne v praxi uplatňovať Program starostlivosti o orla kriľavého a zabezpečiť jeho pravidelnú aktualizáciu pravidelne po uplynutí obdobia 10 rokov

- zabezpečiť pravidelný monitoring v zmysle časti č. 4 tohto dokumentu
- zabezpečiť stálu propagáciu ochrany druhu a informovanosť odbornej (lesníci, poľnohospodári, poľovníci) a laickej verejnosti
- zabezpečiť elimináciu rizika nezákonného odstrelu v spolupráci s príslušnými inštitúciami (Polícia SR, OÚ, SIŽP, členovia Stráže prírody)
- zabezpečiť vymožiteľnosť práva v prípadoch vtáčej kriminality

2.3.1.10. Návrh zásad opatrení pre lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*)

Na udržanie priaznivého stavu lelka lesného na stupni B je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- zníženie používania ťažkých mechanizmov pri poľnohospodárskom obhospodarovaní plôch priliehajúcich k väčším lesným celkom v CHVÚ
- zachovanie/vysadenie ojedinelých stromov a krovísk na obhospodarovných lúkach a pasienkoch na dolnom okraji CHVÚ
- zamedzenie zalesňovania pôvodných nelesných enkláv na lesnom pôdnom fonde, ale tiež neobhospodarovných plôch na poľnohospodárskom pôdnom fonde v CHVÚ.
- zamedzenie komerčného zalesňovania lesov nižších a stredných polôh smrekom, dodržiavanie ekologicky a fytogeograficky vhodného obnovného zastúpenia drevín
- zamedzenie veľkoplošnému používaniu pesticídov v lesoch i na priľahlých bezlesných biotopoch v CHVÚ.

2.3.1.11. Návrh zásad opatrení pre tesára čierneho (*Dryocopus martius*)

Na udržanie priaznivého stavu tesára čierneho na stupni B je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- zabezpečiť ochranu súvislejších lesných porastov optimálnych biotopov (t.j. lesy staršie ako 120 rokov s nižším zakmenením) s rozlohou v jednotkách rádovo km² a viac tak, že sa z nich vylúči holorubný spôsob obnovy lesných porastov;
- ponechávať zistené hniezdne stromy na dožitie a zapracovať tieto opatrenia do programu starostlivosti o les
- pri holorubnej ťažbe vždy zabezpečiť, aby ostali v území dostatočné fragmenty lesného porastu nad 80 rokov ako hniezdný biotop (v celom CHVÚ tak aby optimálne takéto porasty tvorili viac ako 10 %)
- ponechávať po ukončení (obnovnej, holorubnej) ťažby aspoň 3 – 5 stromov/ha na dožitie ako potenciálne hniezdne miesta;
- zabezpečiť aby na hniezdiskách v hniezdnom období boli vylúčené lesohospodárske zásahy a lesohospodárske práce), obzvlášť ak sa jedná o izolované fragmenty 80 a viac ročných biotopov.

2.3.1.12. Návrh zásad opatrení pre d'ubníka trojprstého (*Picoides tridactylus*)

Na udržanie priaznivého stavu d'ubníka trojprstého na stupni A je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- udržanie vysokého zastúpenia smreka a jedle v lesných porastoch, udržať dominantné zastúpenia smreka v 7. lesnom vegetačnom stupni
- vylúčenie veľkoplošných holorubov a fragmentácie horských porastov v jadrových oblastiach výskytu d'ubníka ťažbou dreva, lesnými cestami a výstavbou lyžiarskych stredísk a iných rozsiahlejších rekreačných zariadení
- v ochranných lesoch a podľa možnosti aj v hospodárskych lesoch ponechávanie stojacich mŕtvych stromov v porastoch v počte 3-5 na 1 ha (stromy by mali dosahovať priemer 30 cm v prsnej výške)

- v hniezdnom období (marec – júl) na vhodných lokalitách (lesy so smrekom vo veku nad 80 rokov) obmedziť ťažbu dreva, napadnutých a mŕtvych stromov,
- usmernením lesohospodárskej činnosti pomocou programov starostlivosti o les zabezpečiť v CHVÚ dostatok vhodných lesných porastov (na 80 rokov) a ich rozmiestnenie v území,
- vylúčiť akúkoľvek aplikáciu insekticídov v lesných porastoch v celom CHVÚ

2.3.1.13. Návrh zásad opatrení pre strakoša veľkého (*Lanius excubitor*)

Na udržanie priaznivého stavu strakoša veľkého na stupni B je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

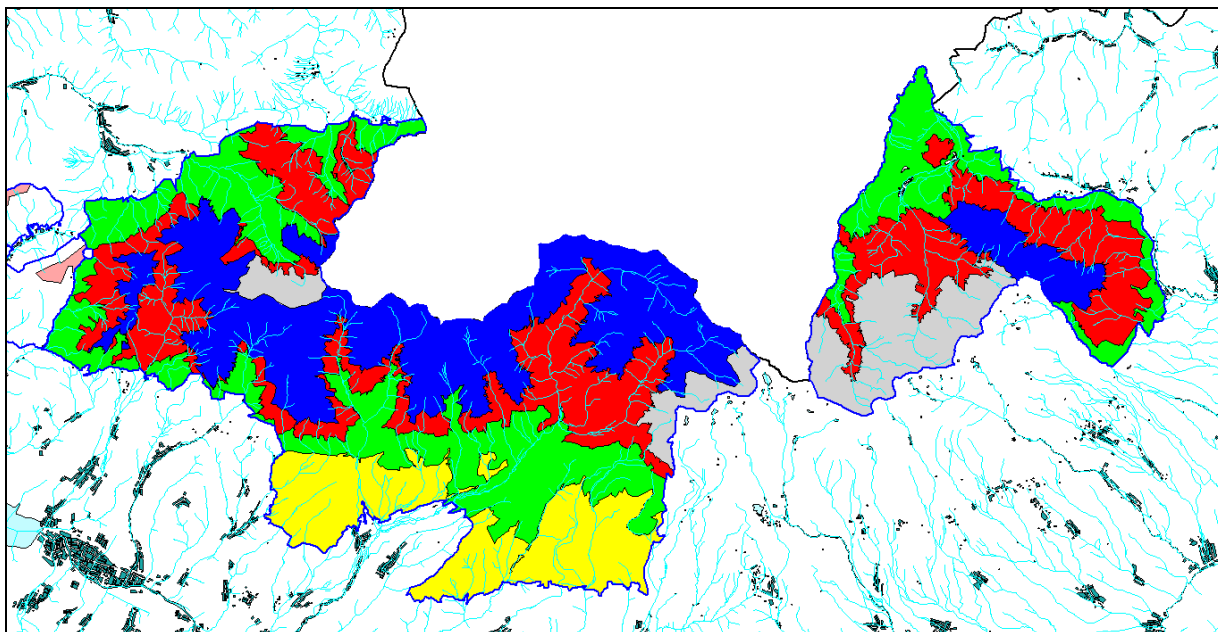
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách
- zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a na lov
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov
- podporovať tradičné mozaikové využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky
- zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody v súvislosti s potenciálnym výrubom drevín rastúcich mimo lesa
- v prípade ďalšieho poklesu populácií využiť cieľenú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ.

2.3.2. Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory (EFP)

V súčasnosti je predmetom ochrany v CHVÚ Tatry 13 vtáčích druhov. Pre ochranu týchto druhov vzhľadom k vyššie uvedeným cieľovým stavom boli na základe odporúčaní expertov a vedeckých dát navrhnuté zásady opatrení. Mnohé z týchto opatrení sú však podobné na druhej strane sa viaceré opatrenia vzájomne vylučujú. Aj druhy, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, sa nevyskytujú rozptýlene po celom území, ale väčšinou vo väzbe na konkrétny biotop, štruktúru krajiny alebo lokalitu. Preto je nutné rozčleniť CHVÚ Tatry pri návrhu opatrení na niekoľko ekologicko-funkčných priestorov (EFP), kde sa návrhy opatrení prispôbia druhom, ktorých ochrana bude v danom EFP prioritou. Zároveň sa tak zabezpečí, aby sa realizácia opatrení vzájomne nenegovala, a aby prijaté opatrenia mohli efektívne priniesť výsledky.

Chránené vtáčie územie Tatry sa za účelom optimalizácie navrhnutých zásad ochrany a opatrení a za účelom efektívneho manažmentu populácií vtáčích druhov člení na nasledovné ekologicko-funkčné priestory (EFP):

- EFP1: hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov
- EFP2: hniezdiská hlucháňa hôrneho a vzácných lesných druhov
- EFP3: hniezdiská tetra holniaka
- EFP4: alpínske loviská orla skalného
- EFP5: hniezdiská strakoša sivého a loviská dravcov

Obr. 1. Členenie CHVÚ Tatry na ekologicko funkčné priestory (zelená EFP1, červená EFP2, modrá EFP3, sivá EFP4, žltá EFP5).

2.3.2.1. Návrh zásad opatrení v EFP1 – hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov

EFP1 – hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov je vyčlenené na rozsiahlejších lesných porastoch mimo hniezdísk hlucháňa hôrneho a mimo hniezdísk vzácných lesných druhov (hniezdísk týchto druhov so zachovalejšími biotopmi) za účelom ochrany dutinových hniezdičov, hniezdísk dravcov a ostatných lesných druhov. Toto EFP je prevažne umiestnené v širokom páse v podhorí Západných a Belianskych Tatier a čiastočne aj Východných Tatier a niekde sa údoliami toto vymedzené EFP preniká aj hlbšie do samotného územia. Celková rozloha tohto EFP je 14184 ha.

Podľa členenia na druhy pozemkov je prevažujúcim pozemkom v tomto EFP lesný pozemok (96,6 % z celkovej rozlohy EFP), nasleduje TTP (2 %), vodné plochy (0,8 %), zastavaná plocha a nádvorie (0,6 %), ostatná plocha (0,2 %) a zanedbateľná plocha záhrad a ornej pôdy.

Lesy v tomto EFP pokrývajú celkovú plochu 23698 ha a najväčšie zastúpenie tu majú lesy vo veku 41-60 rokov (15 % z celkovej rozlohy lesa v tomto EFP), nasledujú lesy vo veku 1-20 rokov (14 %), vo veku 81-100 rokov (13 %), vo veku 101-120 rokov (13 %), vo veku 61-80 rokov (13 %), vo veku 21-40 rokov (12 %), vo veku 121-140 rokov (9 %), vo veku 141-160 rokov (8 %) vo veku 161-220 rokov (4 %).

Prioritou ochrany v EFP1 sú predovšetkým druhy bocian čierny, jariabok hôrny, kuvičok vrabčí, lelek lesný, orol krikľavý, orol skalný, tesár čierny. Je tu však potrebné zohľadňovať aj nároky na ochranu sokola sťahovavého, prípadne hlucháňa hôrneho na miesta kde zashuje ich výskyt. Pre zlepšenie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 %¹ obnovných porastov starších ako 80 rokov

¹ Percento je odvodené od dnešného zastúpenia lesných porastov nad 80 rokov v tomto EFP

- Ak nie je možné pri spracúvaní kalamít ponechať v poraste 50 % porastov starších ako 80 rokov na 100 ha, potom je potrebné pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre lesné porasty a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm
- Vylúčiť aplikáciu insekticídov a vápnenie v lesných porastoch
- Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami
- V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmety ochrany a povoliť ich len v prípade, ak neexistuje riziko významného negatívneho dopadu na predmety ochrany
- Zabezpečiť výrobu a vyvesenie rozmerovo vhodných búdok pre pôtika kapcavého a kuvíčka vrabčieho v porastoch nad 40 rokov tak, aby spolu na 1 km² porastoch vo veku 41-100 rokov boli umiestnené minimálne dve búdky pre každý so spomenutých druhov. Toto opatrenie sa netýka porastov zahrnutých do vyššieho stupňa ochrany ako tretieho a ochranných lesov.
- Zabezpečiť monitoring hniezd dravcov a bociana čierneho a v prípade potreby aj ich údržbu a obnovu
- Ponechávať v lese zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre ostatné lesné porasty, a ktoré zároveň v prsnej výške dosahujú priemer minimálne 30 cm
- Zabezpečiť ochranné zóny okolo hniezd dravcov a bociana čierneho tak, že vo vnútornej časti zóny sa nesmie celý rok zasahovať (v mimohniezdnom období iba výchovne zásahy netýkajúce sa hniezdného stromu, no nie je možné porast vyrúbať v tomto období s výnimkou spracovania kalamít) a ak je hniezdo neobsadené minimálne päť rokov ponechať porast vo vnútornej zóne v rovnakom režime. V prípade vonkajšej zóny zabezpečiť úplné obmedzenie lesohospodárskych zásahov v hniezdnom období. Vnúterná časť zóny by mala mať spravidla polomer minimálne 100 metrov (v závislosti od nárokov druhov) a vonkajšia časť zóny 300-500 metrov. Tieto zóny by sa mali vyhlasovať pre ochranu hniezd orla skalného, orla krikľavého, a bociana čierneho, pôtika kapcavého a kuvíčka vrabčieho
- V PSL presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín pre potreby ochrany jariabka hôrneho
- Monitorovať lov na jariabka hôrneho a dopad lovu na jeho populácie, v prípade poklesu populácie vylúčiť poľovnícke využitie jariabka hôrneho v CHVÚ Tatry
- Zabezpečiť monitoring predmetov ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdísk, u ostatných druhov vybranej vzorky hniezdísk
- Zabezpečiť kontrolu predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s vyšším stupňom ochrany (tretím, štvrtým a piatym)
- Zabezpečiť monitoring a kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení vyhlášky č. 4/2011 Z.z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Tatry, po zmene vyhlášky upravených obmedzení ako aj obmedzení v jednotlivých stupňoch ochrany TANAPu patriacich do EFP1)
- Zapracovať uvedené relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL
- V prípade stavby nových elektrických vedení je potrebné všetky ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a úhynu vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia
- Vylúčiť zásahy do mokradí včítane ich zalesňovania a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí
- Zabezpečiť ochranu hniezdných lokalít sokola sťahovavého a minimalizovanie návštevnosti a vyrušovania na nich
- Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a neviedlo k zmareniu hniezdení
- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre lesníkov a miestnych obyvateľov o význame NP a správnom hospodárení v ňom

- Zabezpečiť zmenu vyhlášky č. 4/2011 Z.z. ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Tatry za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu prioritných druhov v EFP1 v CHVÚ tak, aby boli v súlade s vyššie uvedenými zásadami (upraviť termíny obmedzení a upraviť zákazy, ktoré sú nesprávne premietnuté do legislatívy).

2.3.2.2. Návrh zásad opatrení v EFP2 – hniezdiská hlucháňa hôrneho a vzácnych lesných druhov

EFP2 – hniezdiská hlucháňa hôrneho a vzácnych lesných druhov sú vyčlenené v tých častiach CHVÚ, kde dnes prežívajú populácie hlucháňa hôrneho a kde v dôsledku zachovalosti biotopov sú významné hniezdiska vzácnych lesných druhov, akými sú pôtik kapcavý a dubník trojprstý. Vyčlenený je takto takmer súvislý pás územia tiahnući sa po spodnom okraji hornej hranice lesa a okolitých lesných porastov. Tento pás územia je však na niektorých miestach rozdelený a to v niektorých záveroch dolín a na miestach so strmšími, skalntanými svahmi, resp. nevhodnými biotopmi pre hlucháňa a pre ostatné uvedené druhy. Celková rozloha tohto EFP je 14734 ha.

Prevažujúcim druhom pozemkov v EFP2 sú pozemky evidované ako lesné pozemky (99 %), nasledujú pozemky vedené ako vodná plocha (0,5 %), trvalé trávne porasty (0,2 %), ostatná plocha (0,2 %) a zastavané plochy alebo nádvorie v zanedbateľnom rozsahu.

Prevažnú väčšinu porastov tvoria smrekové lesy s prímiesou iných drevín. Lesné porasty staršie ako 80 rokov pokrývajú 64 % rozlohy EFP, porasty vo veku 61-80 rokov pokrývajú 7,9 % rozlohy EFP2, vo veku 41-60 rokov 14,1 %, vo veku 21-40 rokov 7,8 % a vo veku do 20 rokov 5,8 %.

Zásady opatrení v EFP2 vychádzajú predovšetkým z topických a trofických nárokov hlucháňa hôrneho a ostatných uvedených druhov, pre ktorých ochranu je toto EFP prioritne vyčlenené. Vzhľadom na kvalitu lesných biotopov je však v rámci CHVÚ Tatry tento EFP dôležitý aj pre ochranu ďalších lesných druhov, akými sú predovšetkým tesár čierny, sokol sťahovavý, jariabok hôrny, kuvíčok vrabčí a orol skalný. Preto okrem opatrení prioritne smerovaných na ochranu hlucháňa, musia navrhnuté opatrenia v tomto EFP zohľadňovať aj požiadavky uvedených druhov.

Pre zlepšenie podmienok pre druhy, ktorých ochrana je v EFP2 prioritou, je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Lesné aj nelesné biotopy ponechať na prirodzený vývoj, bez usmerňovania a zasahovania do prírodných procesov človekom, vylúčiť akékoľvek hospodárske opatrenia (obnova, výchova, ťažba)
- Kalamitné plochy v lesoch ponechať bez ľudského zásahu na prirodzenú sukcesiu. Drevnú hmotu (biomasu) z kalamitných plôch neodstraňovať, ponechať na mieste bez asanácie. Vykonať iba nevyhnutnú údržbu (zabezpečiť prejazdnosť a schodnosť) existujúcich účelových komunikácií bez stavebno-technických zásahov
- Všetky lesy, ktoré nie sú vyhlásené v tomto EFP za ochranné lesy vyhlásiť za lesy osobitného určenia
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov
- Vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu
- Vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zväžnic
- Vylúčiť všetky formy poľnohospodárskej činnosti
- Usmerniť športovú a turistickú činnosť v zmysle Návštevného poriadku TANAP-u
- Vylúčiť budovanie nových turistických chodníkov

- V odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozený druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) častí existujúcich chodníkov
- Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach so 4. a 5. stupňom ochrany
- Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti
- Zabezpečiť monitoring populácie a všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho
- Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody najmä v období toku
- Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplyvujúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení
- Zabezpečiť monitoring ostatných predmetov ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdísk, u ostatných vybranej vzorky hniezdísk
- Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody
- Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem
- Vylúčené všetky formy poľovnej činnosti. Návštevu revíru zamerať len na nevyhnutnú činnosť spojenú s monitoringom poľovnej zveri a činnosť poľovnej stráže
- Odstrániť čierne skládky a vŕniská, ktoré slúžia ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky v oblastiach výskytu hlucháňa hôrneho a ich okolí
- Zabezpečiť ochranu hniezdných lokalít sokola sťahovavého a minimalizovanie návštevnosti a vyrušovania na nich
- Zabezpečiť monitoring hniezd dravcov a bociana čierneho a v prípade potreby aj ich údržbu a obnovu
- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky č. 4/2011 Z.z. ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Tatry za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu hlucháňa v CHVÚ tak, aby boli v súlade s vyššie uvedenými zásadami (upraviť termíny obmedzení a upraviť zákazy, ktoré sú nesprávne premietnuté do legislatívy)

2.3.2.3. Návrh zásad opatrení v EFP3 – hniezdiská tetra holniaka

EFP3 – hniezdiská tetra holniaka sú vyčlenené na lokalitách kde v súčasnosti prežívajú populácie tetra. Všetky tieto územia sú vymedzené na hornom okraji hranice lesa a nad ňou a to v častiach CHVÚ s prevažujúcim hôľným reliéfom. Nie sú tu zahrnuté časti s bralným reliéfom. Celková rozloha tohto EFP je 13830 ha.

Prevažujúcim druhom pozemku v EFP3 sú v súčasnosti pozemky vedené ako lesné pozemky (98,9 %), ktoré zahŕňajú pozemky s porastmi kosodreviny a vysokohorské pozemky. Nasledujú TTP (0,8 %), pozemky vodnej plochy (0,2 %) a zanedbateľná výmera pozemkov zastavaných plôch a ostatných plôch.

Zásady opatrení v EFP3 vychádzajú predovšetkým z topických a trofických nárokov tetra holniaka, pre ktorého ochranu je toto EFP prioritne vyčlenené. Opatrenia realizované v tomto území však budú prínosom aj pre ochranu ostatných druhov, ktorých výskyt alebo loviská tu zasahujú. Tým je orol skalný a okrajovo aj hlucháň hôrny-

Pre zlepšenie podmienok druhov, ktorých ochrana je v EFP3 prioritou je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Lesné aj nelesné biotopy ponechať na prirodzený vývoj, bez usmerňovania a zasahovania do prírodných procesov človekom, vylúčiť akékoľvek hospodárske opatrenia (obnova, výchova, ťažba)
- Kalamitné plochy v lesoch ponechať bez ľudského zásahu na prirodzenú sukcesiu. Drevnú hmotu (biomasu) z kalamitných plôch neodstraňovať, ponechať na mieste bez asanácie. Vykonať iba nevyhnutnú údržbu (zabezpečiť prejazdnosť a schodnosť) existujúcich účelových komunikácií bez stavebno-technických zásahov
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov
- Usmerniť športovú a turistickú činnosť v zmysle Návštevného poriadku TANAP-u
- V odôvodnených prípadoch (poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) časti existujúcich chodníkov
- Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s 3. až 5. stupňom ochrany
- Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti (lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu, ďalších lesných ciest a zväžnic, budovanie nových turistických chodníkov, stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem)
- Zabezpečiť monitoring tetraho holniaka (populácie a všetkých tokanísk) a ostatných druhov vtáctva
- Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplyvujúcich na početnosť tetraho holniaka za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení
- Zabezpečiť monitoring ostatných predmetov ochrany
- Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody najmä v období toku
- Vylúčiť všetky formy poľovnej činnosti. Návštevu revíru zamerať len na nevyhnutnú činnosť spojenú s monitoringom poľovnej zveri a činnosť poľovnej stráže
- Odstrániť čierne skládky a vŕniská, ktoré slúžia ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky v oblastiach výskytu tetraho holniaka a ich okolí
- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky č. 4/2011 Z.z. ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Tatry za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu hlucháňa v CHVÚ tak, aby boli v súlade s vyššie uvedenými zásadami (upraviť termíny obmedzení a upraviť zákazy, ktoré sú nesprávne premietnuté do legislatívy)

2.3.2.4. Návrh zásad opatrení v EFP4 – alpínske loviská orla skalného

EFP4 – alpínske loviská orla skalného sú vyčlenené na miestach kam zasahujú v alpínskej zóne CHVÚ potravné teritória orla skalného. Všetky tieto územia sú umiestnené na hornom okraji hranice lesa a nad ňou a to v častiach CHVÚ s prevažujúcim bralným reliéfom. Celková rozloha tohto EFP je 5176 ha.

Prevažujúcim druhom pozemku v EFP3 sú v súčasnosti pozemky klasifikované ako lesné pozemky (99 %), ktoré zahŕňajú pozemky porastené kosodrevinou a vysokohorské pozemky. Nasledujú pozemky s vodnými plochami (0,9 %), ostatná plocha (0,1 %) a zanedbateľná plocha zastavaných pozemkov.

Zásady opatrení v EFP4 vychádzajú predovšetkým z trofických nárokov orla skalného a nárokov druhov žijúcich na okrajoch tohto EFP. Opatrenia realizované v tomto území však

budú prínosom aj pre ochranu ostatných druhov, ktorých výskyt alebo loviská tu zasahujú okrajovo. Tým je hlucháň hôrny, tetrov hoľniak a sokol sťahovavý.

Pre zlepšenie podmienok druhov, ktorých ochrana je v EFP4 prioritou je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Lesné aj nelesné biotopy ponechať na prirodzený vývoj, bez usmerňovania a zasahovania do prírodných procesov človekom, vylúčiť akékoľvek hospodárske opatrenia (obnova, výchova, ťažba)
- Kalamitné plochy v lesoch ponechať bez ľudského zásahu na prirodzenú sukcesiu. Drevnú hmotu (biomasu) z kalamitných plôch neodstraňovať, ponechať na mieste bez asanácie. Vykonať iba nevyhnutnú údržbu (zabezpečiť prejazdnosť a schodnosť) existujúcich účelových komunikácií bez stavebno-technických zásahov
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov
- Usmerniť športovú a turistickú činnosť v zmysle Návštevného poriadku TANAP-u
- V odôvodnených prípadoch (poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) časti existujúcich chodníkov
- Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti (lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu, ďalších lesných ciest a zväznic, budovanie nových turistických chodníkov, stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem)
- Zabezpečiť monitoring predmetov ochrany
- Vylúčiť všetky formy poľovnej činnosti. Návštevu revíru zamerať len na nevyhnutnú činnosť spojenú s monitoringom poľovnej zveri a činnosť poľovnej stráže
- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky č. 4/2011 Z.z. ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Tatry za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu hlucháňa v CHVÚ tak, aby boli v súlade s vyššie uvedenými zásadami (upraviť termíny obmedzení a upraviť zákazy, ktoré sú nesprávne premietnuté do legislatívy)

2.3.2.5. Návrh zásad opatrení v EFP5 – hniezdiská strakoša sivého a loviská dravcov

EFP5 – hniezdiská strakoša veľkého a loviská dravcov je určený na ochranu poľnohospodársky využívanej časti CHVÚ a priľahlých plôch, ktoré sú dôležité pre hniezdny výskyt strakoša veľkého a ako potravná základňa dravcov. Toto EFP nezaberá tie časti CHVÚ, ktoré sa nachádzajú v južnom predhorí a kotlinovej časti CHVÚ. Celková rozloha tohto EFP je 6633 ha.

V EFP5 sú prevládajúcim druhom pozemku trvalé trávne porasty (84,8 % z celkovej rozlohy EFP), nasledujú lesné pozemky (11,2 %), orná pôda (1,5 %), zastavaná plocha (1,3 %), ostatná plocha (1 %), vodné plochy (0,3 %) a zanedbateľná výmera záhrad. V prípade lesných pozemkov ide väčšinou o malé fragmenty nevhodnej štruktúry pre hniezdenie predmetov ochrany. Celková rozloha lesov v EFP5 je 741 ha. Podiel lesa nad 80 rokov tu dosahuje 45,2 %.

Prioritou ochrany v EFP5 sú predovšetkým druhy strakoš veľký a loviská bociana bieleho, orla kriľavého a orla skalného. Okrem toho na vodných tokoch je potrebné zohľadňovať aj topické nároky bociana čierneho. Pre zlepšenie a udržanie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP vhodnou formou pre predmety ochrany na významnej časti EFP (pastva, kosenie) a zabrániť

opusteniu poľnohospodárskej pôdy. Za týmto účelom presadzovať aj vhodné nastavenie dotácii v rámci poľnohospodárskej politiky na národnej a európskej úrovni

- Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie
- Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredu
- V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách a loviskách predmetov ochrany
- V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a lovisk predmetov ochrany a navrhovať náhradné riešenia
- V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásy o šírke 5-10 m
- Zachovávať dostatočné porasty krovin a stromov na hniezdných lokalitách strakoša veľkého
- Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša sivého a dravcov
- Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí
- V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí
- Zabezpečiť monitoring predmetov ochrany
- V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmety ochrany a povoliť ich len v prípade, že neexistuje riziko významne negatívneho dopadu na predmety ochrany
- Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení vyhlášky č. 4/2011 Z.z. ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Tatry, po zmene vyhlášky upravených obmedzení ako aj obmedzení v jednotlivých stupňoch ochrany TANAPu). Zabezpečiť kontrolu aj s dôrazom na dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie TTP
- V prípade stavby nových elektrických vedení je potrebné všetky ošetriť prvkami minimalizujúcich kolízie a úhyn vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia
- Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky č. 4/2011 Z.z. ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Tatry za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu predmetov ochrany podľa vyššie uvedených obmedzení v CHVÚ

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

3.1.1. Dlhodobé ciele na dosiahnutie priaznivého stavu:

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhu *Aquila pomarina*.
2. Udržať a zlepšiť súčasný priaznivý stav druhov vtákov *Aquila chrysaetos*, *Tetrao urogallus*, *Aegolius funereus*, *Tetrao tetrix*, *Glaucidium passerinum*, *Bonasa bonasia*, *Falco peregrinus*, *Ciconia nigra*, *Caprimulgus europaeus*, *Dryocopus martius*, *Picoides tridactylus*, *Lanius excubitor*.

3. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Tatry.
4. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

Limitujúce a modifikujúce faktory

Vnútorne prírodné faktory

Veľmi významným vnútorným faktorom, u druhov s nízkou početnosťou jedným z najvýznamnejších, sú **extrémy počasia**. U druhov ako hlucháň hôrny a tetrov hoľniak je dôležité, aby v čase vodenia mláďat nedochádzalo k prílevom chladného vzduchu a intenzívnym snehovým zrážkam. Vzhľadom ku globálnym klimatickým zmenám však dochádza k nástupu jarného oteplenia skôr ako v minulosti, a teda aj k skoršiemu nástupu hniezdzenia. Napriek tomu sa však aj v neskorších týždňoch hniezdzenia opakujú vlny s chladnejším počasím a často aj s napadnutím vysokej vrstvy snehu, ktorá môže byť pre prežitie mláďat kurovitých vtákov kritická. Pri opakovaní takýchto nepriaznivých poveternostných podmienok to môže prispieť k poklesu populácie ak je úspešnosť hniezdzenia minimálna. Pre minimalizovanie tohto vplyvu je vhodné len udržiavanie populácie na dostatočne veľkej úrovni (a teda aj dostatočne rozsiahlych vhodných biotopov), ktorá bude odolná voči extrémom v niektorých sezónach s nižšou mierou hniezdnej úspešnosti.

*Vnútroprírodnými faktormi, ktoré mierne negatívne vplyvajú na populáciu a dlhodobý cieľ č. 1 a 2 je **sukcesia**.* Sukcesia je problémom napríklad v prípade orla krikľavého, kde v podhorí k opúšťaniu pôdy a následnému zarastaniu lesom, ktorý nie je vhodný pre orla krikľavého ako lovisko. Minimalizovanie tohto vplyvu je problematická keďže vyžaduje väčšie motivovanie poľnohospodárov pre udržanie hospodárenia na pôde vhodným nastavením dotácií (bez zmeny súčasného dotačného rámca bude komplikované dosiahnutie zásadnejších zmien). Rovnako ako v prípade orla krikľavého môže byť sukcesia problémom aj pre dosiahnutie cieľa 1 a 2 u druhov orol skalný a strakoš veľký.

*Vnútroprírodným faktorom s dopadom na lesné druhy je aj **pôsobenie škodlivých činiteľov v lese**.* Tými sú napríklad vetrové polomy alebo kalamitné pôsobenie hmyzu, akým je lykožrút potenciálne negatívne ovplyvňujúce dosiahnutie cieľov 1 a 2. V prípade vetrových polomov ak dôjde k polomu na väčšej ploche, môžu mať negatívny dopad na hniezdiská niektorých dravcov, ktorým môžu zaniknúť dostupné hniezdne biotopy. Napríklad vetrová kalamita v r. 2014 takto negatívne postihla hniezdiska orla krikľavého. Na zníženie dopadov tohto faktoru je dôležité, aby pri hospodárení v lese boli porasty dostatočne štrukturované a minimalizované rovnoveké kultúry. Tým sa podarí vplyv na porasty, a teda aj na hniezdiská druhov značne obmedziť. Problémom však môže byť vznik vetrových polomov v hniezdnom období spôsobujúci zmarenie hniezdzenia. Jeho minimalizácia je možná vhodným štrukturovaním porastov, ako aj udrжанím populácií druhov na dostatočne veľkej úrovni, aby dokázala prekonať aj roky s nižšou hniezdnou úspešnosťou. Väčším problémom môže byť veľkoplošné spracovanie takýchto kalamít. V tomto prípade dochádza k úplnému zániku hniezdných biotopov a limitovanie ich dostupnosti na niekoľko desaťročí. Týka sa to nielen dravcov, kurovitých vtákov ale aj ostatných druhov naviazaných na lesné prostredie. Preto je pre minimalizovanie ich dopadu veľmi dôležité hľadať spôsoby ako zachovať aspoň niektoré biotopy druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ. Takými možnosťami pri kalamitnej ťažbe ponechávať zdravé stromy (ich skupiny) alebo zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre okolité porasty, ideálne v počte aspoň 5 jedincov na hektár na dožitie (v prípade zdravých stromov). Takýto zásah minimalizuje dopad na niektoré hniezdiče, ktoré sa dokážu dočasne prispôbiť aj životu na polomoch ak ostanú zachované hniezdne stromy (napríklad tesár). Zároveň je však nutné ponechávať aj súvislejšie fragmenty biotopov bez zásahu. Na to by malo byť prioritne určený ekologicko-funkčný priestor EFP2 dôležitý pre zachovanie hlucháňa hôrneho.

Vnútročné človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov 1-4 môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

Na populáciu, ktoré sú predmetmi ochrany v CHVÚ môže limitujúco vplývať poľnohospodárstvo. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým opúšťanie pôdy, intenzifikácia poľnohospodárstva. Všetky uvedené zmeny v poľnohospodárskej praxi vedú k zníženiu dostupnosti hniezdnych biotopov pre predmety ochrany, ako je strakoš veľký, ale aj k zníženiu dostupnosti potravy pre dravce.

Limitujúcim faktorom môže byť aj intenzívne lesné hospodárenie obzvlášť vo vzťahu k dosiahnutiu cieľa 1 a to zlepšiť súčasný stav hlucháňa hôrneho. Intenzívne využívanie hospodárskych lesov, alebo odstraňovanie kalamít na kľúčových lokalitách, kde sa vyskytuje tento druh, môže mať pre prítomnosť hlucháňa fatálne následky ak nedostane zachovaný dostatočný rozsah biotopov s vhodnou štruktúrou. Problematickými sú pre hlucháňa lesy s vysokým zakmenením ako aj nízkym vekom. Aby sa predišlo nesplneniu cieľa pre hlucháňa, je dôležité vhodne vyčleniť územia s riadnym lesným hospodárením a územia, kde bude hospodárenie limitované s cieľom ochrany populácií hlucháňa hôrneho.

Pre splnenie cieľov 1-2 môže byť limitujúcim faktorom vyrušovanie. Jedná sa predovšetkým o pohyb návštevníkov v blízkosti hniezdísk, tokanísk, zimovísk a dôležitých lokalít v dôsledku návštev turistických chodníkov a centier. Preto je dôležité monitorovať hniezdiská citlivých druhov, na kľúčových lokalitách neumožniť stavbu turistických chodníkov, resp. turistických zariadení a centier a vhodne tieto aktivity v území usmerniť. Každý zámer, ktorý sa bude posudzovať v území a môže prispieť k zvýšenej miere vyrušovania musí byť riadne posúdený z pohľadu dopadu na predmety ochrany a povolený môže byť len v prípade ak jeho dopady na predmety ochrany nebudú významné.

Limitujúcim faktorom môže byť aj lov zveri, ktorý sa týka dosiahnutia cieľa č. 2 v prípade jariabka hôrneho. Dnes je jariabok hôrny poľovnou zverou s určenou dobou lovu a jeho lov je možný aj v CHVÚ Tatry. Populácia jariabka nie je v CHVÚ vysoká a už odlovenie viac ako desať jedincov sa môže dotknúť viac ako 1 % populácie v Tatrách. Preto je dôležité monitorovať pravidelne počet ulovených jedincov a aj veľkosť populácie a v prípade jej poklesu vylúčiť lov jariabka.

Pre realizáciu ochrannárskych opatrení je dôležité zachovanie podpory verejnosti pre ochranu prírody ako takú. Podpora verejnosti môže značne v Tatrách variovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovania opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritnejšie pozície vnímania dôležitosti ochrany prírody v Tatrách dostanú iné sociálno-ekonomické aspekty života spoločnosti. V takejto situácii je ťažšie hľadať podporu verejnosti na presadzovanie efektívnejšej ochrany prírody a minimalizovať tak dopad tohto faktoru. Čiastočne sa dá minimalizovať dopad takejto negatívnej situácie tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomického, ale celkového prínosu pre kvalitu života (zachovanie lesov pre ochranu pred povodňami ako aj vhodných mikroklimatických podmienok a pod.). Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdenia optimálneho spôsobu ich realizácie (teda sklbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov 1-4.

Vonkajšie prírodné faktory

Na dlhodobé ciele 1 a2 vplýva aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať v úvahu pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ Tatry pre prípad ak tieto faktory majú dopad na populácie v CHVÚ.

Spomedzi vonkajších prírodných faktorov majú na naše populácie dopad poveternostné podmienky – extrémny počasie na migračných trasách a zimoviskách. V prípade druhov ako orol krikľavý, bocian čierny, lelek lesný nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ. Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách. V prípade suchých rokov vedúcich k nedostatku potravy na zimoviskách tak môže byť mortalita uvedených druhov vyššia a môže viesť aj k nižšiemu obsadeniu revírov po návrate zo zimovísk. Na minimalizovanie tohto vplyvu je možné len udržiavať biotopy uvedených druhov v dobrej kvalite za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti, ktorá bude úplne alebo aspoň čiastočne kompenzovať potenciálne straty na zimoviskách a migračných trasách v dôsledku poveternostných extrémov.

Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu globálna zmena klímy. Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. V prípade Tatier môže mať nárast teploty veľmi významný dopad na charakter územia a posun vegetačných pásiem. Roky s teplými a suchými letami vedú ku gradácii početnosti lykožrútov, celkovému zhoršeniu podmienok pre smrekové porasty a prispievajú ku celkovému hromadnému odumieraniu smrečín. Pritom viaceré druhy sú závislé na Orave od významného zastúpenia smreka alebo jedle v lesných porastoch (napríklad pôtik kapcavý, kuvičok vrabčí, ďubník trojprstý, hlucháň hôrny). V prípade hlucháňa hôrneho však klimatický model predpokladá, že v rokoch 2070-2099 už jeho hniezdna populácia na Slovensku úplne zanikne, resp. ostane zachovaná len v najvyšších polohách Karpát a v prípade tetra holniaka ostane obmedzená len najvyššie polohy v Tatrách. Podobne klimatický model predpokladá v uvedenom období úbytok populácie pôtika, kuvička a ďubníka na Slovensku (Huntley et al. 2007). Vzhľadom ku nepresnosti uvedených modelov na kvadráty 50x50 km tieto výsledky síce mohli opomenúť špecifika pestrej krajiny štruktúry a morfológie terénu na Slovensku, každopádne však pomerne presne upozorňujú na druhy u ktorých je dosiahnutie dlhodobých cieľov v Tatrách ohrozené globálnou zmenou klímy a u ktorých je možné očakávať, že ich areál sa neskôr silno fragmentuje a ostane závislý od konkrétnych ochranných opatrení a zachovania dostatočnej rozlohy vhodných biotopov. Dopad globálnej zmeny klímy môžu čiastočne minimalizovať aj politické opatrenia prijaté na globálnej úrovni. Vzhľadom k prírodným hodnotám, ktoré môže Slovensko stratiť tak by súčasťou snahy o dodržanie vyššie uvedených dlhodobých cieľov (a to nielen v Tatrách ale aj v iných chránených územiach) mali slovenské inštitúcie žiadať efektívne opatrenia na zastavenie globálnych klimatických zmien. Keďže k nim však v súčasnosti nie je na globálnej politickej úrovni vôľa, je potrebné s pôsobením týchto faktorov u nás rátať a prispôbiť im aj navrhované opatrenia tak, aby viedli k udržaniu tých autochtónnych druhov, u ktorých to je možné a zároveň vytvorili vhodné podmienky pre celkové udržanie stability ekologických funkcií krajiny a jej autoregulačných mechanizmov.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viaceré antropické faktory s pôvodom mimo územia CHVÚ Tatry môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých cieľov starostlivosti o CHVÚ.

Vzhľadom ku blízkosti aglomerácii Katovíc a Ostravy a v nej umiestneného banského priemyslu a tepelných elektrární je potrebné brať v úvahu riziko imisíí. V dôsledku vyšších štandardov ochrany prírody dnes nie sú imisie takým problémom pre ochranu horských lesov, ako tomu bolo pred niekoľkými desaťročiami. Je však stále potrebné pôsobenie tohto faktoru mať na zreteli a monitorovať ho v prípade zosilneného pôsobenie, keďže môže

obzvlášť negatívne pôsobiť na vitalitu horských smrečín dôležitých pre dosiahnutie cieľa 1 a 2.

Stavba nových investičných zámerov za hranicami CHVÚ v Poľsku a v podhorí Tatier takisto predstavuje významné riziko pre dosiahnutie cieľov 1 a 2. Preto je potrebné pozorne monitorovať podobné zábery nielen v samotnom CHVÚ a na Slovensku priľahlom k CHVÚ, ale aj rovnako na poľskej strane hranice CHVÚ, kde môžu investičné zábery vytvoriť závažné riziká pre naplnenie cieľov. Pre ich odvrátenie alebo minimalizovanie je nutné využívať nástroje, ktoré poskytuje EIA a Smernica o biotopoch a Smernica o vtákoch.

V prípade cieľov 1 a 2 hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania.

Odlesňovanie, intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie pritom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy. Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, migrujúce bociany, dravce. Vzhľadom ku nestabilnej politickej situácii v týchto krajinách sa nedá očakávať zmena legislatívy na ochranu vtáctva v týchto štátoch ani pri tlaku verejnosti z Európy. Preto je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je tak potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Okrem toho je potrebné žiadať zabezpečenie plnenia medzinárodných dohôd (RAMSAR, AEWA a iné).

*Na naplnenie cieľov 1, 2, 3 a 4 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky prioritou môžu byť iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozadržná schopnosť zachovalých lesov, pričom zachovalé lesy sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).*

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhu *Aquila pomarina*.

- 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie orla krikľavého (*Aquila pomarina*) na úrovni minimálne 15 obsadených revírov.

2. Udržať a zlepšiť súčasný priaznivý stav druhov vtákov *Aquila chrysaetos*, *Tetrao urogallus*, *Aegolius funereus*, *Tetrao tetrix*, *Glaucidium passerinum*, *Bonasa bonasia*, *Falco peregrinus*, *Ciconia nigra*, *Caprimulgus europaeus*, *Dryocopus martius*, *Picoides tridactylus*, *Lanius excubitor*.

- 2.1. Udržať populáciu orla skalného (*Aquila chrysaetos*) na priemernej úrovni minimálne 8 obsadených revírov.
- 2.2. Udržať populáciu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) na úrovni minimálne 80 kohútov.
- 2.3. Udržať populáciu pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*) na priemernej úrovni minimálne 180 obsadených revírov.
- 2.4. Udržať populáciu tetraova hoľniaka (*Tetrao tetrix*) na úrovni minimálne 85 kohútov.
- 2.5. Udržať populáciu kivička vrabčieho (*Glaucidium passerinum*) na priemernej úrovni minimálne 215 obsadených revírov.

- 2.6. Udržať populáciu jariabka hôrneho (*Bonasa bonasia*) na úrovni minimálne 1200 obsadených revírov.
 - 2.7. Udržať populáciu sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*) na úrovni minimálne 5 obsadených revírov.
 - 2.8. Udržať populáciu bociana čierneho (*Ciconia nigra*) na priemernej úrovni minimálne 11 obsadených revírov.
 - 2.9. Udržať stabilnú populáciu lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*) s výkyvmi maximálne 20 % za 5 rokov.
 - 2.10. Udržať populáciu tesára čierneho (*Dryocopus martius*) na priemernej úrovni minimálne 63 obsadených revírov.
 - 2.11. Udržať populáciu dubníka trojprstého (*Picoides tridactylus*) na úrovni minimálne 120 obsadených revírov.
 - 2.12. Udržať populáciu strakoša veľkého (*Lanius excubitor*) na priemernej úrovni minimálne 13 obsadených revírov.
- 3. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Tatry.**
- 3.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 4/2011 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.
 - 3.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy
- 4. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.**
- 4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.
 - 4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSL je súčasťou Všeobecnej časti PSL pre jednotlivé Lesné celky (LC). Kombináciou identifikátorov na území CHVÚ vzniká množstvo modelov. V tabuľke na nasledujúcich stranách sú uvedené základné rámce vybrané z modelov s najväčším zastúpením v CHVÚ. Rubné doby, obnovné doby a cieľové drevinové zastúpenie sú optimalizované najmä s ohľadom na kategóriu lesa, drevinovú skladbu a stanovištné podmienky danej lesnej oblasti. Konštrukcia modelov umožňuje reagovať aj na zhoršený zdravotný stav, keďže výrazne zvýšený stupeň ohrozenia porastu umožňuje znížiť rubnú dobu, prípadne upraviť obnovnú dobu. Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára (OLH). Dominantný hospodársky spôsob je podrastový a účelový.

Základné rámce z Modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
42	C	O	V		a	614	15	3	160	99	UV	MP	SM	50-70	JD	10-30	bo	0-10	jh	1-10	jx	1-20	jb	1-10	br	1-15	os	0-10
42	C	O	V		a	614	15	4	160	99	UV	MP	SM	50-70	JD	10-30	bo	0-10	jh	1-10	jx	1-20	jb	1-10	br	1-15	os	0-10
42	C	O	V		a	614	16	3	160	99	UV	MP	SM	50-70	JD	10-30	bo	0-10	jh	1-10	jx	1-20	jb	1-10	ol	1-20	bk	0-10
42	C	O	V		a	614	17	1	160	99	UV	MP	SM	50-70	JD	10-30	bo	0-10	jh	1-10	jx	1-20	jb	1-10	br	1-15	os	0-10
42	C	O	V		a	614	17	3	160	99	UV	MP	SM	50-70	JD	10-30	bo	0-10	jh	1-10	jx	1-20	jb	1-10	br	1-15	os	0-10
42	C	O	V		a	614	20	3	160	99	UV	MP	SM	50-70	JD	10-30	bo	1-10	jh	1-10	jx	1-20	jb	1-10	br	1-15	os	0-10
42	C	O	V		a	614	21	3	160	99	UV	MP	SM	50-70	JD	10-30	bo	0-10	jh	1-10	jx	1-20	jb	1-10	br	1-15	os	0-10
42	C	O	V		a	614	21	4	160	99	UV	MP	SM	50-70	JD	10-30	bo	0-10	jh	1-10	jx	1-20	jb	1-10	br	1-15	os	0-10
42	C	O	V		a	614	25	3	180	99	UV	MP	SM	50-70	JD	10-30	bo	0-10	jh	1-10	jx	1-20	jb	1-10	br	1-15	os	0-10
42	C	O	V		a	614	29	3	180	99	UV	MP	SM	50-70	JD	10-30	bo	0-20	jh	1-10	jx	1-20	jb	1-10	br	1-15	os	0-10
42	C	O	V		a	614	62	3	160	99	UV	MP	SM	50-70	JD	10-30	bo	0-10	jh	1-10	jx	1-20	jb	1-10	ol	1-20	bk	0-10
42	C	O	V		a	614	79	3	100	99	UV	MP	SM	50-70	JD	10-30	bo	0-10	jh	1-10	jx	1-20	jb	1-10	br	1-15	os	0-10
42	C	O	V		a	622	15	4	150	99	UV	MP	JX	30-70	jl	1-30	BR	5-20	sm	1-30	jd	0-5	bo	0-10	jh	0-10	ol	0-20
42	C	O	V		a	623	15	3	150	99	UV	MP	JX	30-70	jl	1-30	sm	10-40	jd	0-5	jh	0-10	js	0-10	ol	0-25		0-0
42	C	O	V		a	623	16	1	150	99	UV	MP	JX	30-70	jl	1-30	sm	10-40	jd	1-20	jh	0-10	js	0-10	ol	0-25		0-0
42	C	O	V		a	623	16	3	150	99	UV	MP	JX	30-70	jl	1-30	sm	10-40	jd	1-20	jh	0-10	js	0-10	ol	0-25	bk	0-10
42	C	O	V		a	623	17	3	150	99	UV	MP	JX	30-70	jl	1-30	sm	10-40	jd	1-20	jh	0-10	js	0-10	ol	0-25		0-0
42	C	O	V		a	623	18	3	150	99	UV	MP	JX	30-70	jl	1-30	sm	10-40	jd	0-5	jh	0-10	js	0-10	ol	0-25		0-0
42	C	O	V		a	623	21	3	140	99	UV	MP	JX	30-70	jl	1-30	sm	1-30	jd	0-5	jh	0-10	js	0-10	ol	0-25		0-0
42	C	O	V		a	623	26	3	150	99	UV	MP	JX	30-70	jl	1-30	sm	1-25	jd	1-20	jh	0-10	js	0-10	ol	0-25		0-0
42	C	O	V		a	623	79	1	100	99	UV	MP	JX	30-70	jl	1-30	sm	0-25	jd	0-5	jh	0-10	js	0-10	ol	0-25		0-0
42	C	O	V		a	623	79	2	100	99	UV	MP	JX	30-70	jl	1-30	sm	0-25	jd	0-5	jh	0-10	js	0-10	ol	0-25		0-0
42	C	O	V		a	623	79	3	100	99	UV	MP	JX	30-70	jl	1-30	sm	0-25	jd	0-5	jh	0-10	js	0-10	ol	0-25		0-0
42	C	O	V		a	623	80	3	100	99	UV	MP	JX	30-70	jl	1-30	sm	0-25	jd	0-5	jh	0-10	js	0-10	ol	0-25	jb	1-20
42	C	O	V		a	634	15	4	180	99	UV		SM	40-60	JD	20-50	bo	0-5	sc	5-30	bk	0-5	jh	1-10	jb	1-15	br	1-15

Program starostlivosti CHVÚ Tatry

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
42	C	O	V		a	634	21	4	180	99	UV		SM	40-60	JD	20-50	bo	0-5	sc	5-30	bk	0-5	jh	1-10	jb	1-15	br	1-15
42	C	O	V		d	693	15	3	160	99	UV	MP	JD	30-50	SM	20-50	BK	10-30	jh	1-25	bh	0-10	js	0-10	ol	0-10		0-0
42	C	O	V		d	694	15	5	180	98			JD	20-50	SM	20-50	BK	10-40	sc	0-20	jh	1-10	bh	0-5	jb	0-20	br	0-20
42	C	O	V		d	694	21	3	180	99	UV	MP	JD	20-50	SM	20-50	BK	10-40	sc	0-20	jh	1-10	bh	0-5	jb	0-20	br	0-20
42	C	O	V		d	695	15	3	160	99	UV	MP	JD	20-50	SM	10-40	BK	10-40	sc	0-20	jh	1-15	bh	0-5	ol	0-5		0-0
42	C	O	V		d	695	79	3	100	99	UV	MP	JD	20-50	SM	10-40	BK	10-40	sc	0-20	jh	1-15	bh	0-5	ol	1-25		0-0
42	C	O	V		d	695	80	3	100	99	UV	MP	JD	20-50	SM	10-40	BK	10-40	sc	0-20	jh	1-15	bh	0-5	ol	1-25		0-0
42	C	O	V		d	696	98	1	200	99	UV	MP	JD	20-50	SM	10-40	BK	20-50	JH	10-40	bh	0-10	js	0-20	ol	0-10		0-0
42	C	O	V		d	699	15	3	160	99	UV	MP	SM	30-60	JD	20-50	oi	0-10	bk	0-5	jh	1-15	js	1-15	bh	0-10	ol	0-15
42	C	O	V		d	699	17	1	160	99	UV	MP	SM	30-60	JD	20-50	oi	0-10	bk	0-5	jh	1-15	js	1-15	bh	0-10	ol	0-15
42	C	O	V		d	699	17	3	160	99	UV	MP	SM	30-60	JD	20-50	oi	0-10	bk	0-5	jh	1-15	js	1-15	bh	0-10	ol	0-15
42	C	O	V		d	699	18	3	160	99	UV	MP	SM	30-60	JD	20-50	oi	0-10	bk	5-20	jh	1-15	js	1-15	bh	0-10	ol	0-15
42	C	O	V		d	699	21	3	160	99	UV	MP	SM	30-60	JD	20-50	oi	0-10	bk	0-5	jh	1-15	js	1-15	bh	0-10	ol	0-15
42	C	U	V		e	605	15	2	110	30	MP	HP	JD	20-50	SM	10-50	BK	10-40	sc	0-20	jh	0-10	ol	0-10	bh	0-10		0-0
42	C	U	V		e	605	15	3	120	99	MP		JD	20-50	SM	10-50	BK	10-40	sc	0-20	jh	0-10	ol	0-10	bh	0-10		0-0
42	C	U	V		e	605	15	3	120	99	MP	HP	JD	20-50	SM	10-50	BK	10-40	sc	0-20	jh	0-10	ol	0-10	bh	0-10		0-0
42	C	U	V		e	605	16	3	110	40	MP	HP	JD	20-50	SM	10-50	BK	10-40	sc	0-20	jh	0-10	ol	0-10	bh	0-10		0-0
42	C	U	V		e	605	16	3	130	99	MP		JD	20-50	SM	10-50	BK	10-40	sc	0-20	jh	0-10	ol	0-10	bh	0-10		0-0
42	C	U	V		e	605	21	2	120	99	MP		JD	20-50	SM	10-50	BK	10-40	sc	0-20	jh	0-10	ol	0-10	bh	0-10		0-0
42	C	U	V		e	605	21	3	120	99	MP		JD	20-50	SM	10-50	BK	10-40	sc	0-20	jh	0-10	ol	0-10	bh	0-10		0-0
42	C	U	V		e	605	21	3	120	99	MP	HP	JD	20-50	SM	10-50	BK	10-40	sc	0-20	jh	0-10	ol	0-15	bh	0-10		0-0
42	C	U	V		e	605	26	3	130	99	MP		JD	20-50	SM	10-50	BK	10-40	sc	0-20	jh	0-10	ol	0-10	bh	0-10		0-0
42	C	U	V		e	605	98	3	140	99	MP		JD	20-50	SM	10-50	BK	10-40	sc	0-20	jh	0-10	ol	0-10	bh	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	15	2	110	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	15	2	110	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	15	3	110	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0

Program starostlivosti CHVÚ Tatry

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
42	C	U	V		e	611	15	3	110	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	15	4	110	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	15	4	110	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	16	3	120	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	16	3	120	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	16	4	120	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	16	4	120	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	17	3	110	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	17	3	110	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	17	4	110	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	17	4	110	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	18	3	120	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	18	3	120	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	18	4	120	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	21	2	110	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	21	3	110	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	21	3	110	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	62	3	130	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	62	3	130	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	70	3	130	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	70	3	130	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	79	3	70	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	80	3	70	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	97	3	130	99	MP	HP	JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	98	3	130	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0
42	C	U	V		e	611	98	4	130	99	MP		JD	25-60	SM	15-50	BK	20-50	sc	0-10	jh	1-20	bh	0-10	js	0-10		0-0

Program starostlivosti CHVÚ Tatry

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
42	C	U	V		e	613	15	3	110	99	MP		SM	20-50	JD	20-40	BK	10-30	js	0-10	jh	1-20	bh	0-10	ol	0-10		0-0
42	C	U	V		e	613	15	3	110	99	MP	HP	SM	20-50	JD	20-40	BK	10-30	js	0-10	jh	1-20	bh	0-10	ol	0-10		0-0
42	C	U	V		e	613	15	4	110	99	MP		SM	20-50	JD	20-40	BK	10-30	js	0-10	jh	1-20	bh	0-10	ol	0-10		0-0
42	C	U	V		e	613	16	3	120	99	MP		SM	20-50	JD	20-40	BK	10-30	js	0-10	jh	1-20	bh	0-10	ol	0-10		0-0
42	C	U	V		e	613	16	3	120	99	MP	HP	SM	20-50	JD	20-40	BK	10-30	js	0-10	jh	1-20	bh	0-10	ol	0-10		0-0
42	C	U	V		e	613	16	4	120	99	MP		SM	20-50	JD	20-40	BK	10-30	js	0-10	jh	1-20	bh	0-10	ol	0-10		0-0
42	C	U	V		e	613	17	3	110	99	MP		SM	20-50	JD	20-40	BK	10-30	js	0-10	jh	1-20	bh	0-10	ol	0-10		0-0
42	C	U	V		e	613	17	3	110	99	MP	HP	SM	20-50	JD	20-40	BK	10-30	js	0-10	jh	1-20	bh	0-10	ol	0-10		0-0
42	C	U	V		e	613	17	4	110	99	MP	HP	SM	20-50	JD	20-40	BK	10-30	js	0-10	jh	1-20	bh	0-10	ol	0-10		0-0
42	C	U	V		e	613	18	3	120	99	MP		SM	20-50	JD	20-40	BK	10-30	js	0-10	jh	1-20	bh	0-10	ol	0-10		0-0
42	C	U	V		e	613	18	3	120	99	MP	HP	SM	20-50	JD	20-40	BK	10-30	js	0-10	jh	1-20	bh	0-10	ol	0-10		0-0
42	C	U	V		e	613	21	3	110	99	MP		SM	20-50	JD	20-40	BK	10-30	js	0-10	jh	1-20	bh	0-10	ol	0-10		0-0

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie orla krikľavého (<i>Aquila pomarina</i>) na úrovni minimálne 15 obsadených revírov.			
1.1.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdných okrskov orla krikľavého každoročne a každoročne dohľadávať hniezda minimálne v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov a celkovo kontrolovať hniezdnu úspešnosť aspoň na 50 % hniezd.	EFP1, EFP2, EFP5	VP
1.1.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	EFP1, EFP2, EFP5	VP
1.1.3.	V okolí hniezd zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochranných zón	EFP1, EFP2, EFP5	VP
1.1.4.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	EFP1	VP
1.1.5.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	CHVÚ	VP
1.1.6.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	EFP1, EFP2, EFP5	SP
1.1.7.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	EFP1, EFP2, EFP5	VP
1.1.8.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP1, EFP2, EFP5	SP
1.1.9.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.	EFP1, EFP2, EFP5	SP
1.1.10.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	CHVÚ	VP
1.1.11.	Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	EFP1, EFP5	VP
1.1.12.	Usmerniť fotografovanie orlov v blízkosti hniezdísk	EFP1, EFP2, EFP5	SP
Operatívny cieľ č. 2.1. Udržať populáciu orla skalného (<i>Aquila chrysaetos</i>) na priemernej úrovni minimálne 8 obsadených revírov.			
2.1.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdných okrskov orla skalného každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov	EFP1, EFP2	VP
2.1.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných stromových hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	EFP1, EFP2	VP
2.1.3.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v prípade potreby	EFP1, EFP2	SP
2.1.4.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	EFP1	VP
2.1.5.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	CHVÚ	VP
2.1.6.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.1.7.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	EFP1, EFP2, EFP5	VP
2.1.8.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	CHVÚ	VP
2.1.9.	Usmerniť fotografovanie orlov v blízkosti ich hniezdísk	EFP1, EFP2, EFP5	SP
Operatívny cieľ č. 2.2. Udržať populáciu hlucháňa hôrneho (<i>Tetrao urogallus</i>) na úrovni minimálne 80 kohútov.			
2.2.1.	Zabezpečiť zachovanie a ochranu hniezdných a potravných biotopov hlucháňa hôrneho bez zásahu	EFP2	VP
2.2.2.	Zabezpečiť, aby sa nezalesňovali existujúce okraje horských holí	EFP2	VP
2.2.3.	Všetky hospodárske lesy, ktoré nie sú ochrannými lesmi prekategorizovať na lesy osobitného určenia	EFP2	VP
2.2.4.	Obnovu lesných porastov priľahlých k EFP2 v prípade potreby vykonávať spôsobom vhodným pre hlucháňa	EFP1	VP
2.2.5.	V piatom stupni ochrany TANAPu vylúčiť lesohospodárske a iné zásahy do lesných porastov	EFP1, EFP2, EFP3	VP
2.2.6.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP2, EFP3	VP
2.2.7.	Vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a väčších stredísk cestovného ruchu	EFP2, EFP3	VP
2.2.8.	Vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zväznic	EFP1, EFP2, EFP3	VP
2.2.9.	Investície do mäkkých foriem cestovného ruchu dôsledne posúdiť z pohľadu dopadu na predmet ochrany	EFP1	VP
2.2.10.	Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s 3., 4. a 5. stupňom ochrany	EFP2	VP
2.2.11.	Zabezpečiť monitoring všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho	EFP2	VP
2.2.12.	Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplyvujúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení	EFP2	VP
2.2.13.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody	EFP2	VP
2.2.14.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem	EFP1, EFP2, EFP3	VP
2.2.15.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP2	SP
2.2.16.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	EFP2	SP
Operatívny cieľ č. 2.3. Udržať populáciu pôtika kapcavého (<i>Aegolius funereus</i>) na priemernej úrovni minimálne 180 obsadených revírov.			
2.3.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	EFP1	VP
2.3.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP1	VP
2.3.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP1, EFP2	VP
2.3.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	EFP1	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.3.5.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok v mladších hospodárskych lesoch	EFP1	VP
2.3.6.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP1, EFP2	VP
2.3.7.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad pre ochranu kľúčových lokalít pôtika	EFP2	VP
2.3.8.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie pôtika	CHVU	VP
2.3.9.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP1, EFP2	NP
Operatívny cieľ č. 2.4. Udržať populáciu tetrova hoľniaka (<i>Tetrao tetrix</i>) na úrovni minimálne 85 kohútov.			
2.4.1.	Lesné aj nelesné biotopy ponechať na prirodzený vývoj	EFP2,EFP3	VP
2.4.2.	Kalamitné plochy v lesoch ponechať bez ľudského zásahu	EFP2, EFP3	VP
2.4.3.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov	CHVU	VP
2.4.4.	Usmerniť športovú a turistickú činnosť v zmysle Návštevného poriadku TANAP-u	EFP, EFP3	VP
2.4.5.	V odôvodnených prípadoch presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) časti existujúcich chodníkov	EFP, EFP3	VP
2.4.6.	Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s 3. až 5. stupňom ochrany		
2.4.7.	Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti	EFP, EFP3	VP
2.4.8.	Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie tetrova hoľniaka	EFP, EFP3	VP
2.4.9.	Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplyvujúcich na početnosť tetrova hoľniaka za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení	EFP, EFP3	SP
2.4.10.	Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody	EFP, EFP3	SP
2.4.11.	Odstrániť čierne skládky a vlniská	EFP, EFP3	SP
Operatívny cieľ č. 2.5. Udržať populáciu kuvička vrabčieho (<i>Glaucidium passerinum</i>) na priemernej úrovni minimálne 215 obsadených revírov.			
2.5.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	EFP1	VP
2.5.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP1	VP
2.5.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVU	VP
2.5.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP1	VP
2.5.5.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok v mladších porastoch	EFP1	VP
2.5.6.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP1, EFP2	VP
2.5.7.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu kuvička	EFP2	VP
2.5.8.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie kuvička	EFP1, EFP2,EFP5	VP
2.5.9.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP1,EFP2	NP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 2.6. Udržať populáciu jariabka hôrneho (<i>Bonasa bonasia</i>) na úrovni minimálne 1200 obsadených revírov.			
2.6.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	EFP1	VP
2.6.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVU	VP
2.6.3.	Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSL	EFP1	VP
2.6.4.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu jariabka	EFP2	VP
2.6.5.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	EFP3	VP
2.6.6.	Zabezpečiť kontrolu predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s vyšším stupňom ochrany	EFP1,EFP2	SP
2.6.7.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	EFP1,EFP2	VP
2.6.8.	Monitorovať dopad lovu jariabka a v prípade poklesu populácie zastaviť lov na jariabka v CHVÚ	EFP1,EFP2, EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 2.7. Udržať populáciu sokola sťahovavého (<i>Falco peregrinus</i>) na úrovni minimálne 5 obsadených revírov.			
2.7.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých obsadených hniezdných teritórií (3 návštevy do roka na každom hniezde) na začiatku hniezdenia v období toku, uprostred hniezdenia a po vyletení mláďat	CHVÚ	VP
2.7.2.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v prípade potreby	EFP1,EFP2	VP
2.7.3.	V hniezdnom období vo vzdialenosti min. 500 m okolo hniezd vylúčiť skalolezeckú činnosť, športovo rekreačnú činnosť, turistické chodníky, ohniská, paragliding.	EFP1,EFP2	VP
2.7.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	EFP1,EFP2	VP
2.7.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	EFP1,EFP2	VP
2.7.6.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	EFP1,EFP2	VP
2.7.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP1,EFP2	VP
Operatívny cieľ č. 2.8. Udržať populáciu bociana čierneho (<i>Ciconia nigra</i>) na priemernej úrovni minimálne 11 obsadených revírov.			
2.8.1.	Zabezpečiť monitoring vybranej vzorky hniezdných okrskov bociana čierneho každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov.	CHVU	VP
2.8.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdné podložky	EFP1, EFP2	VP
2.8.3.	V okolí hniezd zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochranných zón	EFP1	VP
2.8.4.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	EFP1	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.8.5.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	EFP1,EFP2	VP
2.8.6.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	EFP1,EFP2	VP
2.8.7.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	EFP1,EFP2	VP
2.8.8.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	CHVÚ	VP
2.8.9.	Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	EFP1,EFP2, EFP5	SP
2.8.10.	Usmerniť fotografovanie bocianov čiernych v blízkosti ich hniezdísk	EFP1,EFP1	SP
Operatívny cieľ č. 2.9. Udržať stabilnú populáciu lelka lesného (<i>Caprimulgus europaeus</i>) s výkyvmi maximálne 20 % za 5 rokov.			
2.9.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	CHVÚ	VP
2.9.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP1, EFP5	VP
2.9.3.	Zabezpečiť na vhodných lokalitách zachovanie rôznovekých rozvoľnených porastov drevín	EFP1,EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 2.10. Udržať populáciu tesára čierneho (<i>Dryocopus martius</i>) na priemernej úrovni minimálne 63 obsadených revírov.			
2.10.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	EFP1	VP
2.10.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP1	VP
2.10.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
2.10.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP1	VP
2.10.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP1,EFP2	VP
2.10.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie tesára	CHVÚ	VP
2.10.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP1	NP
Operatívny cieľ č. 2.11. Udržať populáciu d'ubníka trojprstého (<i>Picoides tridactylus</i>) na úrovni minimálne 120 obsadených revírov.			
2.11.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	EFP1	VP
2.11.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP1,EFP2	VP
2.11.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP1	VP
2.11.4.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP1,EFP2	VP
2.11.5.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu d'ubníka	EFP2	VP
2.11.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie d'ubníka	EFP1,EFP2	VP
2.11.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP1,EFP2	NP
Operatívny cieľ č. 2.12. Udržať populáciu strakoša veľkého (<i>Lanius excubitor</i>) na priemernej úrovni minimálne 13 obsadených revírov.			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.12.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie strakoša veľkého	EFP5	VP
2.12.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP5	VP
2.12.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou	EFP5	VP
2.12.4.	Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdnych lokalitách	EFP5	VP
2.12.5.	Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša veľkého	EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 3.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 4/2011 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.			
3.1.1.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 4/2011 Z.z. a platnou legislatívou	CHVÚ	VP
3.1.2.	Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 4/2011 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Tatry	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy			
3.2.1.	Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	CHVÚ	VP
3.2.2.	Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Tatry naráža na legislatívne prekážky	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.			
4.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	CHVÚ	VP
4.1.2.	Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	CHVÚ	VP
4.1.3.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a neviedlo k zmareniu hniezdení	CHVÚ	SP
4.1.4.	Na vhodných miestach vybudovať informačné tabule, vyhliadkové miesta, náučný chodník, fotokryty pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	CHVÚ	VP
4.1.5.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	CHVÚ	VP
4.1.6.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchové aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	CHVÚ a okolie	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
4.1.7.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	CHVÚ	VP
4.1.8.	Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Tatier v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	CHVÚ	SP
4.1.9.	Realizovať rôzne ekovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.			
4.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	CHVÚ	VP
4.2.2.	Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	CHVÚ	VP
4.2.3.	V prípade záujmu/potreby vlastníkov zrealizovať výmeny pozemkov s väčšími obmedzeniami (pozemky v piatom stupni ochrany, resp. spadajúce do EFP2) za pozemky s menšími obmedzeniami v hospodárení, resp. iné náhrady za obmedzení obhospodarovania podľa § 61	CHVÚ	VP

Realizačné projekty navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

1. Názov projektu a kód	SKCHVU008-01 Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Tatry
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP1, EFP2
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhnízení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Materiál potrebný pre výrobu a opravu hniezdnych podložiek (dosky, pletivo, klince, šruby, objímky a pod.), ďalekohľady, zariadenia na práce vo výške na stromoch (stupačky, laná, karabíny a pod.)
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-02 Ochrana okolia hniezd dravcov a bociana čierneho
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP1, EFP2
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhnízení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	60000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	GPS, ďalekohľady, zariadenia na práce vo výške na stromoch (stupačky, laná, karabíny a pod.), fotoaparát.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-03 Ochrana vtáctva v lesoch v CHVÚ Tatry v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP1
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Rok 2016 – 2025 v čase obnovy PSL
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu/projektov, t.j. organizácia s odbornosťou pre vyhotovenie PSL v spolupráci

	s organizáciou ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR a MPRV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	170200 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC na prípravu PSL, podkladové údaje v GIS
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2026
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa a PSL so zapracovanými zásadami OP.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-04 Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. v energetickom sektore
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	90000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dodávateľ zabezpečuje technické zábrany ako na stĺpy elektrického vedenia, tak na samotné vedenia (v prípade potreby), vysokozdvožné plošiny, rebríky, techniku pre práce vo výškach a ostatné potrebné vybavenie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po skončení stavby nového vedenia, resp. po ošetrení existujúceho vedenia systémom zábran proti zosadaniu, resp. kolízii s vtáctvom.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2005 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-05 Ochrana hniezdnych stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Tatry
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP1
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	39000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Ďalekohľad, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafón a zariadenie na prehrávanie vtáčích hlasov, GPS, materiál na označenie hniezdneho stromu a PC na písanie podnetov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po ukončení hniezdnej sezóny
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa sumarizujúca počty zistených stromov a počty stromov s dosiahnutou ochranou a súvisiacimi údajmi.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších

právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.
--	---

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-06 Zlepšenie hniezdnych podmienok pre dutinové hniezdiče v hospodárskych lesoch CHVÚ Tatry
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP2, EFP3
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Prijemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastníci a správcovia lesných pozemkov
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na výrobu búdok (píly, klnce, kladivá, dosky) a materiál na lezenie na stromy (skoby, laná, karabíny a pod.).
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každý rok po skončení kalendárneho roka
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po každom období s prijatým projektom na doplnenie búdok pre zlepšenie hniezdnych podmienok..
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-07 Ochrana suboptimálnych biotopov hlucháňa hôrneho prostredníctvom usmernenia lesného hospodárenia
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP1
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Prijemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastníci či správca lesa
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	280000 € (náklady na výchovné zásahy v EFP1 v prípade potreby v mladých porastoch)
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC na prípravu PSL, podkladové údaje v GIS
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021 po skončení projektu.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa realizačného projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-08 Likvidácia čiernych skládok na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho a v ich okolí
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020

7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastník či správca územia
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	40000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Terénne mechanizmy (bagre, buldozéry, nakladače a nákladné vozidlá).
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2021.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z projektu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

Monitoring bioty územia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-009 Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Tatry a jeho hniezdnej úspešnosti
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a bezprostredné okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	600000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, GPS, diktafóny, pohonné hmoty, materiál na telemetrické sledovanie vybraných druhov vtáctva.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz príjemcu projektu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-010 Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu tetra holniaka a tetra hlucháňa
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP2, EFP3
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	80000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, fotopasce, diktafóny.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021 po skončení monitoringu
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z monitoringu a vedecké publikácie popisujúce význam jednotlivých faktorov.

14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.
--	---

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-011 Usmernenie návštevnosti v chránených územiach v CHVÚ Tatry prostredníctvom stráže prírody
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, bločky, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafóny.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-012 Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Tatry
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastníka a správcu pozemku
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky, Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	45000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Datapojektor a technika na tlač propagačných a vzdelávacích materiálov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-013 Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách CHVÚ Tatry v zahraničí s cieľom pritiahnutia návštevníkov
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	

4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	90000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na prípravu filmu. Podklady na prípravu publikácie o lokalitách pre birdwatching v Tatrách a okolí v angličtine a podklady pre menšie články.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa, vydaný film a publikácie
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúldanie protichodných záujmov

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-014 Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	45000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, štúdií, posúdenia dopadu na CHVÚ, nákup potrebných údajov (napríklad GIS vrstiev a pod.)
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po ukončení hodnotenia každého projektu samostatne.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z hodnotenia každého zámeru samostatne.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-015 Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Tatry
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	45000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov pre rozhodnutia úradov, terénna obuv, oblečenie, pokutové bločky, zápisníky, fotoaparát, ďalekohľady.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov	Každoročne po skončení kalendárneho roku.

plnenia úloh	
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-016 Prehodnotenie vymedzenia hraníc, predmetov ochrany a zákazov v rámci vyhlášky CHVÚ Tatry č. 4/2011 Z.z. a prijatie úprav vyhlášky
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	15000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Stolný počítač pre vypracovanie projektu ochrany, dataprojektor pre prerokovanie návrhu s dotknutými a GIS vrstvy potrebné pre daný projekt ochrany a ďalšie materiály a údaje potrebné pre vypracovanie podkladov pre projekt ochrany.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Nariadenie vlády.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-017 Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Tatry
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR a MP RV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	20000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Stolný počítač pre vypracovanie štúdií, podkladové dáta potrebné pre expertov podieľajúcich sa na štúdiách pre ŠOP SR.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečné správy, prípadne zmeny legislatívy.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-018 Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkami a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Tatry
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	

4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, pozvánok, dataprojektor, plátno na prezentáciu a priestory na realizáciu workshopov a stretnutí.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU030-019 Náhrady za obmedzenie obhospodarovania pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Tatry
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody a príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	600000 € Náklady na zamestnancov, externistov pripravujúcich zámenné zmluvy, na zameranie pozemkov a administratívne poplatky.
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov, pozvánok, dokumentácie k zámenným zmluvám a pozemkom a iným náhradom podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov a zariadenia pre geometrické vymeranie zamieňaných pozemkov a vypracovanie potrebnej dokumentácie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 4/2011 Z.z.

Program starostlivosti CHVÚ Tatry

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2016 – 2031)

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
SKCHVU030-01	Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Tatry	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU030-02	Ochrana okolia hniezd dravcov a bociana čierneho	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU030-03	Ochrana vtáctva v lesoch v CHVÚ Tatry v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL	17020	17020	17020	17020	17020	17020	17020	17020	17020	17020	0	0	0	0	0	0
SKCHVU030-04	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
SKCHVU030-05	Ochrana hniezdnych stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Tatry	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300
SKCHVU030-06	Zlepšenie hniezdnych podmienok pre dutinové hniezdiče v hospodárskych lesoch CHVÚ Tatry	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU030-07	Ochrana suboptimálnych biotopov hlucháňa hôrneho prostredníctvom usmernenia lesného hospodárenia	0	70000	70000	70000	70000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU030-08	Likvidácia čiernych skládok na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho a v ich okolí	0	10000	10000	10000	10000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU030-09	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Tatry a jeho hniezdnej úspešnosti	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000
SKCHVU030-10	Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu tetra holniaka a tetra hlucháňa	0	20000	20000	20000	20000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU030-11	Usmernenie návštevnosti v chránených územiach v CHVÚ Tatry prostredníctvom stráže prírody	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU030-12	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Tatry	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU030-13	Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách CHVÚ Tatry v zahraničí s cieľom prilákania návštevníkov	0	22500	22500	22500	22500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU030-14	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU030-15	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Tatry	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU030-16	SKCHVU030-016 Prehodnotenie vymedzenia hraníc, predmetov ochrany a zákazov v rámci vyhlášky CHVÚ Tatry č. 4/2011 Z.z. a prijatie úprav vyhlášky	0	3750	3750	3750	3750	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU030-17	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Tatry	0	5000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHU030-18	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkami a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Tatry	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU030-19	Náhrady za obmedzenie obhospodarovania pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Tatry	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000
Spolu (€)		71820	203070	203070	203070	203070	71820	71820	71820	71820	71820	54800	54800	54800	54800	54800	54800

Program starostlivosti CHVÚ Tatry

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2032 – 2045)

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)
		2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2016-45
SKCHVU030-01	Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Tatry	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	30000
SKCHVU030-02	Ochrana okolia hniezd dravcov a bociana čierneho	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	60000
SKCHVU030-03	Ochrana vtáctva v lesoch v CHVÚ Tatry v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	170200
SKCHVU030-04	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	90000
SKCHVU030-05	Ochrana hniezdnych stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Tatry	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300	39000
SKCHVU030-06	Zlepšenie hniezdnych podmienok pre dutinové hniezdiče v hospodárskych lesoch CHVÚ Tatry	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	30000
SKCHVU030-07	Ochrana suboptimálnych biotopov hlucháňa hôrneho prostredníctvom usmernenia lesného hospodárenia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	280000
SKCHVU030-08	Likvidácia čiernych skládok na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho a v ich okolí	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	40000
SKCHVU030-09	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Tatry a jeho hniezdnej úspešnosti	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	600000
SKCHVU030-10	Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu tetra holniaka a tetra hlucháňa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	80000
SKCHVU030-11	Usmernenie návštevnosti v chránených územiach v CHVÚ Tatry prostredníctvom stráže prírody	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	30000
SKCHVU030-12	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Tatry	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	45000
SKCHVU030-13	Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách CHVÚ Tatry v zahraničí s cieľom prilákania návštevníkov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	90000
SKCHVU030-14	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	45000
SKCHVU030-15	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Tatry	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	45000
SKCHVU030-16	SKCHVU030-016 Prehodnotenie vymedzenia hraníc, predmetov ochrany a zákazov v rámci vyhlášky CHVÚ Tatry č. 4/2011 Z.z. a prijatie úprav vyhlášky	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15000
SKCHVU030-17	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Tatry	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20000
SKCHU030-18	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkami a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Tatry	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	30000
SKCHVU030-19	Náhrady za obmedzenie obhospodarovania pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Tatry	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	600000
	Spolu (€)	54800	54800	54800	54800	54800	54800	54800	54800	54800	54800	54800	54800	54800	54800	2339200

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

. Logická matica vyhodnocovania programu starostlivosti

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
Dlhodobé ciele			
1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhu <i>Aquila pomarina</i> .	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2. Udržať a zlepšiť súčasný priaznivý stav druhov vtákov <i>Aquila chrysaetos</i> , <i>Tetrao urogallus</i> , <i>Aegolius funereus</i> , <i>Tetrao tetrix</i> , <i>Glaucidium passerinum</i> , <i>Bonasa bonasia</i> , <i>Falco peregrinus</i> , <i>Ciconia nigra</i> , <i>Caprimulgus europaeus</i> , <i>Dryocopus martius</i> , <i>Picoides tridactylus</i> , <i>Lanius excubitor</i> .	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Tatry.	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa (ak sú zákazy v zmene pre rybára adresné, ak sú upravené predmety ochrany, ak sú adekvátne upravené hranice)/ Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak zmeny nie sú adresné, ak nie sú upravené predmety ochrany, ak nie sú adekvátne upravené hranice)
4. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.	Počet oslovených osôb	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
Operatívne ciele			
1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie orla krikľavého (<i>Aquila pomarina</i>) na úrovni minimálne 15 obsadených revírov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.1. Udržať populáciu orla skalného (<i>Aquila chrysaetos</i>) na priemernej úrovni minimálne 8 obsadených revírov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.2. Udržať populáciu hlucháňa hôrneho (<i>Tetrao urogallus</i>) na úrovni minimálne 80 kohútov.	Počet kohútov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.3. Udržať populáciu pôtika kapcavého (<i>Aegolius funereus</i>) na priemernej úrovni minimálne 180 obsadených revírov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.4. Udržať populáciu tetraova hoľniaka (<i>Tetrao tetrix</i>) na úrovni minimálne 85 kohútov.	Počet kohútov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.5. Udržať populáciu kivička vrbčieho (<i>Glaucidium passerinum</i>) na priemernej úrovni minimálne 215 obsadených revírov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.6. Udržať populáciu jariabka hôrneho (<i>Bonasa bonasia</i>) na úrovni minimálne 1200 obsadených revírov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.7. Udržať populáciu sokola sťahovavého (<i>Falco peregrinus</i>) na úrovni minimálne 5 obsadených revírov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.8. Udržať populáciu bociana čierneho (<i>Ciconia nigra</i>) na priemernej úrovni minimálne 11 obsadených revírov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.9. Udržať stabilnú populáciu leľka lesného (<i>Caprimulgus europaeus</i>) s výkyvmi maximálne 20 % za 5 rokov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.10. Udržať populáciu tesára čierneho (<i>Dryocopus martius</i>) na priemernej úrovni minimálne 63 obsadených revírov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.11. Udržať populáciu dúbnička trojprstého (<i>Lanius excubitor</i>) na úrovni minimálne 120 obsadených revírov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.12. Udržať populáciu strakoša veľkého (<i>Lanius excubitor</i>) na priemernej úrovni minimálne 13 obsadených revírov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 4/2011 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa (ak sú zákazy v zmene pre rybára adresné, ak sú upravené predmety ochrany)/ Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak zmeny nie sú adresné, ak nie sú upravené predmety ochrany)
3.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy	Vyhotovená štúdia, prípadne úpravy legislatívy	Dodaná štúdia analyzujúca legislatívne limity ochrany predmetov ochrany. Legislatívne úpravy v prospech predmetov ochrany	Plní sa (ak je vypracovaná štúdia a ak sú potrebné úpravy legislatívy, ak sú prijaté) / Neplní sa (ak nie je vypracovaná štúdia alebo ak nie sú prijaté potrebné úpravy legislatívy)
4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.	Počet oslovených osôb	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.	Počet oslovených osôb	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
Opatrenia			
1.1.1. Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdných okrskov orla kriľavého každoročne a každoročne dohľadávať hniezda minimálne v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov a celkovo kontrolovať hniezdnu úspešnosť aspoň na 50 % hniezd	Počet párov a hniezd	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.1.2. Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	Počet hniezd s vykonanými zásahmi	Správy a záznamy z opráv	Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené)
1.1.3. V okolí hniezd zabezpečiť v prípade vyhlásenie ochranných zón	Počet hniezd s vyhlásenými ochrannými zónami	Rozhodnutia úradov, resp. spísané dohody s užívateľmi lesa	Plní sa / Neplní sa
1.1.4. Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.1.5. Dôsledne posúdiť dopad investícií	Počet stanovísk	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	k zámerom a činnostiam	príslušných úradov, organizácie OP	
1.1.6. Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.7. Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.8. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.9. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
1.1.10. Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)
1.1.11. Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.12. Usmerniť fotografovanie orlov v blízkosti hniezdísk	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.1. Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdnych okrskov orla skalného každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.1.2. Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných stromových hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	Počet hniezd s vykonanými zásahmi	Správy a záznamy z opráv	Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené)
2.1.3. V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v prípade potreby	Počet hniezd s vyhlásenými ochrannými zónami	Rozhodnutia úradov, resp. spísané dohody s užívateľmi lesa	Plní sa / Neplní sa
2.1.4. Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.1.5. Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.6. Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.7. Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.1.8. Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)
2.1.9. Usmerniť fotografovanie orlov v blízkosti ich hniezdísk	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.1. Zabezpečiť zachovanie a ochranu hniezdnych a potravných biotopov hlucháňa hôrneho bez zásahu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.2. Zabezpečiť, aby sa nezalesňovali			

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
existujúce okraje horských holí			
2.2.3. Všetky hospodárske lesy, ktoré nie sú ochrannými lesmi prekategorizovať na lesy osobitného určenia	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.4. Obnovu lesných porastov priľahlých k EFP2 v prípade potreby vykonávať spôsobom vhodným pre hlucháňa	Rozloha zmanažovaného biotopu	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.2.5. V piatom stupni ochrany TANAPu vylúčiť lesohospodárske a iné zásahy do lesných porastov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.6. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.7. Vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a väčších stredísk cestovného ruchu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.8. Vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zväznic	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.9. Investície do mäkkých foriem cestovného ruchu dôsledne posúdiť z pohľadu dopadu na predmet ochrany	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.10. Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s 3., 4. a 5. stupňom ochrany	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.11. Zabezpečiť monitoring všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.2.12. Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplyvujúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.13. Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.14. Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)
2.2.15. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.16. Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.3.1. Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.3.2. Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.3. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.4. Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
		úradov, organizácie OP	
2.3.5. Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok v mladších hospodárskych lesoch	Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.3.6. Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.3.7. Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad pre ochranu kľúčových lokalít pôtika	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.3.8. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie pôtika	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.3.9. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.1. Lesné aj nelesné biotopy ponechať na prirodzený vývoj	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.2. Kalamitné plochy v lesoch ponechať bez ľudského zásahu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.3. Vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.4. Usmerniť športovú a turistickú činnosť v zmysle Návštevného poriadku TANAP-u	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.5. V odôvodnených prípadoch presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavreť) časti existujúcich chodníkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.6. Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s 3. až 5. stupňom ochrany	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.7. Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.8. Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie tetraho holniaka	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.4.9. Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplyvujúcich na početnosť tetraho holniaka za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.10. Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.11. Odstrániť čierne skládky a vŕniská	Počet odstránených skládok a vŕnisk	Záznamy z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.5.1. Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.5.2. Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.3. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.4. Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.5. Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok v mladších porastoch	Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.5.6. Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.5.7. Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu kúvička	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.5.8. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie kúvička	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.9. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.1. Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.6.2. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.3. Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.6.4. Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu jariabka	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.6.5. Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.6.6. Zabezpečiť kontrolu predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s vyšším stupňom ochrany	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.7. Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.6.8. Monitorovať dopad lovu jariabka a v prípade poklesu populácie zastaviť lov na jariabka v CHVÚ	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.1. Zabezpečiť monitoring všetkých obsadených hniezdných teritórií (3 návštevy do roka na každom hniezde) na začiatku hniezdenia v období toku, uprostred hniezdenia a po vyletení mláďat	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.7.2. V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v prípade potreby	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.7.3. V hniezdnom období vo vzdialenosti min. 500 m okolo hniezd vylúčiť	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
skalolezeckú činnosť, športovo rekreačnú činnosť, turistické chodníky, ohniská, paragliding.			
2.7.4. Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.5. Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.6. Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdížka stagnuje alebo rastie)
2.7.7. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.1. Zabezpečiť monitoring vybranej vzorky hniezdnych okrskov bociana čierneho každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8.2. Zabezpečiť po vyhniesdení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	Počet hniezd s vykonanými zásahmi	Správy a záznamy z opráv	Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené)
2.8.3. V okolí hniezd zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochranných zón	Počet hniezd s vyhlásenými ochrannými zónami	Rozhodnutia úradov, resp. spísané dohody s užívateľmi lesa	Plní sa / Neplní sa
2.8.4. Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.8.5. Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.6. Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.7. Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.8.8. Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdížka stagnuje alebo rastie)
2.8.9. Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.10. Usmerniť fotografovanie bocianov čiernych v blízkosti ich hniezdísk	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.9.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.9.2. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.9.3. Zabezpečiť na vhodných lokalitách zachovanie rôznovekých rozvoľnených	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
porastov drevín		úradov, organizácie OP	
2.10.1. Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.10.2. Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.10.3. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.10.4. Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.10.5. Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.10.6. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie tesára	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.10.7. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.11.1. Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 50 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.11.2. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.11.3. Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.4. Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.11.5. Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu dubníka	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.11.6. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie dubníka	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.11.7. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.12.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie strakoša veľkého	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.12.2. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.12.3. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.12.4. Zachovávať dostatočné porasty	Počet stanovísk a	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
krovín na hniezdných lokalitách	rozhodnutí	príslušných úradov, organizácie OP	
2.12.5. Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša veľkého	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.1. Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 4/2011 Z.z. a platnou legislatívou	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
3.1.2. Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 4/2011 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Tatry	Schválená úprava vyhlášky	Hranice územia	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.2.1. Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
3.2.2. Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Tatry naráža na legislatívne prekážky	Schválená úprava legislatívy, počet štúdií	Príslušné legislatívne predpisy	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.1.1. Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.2. Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
4.1.3. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
4.1.4. Na vhodných miestach vybudovať informačné tabule, vyhliadkové miesta, náučný chodník, fotokrty pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.1.5. Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	Počet exkurzií	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.6. Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchové aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.7. Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
4.1.8. Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Tatier v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
4.1.9. Realizovať rôzne ekovýchové a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.2.1. Realizovať informačné aktivity pre	Počet workshopov,	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	prednášok a stretnutí		
4.2.2. Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.2.3. V prípade záujmu/potreby vlastníkov zrealizovať výmenu pozemkov s väčšími obmedzeniami (pozemky v piatom stupni ochrany, resp. spadajúce do EFP2) za pozemky s menšími obmedzeniami v hospodárení, resp. iné náhrady za obmedzení obhospodarovania podľa § 61	Počet zrealizovaných zámen pozemkov a iných opatrení	Zmluvy	Plní sa / neplní sa

5. Použité podklady a zdroje informácií

- Miklós, L., 2002. Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia
- Vass, D., 1988. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra
- Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R., Šurina, B., 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy
- Vook, I., 2009. Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja, Zmeny a doplnky 2009, Sprievodná správa, Prešov, SAŽP CKP
- Pivarčí, M., Kropitz, P., 2005. Územný plán veľkého územného celku Žilinského kraja v znení, Zmeny a doplnky, Sprievodná správa, Žilina
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokovaných a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>
- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrtv/>
- Výnos MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu
- Vyhláška MŽP SR č. 4/2011 Z. z. zo 22. 12. 2010, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Tatry
- Všeobecne záväzná vyhláška Krajského úradu v Prešove č. 1/1999 z 29. júna 1999 o Návštevnom poriadku Tatranského národného parku
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>
- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>

- Register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, Pamiatkový úrad SR, 2015 dostupný na <https://www.pamiatky.sk/sk/page/evidencia-narodnych-kulturnych-pamiatok-na-slovensku>
- <http://www.putnickemiesta.sk/>
- Karaska, D. a Cichocki, W. (eds.), 2014: Hniezdne rozšírenie vtáctva Oravy. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 434 pp.
- SOS/BirdLife Slovensko (2013). Metodika systematického dlhodobého monitoringu výberových druhov vtákov v CHVÚ. ŠOP SR, Banská Bystrica.
- Orta, J., Kirwan, G.M., Boesman, P., Garcia, E.F.J. & Marks, J.S. (2015). Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53162> on 14 October 2015).
- Klaus, S., Bergmann, H.H., Andreev, A.V., Müller, F., Porkwert, J., Wiesser, J. (1986). Die Auerhühner. Ziemsen Verlag, Wittenberg-Lutherstadt, 276 p.
- de Juana, E. & Kirwan, G.M. (2012). Western Capercaillie (*Tetrao urogallus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2012). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53328> on 14 October 2015).
- de Juana, E. & Boesman, P. (2013). Black Grouse (*Lyrurus tetrix*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53326> on 14 October 2015).
- Pačenovský, S. (2002). Kuvíček vrabčí (*Glaucidium passerinum*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Holt, D.W., Berkley, R., Deppe, C., Enríquez Rocha, P., Petersen, J.L., Rangel Salazar, J.L., Segars, K.P. & Wood, K.L. (1999). Eurasian Pygmy-owl (*Glaucidium passerinum*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/55057> on 5 October 2015).
- Saniga, M. (2002). Jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- de Juana, E. & Kirwan, G.M. (2013). Hazel Grouse (*Bonasa bonasia*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53330> on 30 September 2015).
- White, C.M., Christie, D.A., de Juana, E. & Marks, J.S. (2015). Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53247> on 13 October 2015).
- Karaska, D. (2002). Bocian čierny (*Ciconia nigra*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Elliott, A., Christie, D.A., Garcia, E.F.J. & Boesman, P. (2014). Black Stork (*Ciconia nigra*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/52739> on 28 September 2015).
- Hudec, K. (ed.) (1994). *Ciconia nigra* – Čáp čierny. In: Ptáci – Aves, Fauna ČR a SR. Díl I. Academia, Praha.
- Meyburg, B.U., Boesman, P. & Marks, J.S. (2014). Lesser Spotted Eagle (*Clanga pomarina*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53154> on 15 October 2015).
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Aquila pomarina* – Orel křiklavý. In: Ptáci – Aves, Fauna ČR. Díl II./1 Academia, Praha.

- Danko, Š. (2002). Lelek obyčajný (*Caprimulgus europaeus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Cleere, N. & Christie, D.A. (2013). European Nightjar (*Caprimulgus europaeus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/55209> on 5 October 2015).
- Kropil, R. (2002). Tesár čierny (*Dryocopus martius*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Winkler, H. & Christie, D.A. (2002). Black Woodpecker (*Dryocopus martius*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56291> on 28 September 2015).
- Winkler, H. & Christie, D.A. (2002a). Three-toed Woodpecker (*Picoides tridactylus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56239> on 28 September 2015).
- Pačenovský, S. (2002). Ďubník trojprstý (*Picoides tridactylus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Yosef, R. & International Shrike Working Group (2008). Great Grey Shrike (*Lanius excubitor*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/60482> on 15 October 2015).
- Holt, D.W., Berkley, R., Deppe, C., Enríquez Rocha, P., Petersen, J.L., Rangel Salazar, J.L., Segars, K.P. & Wood, K.L. (1999). Boreal Owl (*Aegolius funereus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/55095> on 16 October 2015).
- Yosef, R. & International Shrike Working Group (2008). Great Grey Shrike (*Lanius excubitor*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/60482> on 19 October 2015).

6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

6.2. Mapa vlastnícko – užívateľských vzťahov

6.3. Mapa využitia územia

6.4. Mapa ekologicko funkčných priestorov.

6.5. Porastová mapa